

Poština plačana v gotovini!

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XII ☆ LVI

6

JUNIJ ☆ 1956

VSEBINA:

Zvone Tržan: Delo Planinskega društva Jesenice	273
Janez Krušič: V Waliških in Bernskih Alpah	275
Janez Jerovšek: Pogovor z Jožetom Čopom	283
Andrej More: Hudičev žleb	296
Uroš Zupančič: Stena	299
Tone Svetina: Utrinki iz visokogorskega lova	303
Tone Svetina: Za ruševcem v Bohinjskih gorah	305
Ivan Savli: Nekaj o Kadilniku in njegovi koči	311
Ljubo Juvan: Od Črne prsti do Triglava	307
Marko Butinar: V Durmitor	317
Branko Slanovič: Na Vršiču	320
Mladi pišejo: Lado Skrinjar: Ledeni bivak	321
Marjanca Berce: V Vrata	322
Slavko Koblar: Plezalni tabor v Krmu	323
Janez Krušič: Severna stena Pelca nad Klonicami (2437 m)	323
Društvene novice	325
Gradnja doma »Zlatorog« v Ljubljani	330
Iz planinske literature	331
Razgled po svetu	333

Priloga: Martuljski slap — Jaka Čop
Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

TOVARNA SANITETNEGA MATERIALA

DOMŽALE

proizvaja in nudi:

- sanitetni obvezilni material, pripravljen za gorsko reševalno službo
- kompletne športne apoteke
- kompletne sanitetne torbice
- ovoje za prvo pomoč
- „Tosama“ elastične in krep ovoje
- „Tosama“ mesečne vložke za potovanje in šport

*Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti
in nizkih cenah*

Delo Planinskega društva Jesenice

Pričujoča številka PV je odraz prizadevanj upravnega odbora Planinskega društva Jesenice, ki se trudi, da bi rešilo pozabe mnoge dogodke v razvoju slovenskega planinstva in posameznikov na področju, ki je zaradi svojih lepot priljubljeno vsem gornikom naše lepe domovine in privlačno za mnoge tujce. Enaki razlogi so nas vodili že leta 1954, ko smo se odločili, da bomo vsako leto izdajali almanah »Svet pod Triglavom«. Že prvo leto smo zakasnili z izdajo, predvsem zaradi tehničnih ovir v tiskarni. Čeravno so nas k sklepu vodile tudi materialne okoliščine, nikakor nismo želeli s tem slabiti osrednje glasilo Planinski Vestnik.

Uredniški odbor Planinskega Vestnika si uspešno prizadeva, da bi glasilo čimbolj približal bralcem in jih čimbolj zadovoljil. Kljub temu glasilo v sedanjem obsegu ne more ustreči vsem. Jasno nam mora biti, da je glasilo naše in prinaša to, kar člani pišejo. Zavedamo se, da osrednje glasilo slovenskega planinstva ne more priobčevati vsega, kar bi mnogi želeli, in to je bil važen razlog, da smo nameravali izdajati almanah, ki bi obravnaval drobne lokalne probleme.

Vse želje, žal, niso uresničljive in ker ima društvo mnogo načrtov in veliko dela, toda nemalo težav, smo se sporazumeli z uredništvom za izdajo jeseniške številke Planinskega Vestnika.

Ko že omenjamo naše načrte in težave, želim bralce seznaniti le z nekaterimi, ki jih je obravnaval letni občni zbor društva.

Letošnji občni zbor je bil razmeroma dobro obiskan in je bil po vsebini mnogo boljši od lanskega. Veseli smo bili, ker so nas z udeležbo počastili tudi člani upravnega odbora Planinske zveze Slovenije. Predsednik tov. Košir se je pohvalno izrazil o dejavnosti društva, upravičeno pa nas je grajal, ker se je znižalo število naročnikov Planinskega Vestnika. To napako hočemo v bodoče popraviti.

Prijetno presenečen je bil naš dobri tovariš, graditelj bivakov, Korenini Drago, ki je bil odlikovan z zlatim znakom Planinske zveze Jugoslavije, in tov. Čop Jakec, ki je prejel srebrni znak Planinske zveze Jugoslavije za uspešno planinsko fotografijo.

Tov. dr. Miha Potočnik, načelnik Gorske reševalne službe in naš ljudski poslanec, je govoril o odpravi v Himalajo. Naloga, ki jo je tovariš Potočnik prevzel kot organizator in vodja odprave, ni majhna, a prepričani smo v uspeh, saj vsa planinska javnost s simpatijami in živo zainteresiranostjo spremlja priprave. Naši člani še posebno živo zasledujejo priprave, saj imamo v alpinističnem odseku nekaj resnih kandidatov za veliki podvig. Na splošno lahko trdimo, da se število alpinistov veča z mnogo obetajočimi mladimi člani.

Društvo je v zadnjih letih posvečalo glavno skrb mlademu naraščanju. Obširen razmah dejavnosti je terjal nove organizacijske oblike in že meseca maja lani je bil osnovan pionirski odsek s pododsekom na Blejski Dobravi. Delo z najmlajšimi je prijetna in odgovorna naloga, ki jo skušamo zadovoljivo reševati v povezavi z vodstvi šol. Tako smo lani izkoristili tudi športne dneve na šolah in uspeli organizirati 8 izletov s 1329 udeleženci. Tak razmah je zahteval organizacijo mladinskega odseka. Ti mladi planinci imajo svoje vodstvo, ki razpolaga tudi z določenimi finančnimi sredstvi.

Medtem ko smo lani poudarjali množične izlete, bodo letos organizirani manjši izleti vsako nedeljo, tudi istočasno v več smeri. V ta namen bo uvedena dežurna služba vodnikov.

Zanimiva predavanja so privabila v lanskem letu 660 pionirjev in mladincev. Na vsakem predavanju je bilo povprečno 220 udeležencev.

Tudi za člane so bili organizirani izleti in predavanja. Včasih smo združili izlet z delovno akcijo. To je zelo primerna oblika za medsebojno sporazumevanje članov. Težko je vse naloge enako dobro in istočasno izvrševati in res smo zanemarili delo s člani na račun pionirjev in mladincev. Tolažimo se s prijetnim upanjem, da se bodo lanski napori z najmlajšimi obrestovali letos. Zaupati vam moram, da ni redek primer, če pionir včlani v društvo vso družino.

Veliko skrb posvečamo poverjenikom, ki tvorijo neposredno vez med člani in upravnim odborom. Občasni posveti z njimi so močna opora za pravilno delo odbora.

Glavna težava je kakor povsod pomanjkanje materialnih sredstev. Stare postojanke niso donosne in so nam le v veliko breme. Misliti moramo na obnovitev postojank v Karavankah, saj upravičeno pričakujemo, da se nam tudi ta predel prej ali slej odpre. Tega si najbolj želijo jeseniški železarji, a verjetno nič manj vsa planinska javnost. Ko je občni zbor obravnaval to vprašanje, je pravilno zaključil, da morajo v tej akciji sodelovati vsi zainteresirani planinci. Da bi lahko pričeli z osnovnimi pripravami, se moramo odločiti za lokacijo gradnje. Golica vabi z vsemi svojimi lepotami in razgledi, toda le za kratek čas v poletnih mesecih. Rožca nam nudi poleg poletnih dni zimske lepote. Gradnja koč na Rožci bi bila cenejša, ker je tu dovolj lesa in vode. Ta kočica bi morda združila več sil za gradnjo. Bila bi verjetno rentabilnejša in zato osnova za nadaljnji razmah planinske dejavnosti v Karavankah. V tem primeru bi morali misliti na gradnjo žičnice, ki bi pocenila gradnjo in bi kasneje omogočila predvsem pozimi lahek dostop na poznana smučišča.

Načrti so veliki in bodo težko izvedljivi, predvsem v sedanjem času. Toda upravičeno pričakujemo od vseh društev novih sugestij, moralne opore, pa tudi vsestransko pomoč za uresničenje želja vseh, ki ljubijo narcisne poljane v Karavankah.

Janez Krušič:

V WALIŠKIH IN BERNSKIH ALPAH

laninstvo in alpinizem sta se po drugi svetovni vojni pri nas silno razmahnila, tako v množičnosti kot v kvaliteti. Posebno alpinistika je šla ta leta tako strmo razvojno pot, da smo že dosegli raven drugih alpskih narodov. V naših gorah so bili načrtani novi težki vzponi in ponovljene vse poveljne smeri domačih in tujih gornikov. V vseh stenah in razih odmeva pesem kladiv in klinov naše mladine. Tujec nam ne more pokazati nič novega in nemogočega. Prav zato so nam naše gore kljub lepoti že kar premajhne. Naše udejstvovanje v tujih gorstvih je vse večje, vse vidnejše, celo himalajski orjaki nam niso več tako daleč, kot so nam bili pred leti...

V letu 1953 smo si jeseniški gorniki postavili za cilj, da si ogledamo lepote znanih gorskih predelov Švice. Rešiti pa je bilo potrebno dve najvažnejši vprašanji: čas in denar. Ker smo večinoma vključeni v delovni kolektiv Železarne, ki ima velike proizvodne naloge, na kake izredne dopuste ni bilo misliti. Morali smo pač uporabiti za naše načrte svoj redni letni dopust, kljub željam nekaterih, da bi ga porabili — na morju. Finančno vprašanje pa smo rešili s tem, da smo štedili sami, delno pa so nas podprla razna podjetja.

Za odpravo v Švico je bila določena naslednja sestava: Šilar Janko, Koblar Slavko, Kersnik Stane, Ferjan Peter, Stražišar Jože-Zebko, Čop Jaka in jaz. Priprav je bilo ogromno. S potnimi listi se je ukvarjal Stane, ki je »čistil kljuko« pri vseh merodajnih forumih, Zebko je prevzel posle kurirja, meni pa je ostal precejšen del organizacijskih problemov. Odhod v mesecu juliju smo morali zaradi počasnega poslovanja na konzulatih preložiti na konec avgusta. Stane, ki je potni list že imel, je moral kot »predhodnica« odpotovati skoraj teden dni pred »glavnino« v Švico, drugače bi mu bil zapadel vstopni vizum. Seveda je to koristilo tudi ostalim, ker je direktno napadel »dremajoče« Švicarje v Bernu, ki se za »suhe« Gorenjce niso preveč navdušili.

Končno je bila 26. avgusta ob svitanju tudi »glavnina« z ogromnimi oprtniki in kovčki na jeseniškem kolodvoru pripravljena za odhod. Še slovo od domačih izvoščkov, ki smo jih tako zelo pogrešali v »slani« Švici, kjer si takega luksuza nismo mogli privoščiti, pa smo bili v območju carinskih organov, ki nam niso delali nikjer preglavic. Gotovo so pravilno sklepali, da imajo potniki s tolikšno hrano precej »suše« v denarnicah.

Dan je bil meglen, zato o razgledu iz drvečega vlaka na avstrijske gore ni bilo govora. Nekje okrog Arlberga je celo deževalo.

Šele v Švici smo opazili, da smo prešli malo republiko Lichtenstein. Nato smo drveli mimo Wallenškega in dolgega Züriškega jezera vse do Züricha, ki je žarel v morju neonskih luči. Staneta,

ki bi nas bil moral tu čakati, ni bilo nikjer. Končno, ko smo pre-taknili že ves kolodvor, smo ga odkrili. Odložili smo našo pozornost vzbujajočo prtljago v garderobo in odšli s Stanetom v goste k našemu rojaku, ki slušbuje v Švici.

Wališke Alpe

Spet smo drveli mimo jezer skozi Luzern in Bern in dalje po zelo zanimivi progi vse do Briga, kjer smo izstopili. Pregnetli smo se na ozkotirno gorsko železnico, ki je speljana vse do izhodiščne točke za Wališke Alpe — do Zermatta. Privatni kapital, ki je to železnico finansiral in jo izpeljal izključno »za molžo« bogatih tujcev, je dobro zavaroval svoje koristi. Z državo imajo pogodbo, da ne bo do Zermatta gradila avtomobilske ceste, ker bi se s tem manjšal njihov ogromni dobiček. Res drži skozi romantično Mattersko dolino ob razpenjeni hudourniški Vispi poleg zobčaste železnice le ozek kolovoz, ki izključuje vsak prevoz z motornimi vozili. Ozka dolina s prepadnimi skalnatimi pobočji je zelo zanimiva, tako da smo prehajali zdaj na eno pa spet na drugo stran voza, ker nismo hoteli ničesar zamuditi. Malo pred Zermattom se je iznad temnih pobočij predgorja za kratke trenutke pokazala mogočna skalnata piramida Matterhorna, ki je prav gotovo izpolnila vsa naša pričakovanja. Lepo, sončno vreme, ki je obetalo trajnost, je dvignilo naše navdušenje do prešernosti. Znašli smo se na kolodvoru gorske vasice Zermatt, ki jo tvorijo sami hoteli, banke in trgovine. Skoro smo zavrli prehod z vso našo šaro. Livrirani hotelski slugi, ki so se s staromodnimi kočijami pripeljali po tujce, se za nas še zmenili niso. Nam je bilo to kar prav, saj v hotelih nismo imeli kaj iskati. Pobrli smo vso našo težko ropotijo in kot himalajski šerpe koračili po edini ulici, ki se vije skozi Zermatt. Srečavali smo pravo modno revijo kričeče pobarvanih dam in gospodov, ki s silnimi gorami, pod katerimi so letovali, prav gotovo nimajo nič skupnega. Na ograjah ob cesti so posedali v brezdelju gorski vodniki, ki smo jih nazvali »pajke«. Ti čakajo, kdaj bodo našli kako bogato, neizurjeno žrtev, ki jo bodo vlekli na kak »štiritisočak« ali na svetovno znani in najbolj obiskovani Matterhorn, za katerega znaša vodniška tarifa 130 šv. frankov (okrog 14000.— din). Trgovine in stojnice so prenapolnjene z vsemogočimi in nemogočimi spominčki, razglednicami in drugo šaro, kar gre pri tujcih zelo v denar. Mi pa smo želeli priti čimprej ven iz tega direndaja, da si uredimo svoje »hotele« na kaki samotni jasi. Oprtnike smo deponirali v neki staji, sami pa smo odšli dalje nad vasico Zum See, kjer smo na prijaznem parobku, kar brez dovoljenja, postavili tri šotore. Zabrneli so naši »primus« kuhalniki, na katerih smo si skuhalni skromno večerjo. Večer, ko so se zasneženi gorski velikani bleščali v srebrnem soju mesečine, je bil nepozaben. Nismo govorili mnogo — doživljali smo lepoto kamnitega sveta v vsej prvobitnosti. Šele hlad nas je pregnal v okrilje šotorov, kjer smo zlezli v tople spalne vreče in zasanjali...

Severozapadna stena Zermattskega Breithorna (4165 m)

(Welzenbachova smer)

Gore so bile že vse nasmejane v jutranjem soncu, ko smo šele zapustili svoje »vigvame«. Vrnili smo se v bližnjo vasico Zum See, kjer je Zebko pri neki kmetici izposloval, da nam je odstopila zelo zračno kočico, ki nam je nato služila kot izhodiščna baza za vse naše ture v Walliških Alpah. V njej smo bili ves čas edini stanovalci.

Popoldne smo se že pripravili za prvo turo. Stane, Slavko, Jakec, Zebko in Peter so odšli kar peš proti Gornergratu (3130 m), kamor je izpeljana gorska železnica, z namenom, da drugi dan izvršijo turo na Dufourspitze (4610 m) v skupini Monte Rosa. Z Jankom sva imela drznejši načrt. Hotela sva preplezati severozapadno steno Zermattskega Breithorna (4165 m), zato sva morala prispeti še isti dan do kočice Gandegg (3029 m). Ni se nam mudilo, saj je bilo do večera še daleč, zato sva imela za razgledovanje časa na pretek. Od Monte Rose so prehajali pogledi v vitki rog Matterhorna, najdalje pa so se zadrževali v najini steni Breithorna, ki je razkazoval svoje divje strme serake, skalne pragove in ledene vesine, ki nam niso obetale lahkega posla. V letu 1926 je to smer prvič preplezal takratni najboljši monakovski alpinist Welzenbach s tovarišema. Za njim je doživela smer le malo ponovitev, ki pa so bile izvedene v dobrih snežnih pogojih. Da je stena visoka 1200 m, si pri koči nisva mogla nikakor predstavljati; zdela se nama je znatno nižja, tako da sva računala, da bova kar hitro na vrhu. Toda precej sva se zmotila...

V neprijazni koči, ki se po urejenosti ne more primerjati z večino naših postojank, sva si zagotovila prenočišče na skupnem ležišču, ki je za naše razmere izredno drago. Večerjo sva si skuhala zunaj med skladi škripljevca, nato sva že zgodaj odšla k počitku. Ob eni ponoči sva še vsa omotična zlezla z ležišč in tiho odšla v mrzlo noč. Mesečina je bila tako svetla, da sva lahko sestopala po razdrapanem pečevju in preko ledenika brez svetilke. Včasih je zmotil tišino tresk ledene klade, ki se je odlomila nekje v serakih, ali pa naju je vzdramil iz misli rezek pok večno premikajočega se ledenika, preko katerega sva hodila.

Pod vstopom v smer, ki je ni težko najti, ker drugih možnosti tam okrog ni, sva se ob dveh ponoči navezala na nylonko. Dereze dvanajsterke so se zagrizle v strmal. V labirintu serakov naju je spremljala sreča. Napredovala sva hitro, čeprav so vsepovsod zijale tik ob nama globoke črne razpoke, iz katerih je vel hlad smrti. Še vedno se ni zdanilo, tako da je bila ledena okolica v mesečini še bolj divja in tajinstvena. Šele više v zgornjih serakih naju je sprejel dan, čigar prehoda iz noči in svitanja zaradi zaposlenosti nisva opazila.

Tik nad nama se je poganjal kvišku silno strm, popolnoma leden žleb, ki se mu je Welzenbach umaknil v strm skalnat prag na levi. Včeraj mi iz daljave ta umik ni bil razumljiv, danes pa sem iz neposredne bližine lahko ugotovil, da je ledeni žleb nepre-

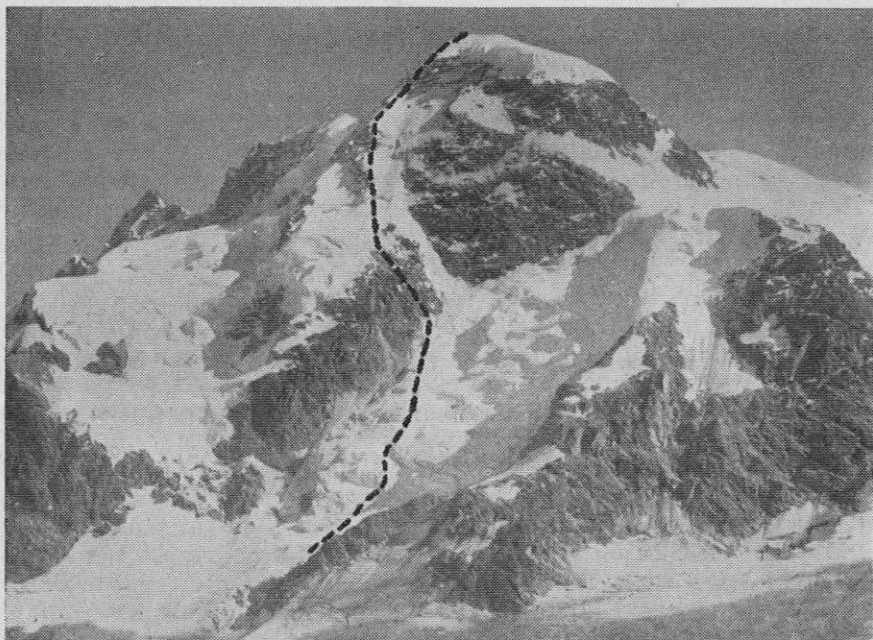

Foto Jaka Čop
Severozapadna stena Zermattskega Breithorna (4165 m) ----- smer vzpona
29. VIII. 1953, plezala Krušič - Šilar

plezljiv. Preko zadnjih grobelj serakov sva prešla v krušljivo strmo pečevje iz gnajsa in škriljavca, ki ni nudilo posebnih zaprek. Le neka gladka plošča naju je precej zaposlila. Končno sva bila na zgornjem snežišču, ki se divje in neizprosno poganja navzgor vse do vršne kupole. Prvopristopniki so izmerili naklonino 60 stopinj, ki pa so jo preplezali brez posebnih težav, ker je v vsej strmali ležal star sneg. Tokrat pa nama je od vsepovsod grozil samo gladek požled. Začelo se je naporno in zamudno delo. Vsako stopinjo je bilo treba izsekati v led, ki je bil trd kot jeklo in se je lomil le v plitvih plasteh. Stopinje sva izsekavala globlje kot v naših gorah, saj je bil tu teren nevarnejši in je zaradi tega tudi možnost padca mnogo večja. Po izteku raztežaja je prvi plezalec v navezi zabil v led varovalni ledni klin, ki sva jih tokrat prvič z uspehom preizkusila. Razumljivo, da sva napredovala silo počasi. Ko sem ravno izsekaval nekje v strmini stop, se mi je zaradi močnih udarcev zlomilo ratišče cepina, zaradi česar sva nadalje uporabljala menjaje le preostalega. Ko bi se nama zlomil še drugi, bi bila najina usoda zapečatenata. Tega sva se dobro zavedala, zato sva bila še previdnejša. Priplezala sva do ledene bariere, ki je s svojim previsnim odlomom zapirala nadaljnji prehod v vsej širini snežišča. Poizkušal sem na več mestih, toda povsod brez uspeha. Končno sem tvegala prehod preko krhkega snežnega mostička in se s pomočjo dveh lednih klinov spravil preko

Na grebenu Dufourspitze (4610 m) — Monte Rosa Foto Jaka Čop

previsne bariere. Spet se je bohotila pred nama še hujša ledena vesina. Sonce je že prešlo na jugozapad, do vrha sva imela še 400 do 500 metrov, do noči preveč. To pomeni bivak v steni! Tega pa si nekje v višini 4000 metrov na ledenomrzlem vetrovnem grebenu brez šotorskih vreč nisva smela privoščiti. Že se mi je vsiljevala misel, da bi se spustila po vrvi nazaj preko vse preplezane stene, pa me je Janko prepričal, da bi prišla z dežja pod kap. Torej naprej! Da se vsaj delno izogneva sekanju stopinj v ledeni strmini, po kateri so od časa do časa prižvižgali kosi ledu, ki jih je bilo sonce odtajalo v vršni kupoli, sva zavila v strmo, poledenelo pečevje na levi strani. Tehnično je bil ta teren še težji, toda imela sva vsaj občutek varnosti, ker sva se oklepala skalnatih robov namesto gladkega ledu na desni. Globina in izpostavljenost je vse bolj naraščala. Plezala sva brez odmora, ker počivališča v zgornji polici stene sploh ni bilo najti. Kar stoje na poledenem pečevju sva na hitro použila nekaj hrane, ki je bila najino kosilo in večerja obenem. Sonce je medtem zatonilo nekje za Matterhornom. Tiho je legel na gorsko krajino somrak ...

Iz skrepenelega pečevja sva prilezla na oster snežni greben, ki loči severozapadno od severne stene. Naklonina je nekoliko popustila. Še ledu je bilo mnogo manj, tako da sva kar vidno pridobivala na višini. V pečevju vršne kupole sva naletela na stopinje, ki jih je prejšnji dan napravil zermattski vodnik Biner z »gospodom« pri

vzponu skozi dosti lažjo severno steno, ki se je prav tod združila z najino smerjo. Ravno o pravem času! Somrak se je pretil v temno noč, tako da sva stopinje vodnika našla le z otipavanjem. Kljub noči sva nadaljevala s plezanjem, ker bi v tem strupenem mrazu, ki je šel po kosteh in črpal poslednjo energijo iz telesa, brez gibanja hitro končala. V temi sva tako plezala pet, morda tudi več raztežajev, preden sva zaslutila, da se bližava vrhu. Veter se je spreminjal v pravo burjo, tako da najinih plezalnih klicev sploh nisva slišala. Le z vrvjo sva si ohranjala zvezo. Še zadnji napor, pa sva na pol zmrznjena zlezla čez zadnjo opast na vrh Breithorna.

Krepak stisk rok je dal duška najini sreči in tovariškemu razpoloženju, ki pride do izraza le tam, kjer dvoje gornikov skupno premaguje vse težave v pripravljenosti, deliti srečo zmage, poraza ali celo pogina. Ura je bila devet ponoči — torej naju je težka ledena stena zaposlila polnih devetnajst ur.

Na brezvetrni južni strani sva hotela izkopati v sneg luknjo, kjer bi počakala dne. To delo pa sva raje opustila zaradi utrujenosti, kajti kopanje z enim cepinom v trdo zmrzal bi naju bilo zaposlilo vsaj nekaj ur.

Raje sva šestopala z vrha po jugozapadnem pobočju, kjer drži običajni vzpon na Breithorn. Poti seveda nisva poznala, pa tudi stopinje obiskovalcev je veter zametel, tako da sva bila prepuščena le instinktu. Preko prostranih snežnih planj, ki so bile spet osvetljene od mesečine, sva prtila vse dalje. Še dvakrat sva poizkušala izkopati v trdem snegu luknjo za bivak, toda brez uspeha. Vse pogostejši so bili najini počitki — poti pa ni hotelo biti konec. Spodaj na ledeniku za Malim Matterhornom sva naletela na provizorno smučarsko vzpenjačo, ki so jo postavili italijanski smučarji za obiskovalce svoje kočice na bližnjem Theodulpassu. Pri prečenju ledenika bi se bila v labirintu ogromnih razpok skoraj izgubila. Tam sva imela vse možnosti, da kdo od naju izgine v katero teh zahrbtnih počic.

Duškala sva pa spet kolovratila preko ledeniških grobelj in skalnatih hrbtšč ledenika Theodul. Tako je šlo vso noč... Nekako ob svitu sva pritelovadila preko zadnjih skalnih sesutin do kočice Gandegg. Pod zavetnim bolvanom je Janko skuhal zajtrk. Po okrepčilu, ki naju je zelo poživilo, sva živahneje sestopala po zvijugani stezi vse do naše izhodiščne kočice nad Zermattom. Po enaintrideseturni, neprekinjeni naporni hoji in plezi sva bila spet »doma«.

Monte Rosa — Dufourspitze (4610 m)

Tovarišev, ki so šli na Monte Rosa, še ni bilo nazaj. Kljub krasnemu dnevju sva si zaželela počitka. Spravila sva se v spalni vreči in se prepustila po tolikih naporih potrebnemu odmoru. O pravem spanju seveda ni bilo govora. Tako naju je okrog poldneva zbudilo iz dremavice ropotanje tovarišev okrog bajte, ki so se srečno vrnili z Dufourspitze. O doživetjih okoli obeh osvojenih »štiritiso-

Monte Rosa (4610 m) z grebena Gorner

Foto Jaka Cop

čakov« smo si imeli toliko povedati, da za počitek sploh ni bilo več časa. Po obisku grebena Gorner (3102 m) so tovariši sestopili do ledenika Gorner, kjer so postavili šotora in dobro prespali noč. Vzpon na najvišji vrh v skupini Waliških Alp, ki je le za 200 m nižji od Mont Blanca, sicer ne zahteva posebnih tehničnih sposobnosti, pač pa je zaradi razsežnosti zelo naporen. Nekaterih se je lotila tudi višinska bolezen, tako da jim je le z naporom vseh sil uspelo doseči vrh. Jakca so kot edinega lastnika derez »Universal« ostali temeljito obdelovali, ker jih ni znal dobro pritrditi na okovanke, s čimer so izgubili precej časa. Na povratku sta bila Slavku »dvojčka« Kastor in Poluks tako všeč, da ju je želel na vsak način obiskati. Komaj so ga ostali prepričali, da naj si »dvojčka« raje naroči — kar doma; v tujini zanje ni časa, ker smo imeli druge, važnejše načrte.

Matterhorn (4505 m) po grebenu Hörnli

Preostanek dneva je vsa naša družčina posvetila uničevanju zaloga iz nahrbtnika in umivanju. Ta večer smo bili kmalu na ležiščih, saj smo določili budnico že za enajsto uro, kar ni bilo prezigodaj, če smo hoteli biti v zgodnjih popoldanskih urah že na vrhu Matterhorna (4505 m). Normalno prespijo vsi obiskovalci Zermatt-

skega orjaka v koči Hörnli na višini 3298 m, od koder imajo do vrha komaj 1200 metrov višinske razlike. Mi pa si tega zaradi drage prenočnine nismo mogli privoščiti, zato smo bili prikrajšani za štiri ure spanja. Višinska razlika pa se je povečala skoro za tri tisoč metrov. To pomeni precejšen fizični napor — toda spali bomo lahko doma, v dragi Švici zato skoro ni časa.

Na pol v dremavici smo nato prtili vkreber po dobro izpeljani stezi vse do hotela ob Črnem jezeru (2588 m). Za lepote, ki so nam jih nudile gore, iskreče se v polni mesečini, nismo imeli posebnega smisla, manjkalo nam je spanja. Steza preide v sekundarni skalnati greben, na katerem so švicarski vodniki zgradili udobno kočjo Hörnli poleg stare kočice, ki ni bila več kos ogromnemu tujskemu prometu. Nekaj osvetljenih oken nas je prepričalo, da se današnji kandidati Matterhorna ravno pripravljajo za odhod. Pred kočjo je stal ogromen daljnogled za opazovanje gornikov, ki se vzpenjajo po grebenu Hörnli na Matterhorn. Slavko je izrabil edinstveno priložnost, da je usmeril »kukalo« na Jupitra in Venero in nam navdušeno razlagal o ozvezdju — za kar pa ostali nismo kazali posebnega zanimanja. Ljubši nam je bil sod z vodo, ki smo je v Švici ogromno popili. Jakec ni bil dobro razpoložen, zato se je odpovedal vzponu na vrh, mi pa smo jo ubrali za prvo vodniško skupino, da se vsaj do dneva ne bi motovili po neznanem terenu. Vodniki namreč namenoma ne pustijo, da bi se smer obeležila z markacijami, kar bi znatno znižalo njihov zaslužek. Žal so nam pobegnili naprej, še preden se je pravi vzpon začel. Tako smo bili prepuščeni spet našemu orientacijskemu čutu. V temi smo tipali po zglajenih skalah — pa ni dobro šlo. Zaradi varnosti smo se raje navezali. Midva s Stanetom sprejaj, Janko z Zebkom za nama, Slavko s Petrom pa kot zadnja naveza. Te priprave in spodnje pečevje nas je toliko zaposlilo, da se je medtem zazorilo. Rodilo se je krasno jutro, ki je zelo dvignilo našo borbenost in voljo po dejavnosti v robah. Raztreskano pečevje nam ni postavljalo posebnih zaprek. Rumenkastosi skladi in bolvani iz gnajsa in škrljavca ne nudijo iz bližine nobenih lepot. Kako drugačen je pogled na toliko opevani Matterhorn iz daljave...

Plezali smo vse više in prisluškovali udarcem vpadnega kamenja v vzhodni steni. Za nami so se začele pojavljati druge vodniške partije, ki se jim je zelo mudilo. Staremu vodniku, ki nas je dohitel, nikakor ni šlo v račun, da hodimo na tako turo iz Zermatta brez uporabe vmesnih planinskih koč. Naših finančnih problemov mu pa nismo hoteli pojasnjevati. Vse več je bilo za nami turistov. V plošči Moseley, ki leži tik pod kočjo Solvay in ki pomeni edino resnejšo oviro, se je skoro »zabasalo«. Pred menoj sta bila dva »gospoda« z vodnikom, ki sta se primerno motovila preko gladke počiči. Razumljivo, da nisem mogel nadaljevati vzpona, ker je bila počič »zasedena«. Tedaj pripleza do mene sila nevljuden vodnik, ki se mu je neverjetno mudilo. Zahteval je, naj se umaknem iz počiči, da bo lahko nadaljeval z vzponom. Ker je naletel na moj odločni protest, se je godrnjaje umaknil v levo in plezal poleg počiči. Večina vodnikov

zelo zviška gleda na naveze brez vodnika. Ko bi mogli, bi jim verjetno prepovedali vzpone po znamenitih smereh, ki spadajo v njihov delokrog.

Iz plošče smo priplezali naravnost na ozko teraso pod kočo Solvay (4000 m), kjer je lovilo sapo že precej gornikov, ki so jih prignali do sem izurjeni vodniki. Še vse zasople in utrujene so nato spet odgnali dalje proti vrhu. Nas ni nihče priganjal, časa smo imeli dovolj, zato smo si privoščili daljši počitek. Med zadnjimi skupinami smo nato nadaljevali vzpon preko gornje plošče Moseley in prešli na snežno vesino, kjer smo si navezali dereze. Železni drogovi olajšujejo varovanje vse do markantne Rame, od koder smo uživali mogočen in divji pogled v ustromljeno severno steno, vso okovano v led in sneg. Nad Ramo pa se skoraj previsno dvigujejo drzne vršne Rdeče skale, preko katerih so pritrjene konopljene vrvi, ki omogočajo vzpon. Za vzdrževanje teh vrvi skrbi CAS (Švicarski alpin. klub), ki plačuje Vodniški zvezi 200 do 300 šv. frankov letno. Nekje v sredini je prav tedaj zabingljal turist, ki so mu pošle moči, oprimki in stopi. Seveda je obvisel na vodnikovi vrvi, ki je bil višje gori dobro zavarovan za železnim drogom. Prebrisani vodniki puščajo včasih svojega varovanca, da se muči na kritičnem mestu, dokler mu ne odpovedo moči. Ko zabinglja na vrvi, so vodniki v očeh hvaležnega rešenca — »rešitelji«, za katere ni škoda na zaključku ture primakniti poleg mastne vodniške tarife še krepak »bakšiš«. Nam telovadba po navpičnih nihajočih vrveh ni povzročala nobenih preglavic. Vendar je v taki višini (4300 m) dviganje lastne teže zelo naporno in utrudljivo. Prav na teh nerodnih mestih smo se morali na stojiščih umakniti prvim skupinam, ki so se že vračale. Ko je strmina znatno popustila, smo bili na Strehi, preko katere so bile napravljene globoke stopinje vse do švicarskega vrha Matterhorna. Tu smo imeli priložnost, opazovati vodniške »žrtve« še vse posinele od napora in višine, kako so morale na zahtevo vodnikov že po nekaj minutah zapuščati vrh. Zadrževanje na vrhu imajo vodniki zelo racionalno preračunano. Program: obvezno formalno čestitanje, nujno slikanje, morda požirek pijače — in — povratek. Najbolj potrpežljivi vodnik ti morda utegne še na brzino naštetih imena nekaterih okoliških gora. Gornik od take »dirke«, ko se vrne v dolino, nima ničesar drugega kot to, da se lahko pobaha z Matterhornom in da čuti precejšnjo vrzel v denarnici. Vodniki se hočejo vrniti z »gospodom« vsaj do poldneva do koče Hörnli, kjer se njihovo vodništvo neha. Nato oddrviijo v Zermatt, kjer po možnosti pri popoldanskem vlaku poiščejo novo »žrtev« za naslednji dan. »Profesionalno planinstvo« je to — borba za zaslužek, kar je daleč od pravega, idealnega gorništva...

Mi smo telovadili še dalje, po silno ostrem in izpostavljenem terenu do italijanskega vrha, na katerem stoji križ. Prostora tu ni nobenega. Zato smo zajahali greben in uživali ob lepotah, ki nam jih je nudil ta mogočni gorski svet. Še mnogo bolj pa so morali biti zadovoljni in srečni Whympfer, Hudson, Hadow, Douglas, Croz in

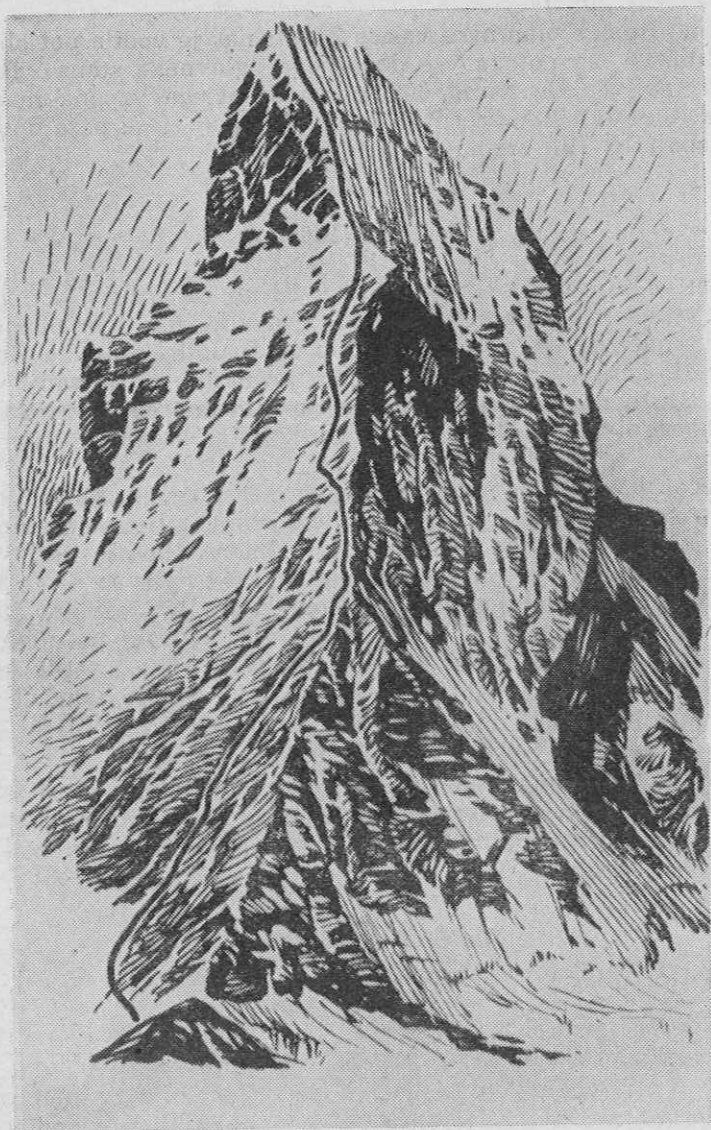
Taugwalderja, ko so leta 1865 prvi prispeli na teme tega ponosnega orjaka. Žal, predraga je bila takrat njihova zmaga, saj so jo štirje udeleženci morali plačati na povratku z življenjem.

Po tej prvi zmagi obiskujejo vsako leto Matterhorn trume planincev. Orjaški moloh je postal svetovno znana modna gora, ki zahteva vsako leto svoj veliki krvavi tribut, o čigar obilnosti se lahko prepričaš na zermattschem pokopališču.

Že davno so zapustile vrh vse vodniške naveze, ko smo tudi mi začeli s sestopom. Nad Rdečimi skalami smo srečali dva mlada fanta, za katera smo zvedeli šele pozneje, pri koči Solvay, da sta indijska študenta. Bila sta brez vodnika, mladostno zagnana in temu primerno slabo opremljena. Sestopanje ob nihajočih vrveh nad silno globino nam je bilo pravi užitek. Za vrtoglave ljudi taki manevri niso priporočljivi. Na Rami smo se pridno nacejali s snežnico, ki je curljala izpod kopnečega snega. Preko okopnelih, od okovank zglajenih plošč smo bili kmalu pri koči Solvay, kjer smo dolgo počivali. V tej kočici se sme prenočevati le v skrajni sili, v primeru izčrpanosti, nezgode ali slabega vremena. Ko smo brskali po vpisni knjigi, smo naleteli tudi na podpise kamniških alpinistov, ki so obiskali Matterhorn nekaj dni pred nami. Toda lenarjenje pred kočo, od koder imaš tako obširen in nepozaben razgled, je bilo prijetnejše. Prav tedaj je prizvonil po vzhodni steni cepin, ki se je ustavil na polični v naši višini. Kdo ga je izgubil? Kmalu smo zagledali pri sestopu po vzhodni steni lastnika cepina — enega od indijskih študentov. Obnašal se je skrajno nepremišljeno, saj je plezal nena vezan. Res da stena ni tako strma, je pa krušljiva in izpostavljena vpadnemu kamenju. Fant je cepin našel in srečno prilezel do nas. Medtem je tudi njegov tovariš priplezal z derezami na skalni prag nad kočo. Iz praga na teraso je skočil tako nerodno, da bi bil zgrmel preko vse vzhodne stene v globino, ko bi ga ne bil prestregel naš Zebko. Takoj sta bila prijatelja, saj sta Indijca Zebkovo polomljeno angleščino celo za silo razumela. Fanta sta bila temeljito strgana, eden od njiju je imel celo vsak čevelj drugačen. Problem gladkih, neprimernih čevljev sta rešila z derezami, katerih nista snela pri sestopu po kopnem pečevju vse do kočice Hörnli. Res, prava planinska vagabunda, kar se da opravičiti s pomanjkanjem denarja in z velikim hrepenenjem po gorah...

Sestop po krušljivem pečevju nam ni delal težav, vendar je bil sila zamuden in vse prej kot prijeten. Kar oddahnili smo se, ko smo bili ob koči Hörnli, kjer je bilo vse pisano turistov in izletnikov vseh narodnosti. Tu smo bili odveč, zato smo sestopili po gruščnatem pobočju vse do zelenih jas nad planino Staffelalp. Ob potočku smo se pridno napajali z vodo, lenarili in opazovali mogočno severno steno Matterhorna, preko katere sta l. 1932 izpeljala brata Schmidta svojo najdrznejšo in najbolj tvegano smer. Storitve, ki se je lotijo še danes le alpinisti svetovnega slovesa.

Na večer smo se vračali mimo hotela Staffelalp in prešli preko Zmutskega potoka, ki se divje peni, na stezo, ki drži proti Zermattu.

Matterhorn, greben Hörnli

Vso plezalno opremo smo poskrili v grmovju, ker smo imeli za naslednji dan v načrtu, da se seznanimo z drugimi gorskimi velikani v tem okolišu. Kot bi se dogovorili, je priromal naš večni popotnik Jakec od Schönbüchlske kočice, kjer je prišel s svojo foto »mišnico« povsem na svoj račun.

Mimo tipične planinske vasice Zmutt nas je vodila pot ob gladki tesni Zmuttskega potoka vse do našega »glavnega stana«. Bili smo utrujeni, saj je bilo okrog 6000 m enodnevnega vzpona in sestopa za nami, toda bili smo srečni in zadovoljni, saj so se naše dolgoletne sanje izpolnile. Bili smo na Matterhornu...

Zermatt (1608 m)

Spet se je zazorilo krasno jutro. Kljub okrepcujočemu počitku nam je ostalo nekaj napora prejšnjih dni v kosteh. Ker nismo imeli posebnih načrtov, se nam ni mudilo iz spalnih vreč. Le Stane je tlačil svojo šaro v oprtnik, ker se mu je mudilo na jutranji vlak in domov. Službena dolžnost! Žal nam je bilo dobrega tovariša, ki se je moral sredi načrtov in dejanj vrniti. Peter se mu je udingjal kot nosač.

Precej kasno smo odšli na ogled zermattske zanimivosti. V alpskem muzeju smo videli najrazličnejšo primitivno opremo, s katero so klasični alpinisti osvajali gore. Imena slavnih mož Whymperja, Tyndala, Reya, bratov Schmidtov in drugih so se vrstila na lističih pod raztrganimi vrvmi, kosi oblek, čevljev, cepinov itd. Koliko zmag, koliko tragedij... še globlji vtis napravi na obiskovalca pokopališče. Skoro ne bi bili verjeli, da so te silne, krasne gore, ki so nas obkrožale, lahko tako krute, da so uničile že toliko življenj. Imena gornikov vseh narodnosti se vrstijo na spomenikih. Mnogo preveč jih je. Kar nekam zamišljeni smo se vračali skozi pisano grobišče. Celo temperamentni italijanski godbeniki, ki so igrali v hotelskem parku, nas niso mogli popolnoma razvedriti. Zapustili smo modno revijo, ki se je razkazovala po glavni cesti in odšli nazaj v naš »glavni stan«.

Pte de Zinal (3791 m)

Po grebenu Arben na Obergabelhorn (4073 m)

Na večer smo vsi, razen Jakca, ki je imel še preveč motivov v okolici, težko obloženi prtili vkreber ob Zmuttskem potoku in ob ledeniku proti Schönbüchlski koči. V severnem in zapadnem ostenju Matterhorna in Dent d'Hérensa se je v zahajajočem soncu iskril čisti led. Z Jankom sva spoznala, da bi bil nameravani vzpon v teh stenah v takih razmerah skrajno tvegan. Ob potoku Arben smo na pripravnih jasi postavili oba šotora. Zaplapolal je ogenj, ki nam je uresničil dolinske sanje o potepuškem, svobodnem potikanju po gorah. Tako primitivno, brez udobnih koč in hotelov ter žičnic so osvajali prvi alpinisti neznane gore. Ogenj je umiral in ugasnil...

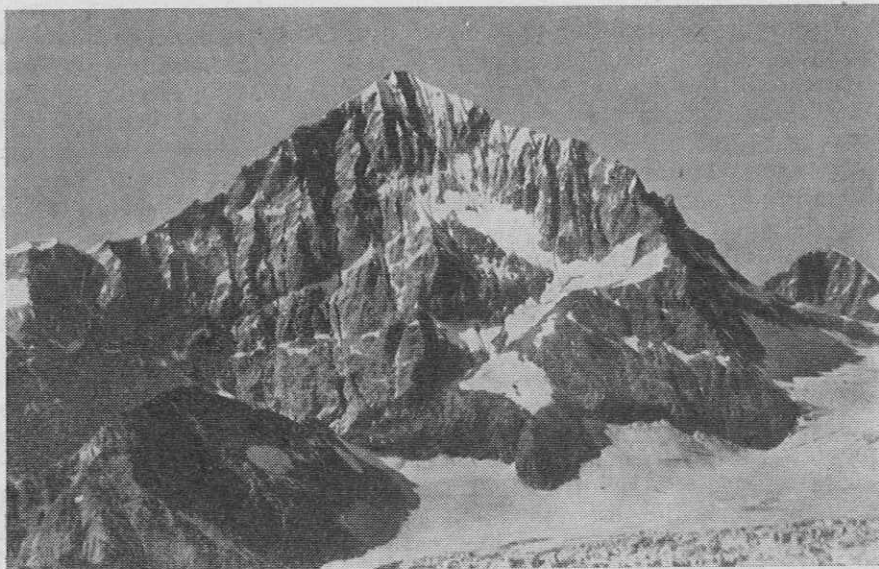
S precejšnjim hruščem so naju z Jankom zbudili prebivalci sosednega šotora. Odgrnil sem vhod — bil je že svetel dan. Oj zaspanci! Poskrili smo šotore pod škrljaste plošče in se okrog sedme

ure spravili na turo. Zebko in Slavko na Obergabelhorn (4073 m) po grebenu Arben, mi s Petrom in Jankom pa smo jo mahnili proti Dent Blanche. Sirote! Ni nas še izučilo, da se v Centralnih Alpah za dolge ture vstaja zgodaj zjutraj ob dveh. Da je ta stara praksa umestna, smo se prepričali, ko smo v največji sončni pripeki prtili v strm nad Schönbüchlsko kočo. Načrt za vzpon na Dent Blanche smo za ta dan že opustili. Zadovoljni bomo, če nam uspe, da dosežemo bližnji Pte de Zinal (3791 m). Vse pogosteje smo se ustavljali in nacejali s snežnico. S Petrom sva nazadnje zlezla še na silno krušljiv in strm greben, ki nama je vzel precej časa. Na sedelcu (3209 m), kjer naju je čakal Janko, mi je bilo današnjih »podvigov« dovolj. Poslovil sem se od tovarišev, ki sta kljub ubijajoči vročini nadaljevala vzpon, in se vrnil. »Počitek v gorah je eno izmed najlepših poglavij v življenju planinca,« je dejal dr. Kugy. Ta dan sem se z njim popolnoma strinjal. Polegal sem ob šumljajočem potočku in strmel po mogočnem Matterhornu ter prisluškoval treskanju ledenih bolvanov, ki so se rušili v severni steni Dent d'Hérensa. Kako mogočna in obenem grozna je pesem gora! Na večer so se tovariši vrnili. Veselil sem se z njimi njihovega uspeha, saj so izvedli vzpon na Obergabelhorn in Pte de Zinal. V taborišču je kmalu vse utihnilo.

Po južnem grebenu na Dent Blanche (4364 m) Spodnji Gabelhorn (3991 m)

Ker sem bil mnogo bolj spočit od tovarišev, mi ni bilo težko zmetati še Janka in Petra ob eni zjutraj z ležišč. Cilj naše trojke je bil oddaljeni Dent Blanche. Tokrat pa zares. Sivina, ki je delno zastirala zvezdnato nebo, nam je obetala poslabšanje vremena. Molče smo ubirali pot proti višje ležeči koči, ki je čumela še v globokem snu. Prišli smo na sesutine ob ledeniku Schönbüchl in nato preko strmali na gornjo ploščad ledenika samega.

Duškali in pozajtrkovali smo ob veliki, delno zavetni skali. Tam smo sčakali jutra. Šele potem smo prečkali ledenik, v katerem so se črtale zahrbtne razpoke. Iz strmega plaznega stožca z globokimi drčami smo prešli v krušljivo vzhodno steno Wandflucha. Plezanje nam ni nudilo posebnih težav pa tudi ne užitkov. Na sedlu, kjer se začne južni greben Dent Blanche, smo se šele utegnili razgledovati. Vsepovsod neznane gore, ki so vabile in s svojimi strmimi stenami odbijale obenem. Tako majhni smo bili kot muhe enodnevnice v večnih gorah. Nadaljevali smo vzpon po zelo izpostavljenem in težkem grebenu, kjer so se težave kar vrstile in podžigale našo borbenost. Komaj smo se izmotali iz ledene vesine, smo bili že pred navpičnim granitnim stolpom ali na ostri grebenski rezi. Svetel, kovinast križ na plateh nas je opomnil, da je tam omahnil v smrt neznan gornik, ki je prav tako ljubil gore kot mi. Ure so hitele nezadržano, toda neskončno dolgega grebena ni hotelo biti konec. Obirali smo stolpe zdaj na vzhodni zdaj na zapadni strani. Včasih se

Dent Blanche (4364 m)

Foto Gyger Adelboden

nam je pokazal vrh zelo blizu, toda pozneje se je še bolj oddaljil. Doumeli smo, zakaj sta se pred leti vrnila brez zmage s tega grebena Modec in Režek. Končno je bila naša volja volja nagrajena z uspehom. Dosegli smo vrh Dent Blanche (4364 m). Res veliko storitev so opravili Gardiner, Peter in Hans Knubel, ko so se leta 1876 prvič povzpeli po tem grebenu na vrh. Počivali smo in opazovali nove rajde gora, ki so se jih že začele oprijemati cunajste megle. Poslabšanje vremena! Vračali smo se po istem grebenu. Sestop je bil še težji od vzpona — zato smo postali previdnejši. V jutranjih urah tako mirne stene so sedaj kar oživele. Vsepovsod je treskalo kamenje in led. Taleča se snežnica je tvorila pravcate slapove. Gore so grozile, kajti prevzeli smo se od uspeha. Bili smo sredi njihovih sil. Tako malo je bilo treba, le nekaj skal, kos ledu ali snežni plaz, pa bi utegnili ugasniti kot brleče svetilke. Toda gore so nam bile prizanesljive. Vrnili smo se skromnejši. Blizu kočje smo preplašili družino prijaznih svizcev, da so se piskajoč umaknili v svoje škriljaste sklade. V taborišču smo pobrali preostalo opremo, ki sta jo bila pustila tovariša, in odšli v dolino. Poslavljali smo se od Waliških gora.

V naši bajti nad Zermattom sta nam tovariša pripovedovala o svojem vzponu na Spodnji Gabelhorn (3391 m), Jakec pa o svojih podvigih na fotografskem področju. Naslednji in zadnji dan v Waliških gorah je bil namenjen le počitku, urejevanju opreme, pisanju in prodajanju »zija« ob izložbah in stojnicah Zermatta. Jakec se je odpeljal že zjutraj do Interlackna, ker mu je tu že zmanjkalo »motivov«.

Foto Jaka Čop
Naše taborišče na Kleine Scheidegg, v ozadju Mönch

Bernske Alpe — Jungfrauska železnica

Z ogromnimi oprtniki, ki so se prav malo skrčili, smo naslednje jutro tiščali v male vagone zermattske železnice. Zadnji pogledi so veljali razoranim obličjem naših novih znancev Monte Rosi, Breithornu in Matterhornu, ki jih najbrž ne bomo videli tako kmalu. Vlaku je divjal po skalnih soteskah, strmih pobočjih in nešteti predorih skozi slikovite pokrajine ob Thunskem jezeru vse do Interlackna. Komaj smo imeli čas, da smo se pregnetli na ozkotirno železnico, ki nas bo privedla v osrčje Bernskih Alp. Iz Lauterbrunnena je vožnja z zobčasto železnico, ki se pne v silno strmino, pravi užitek. Nič čudnega, da so bili vlaki prenapolnjeni s petičnimi izletniki. Jungfrauska železnica upravičeno uživa svetovni sloves. Vreme se je v Bernskih Alpah kar vidno slabšalo. Jungfrau se je sramežljivo

zastirala z meglo pred našimi radovednimi pogledi. Le od časa do časa smo skozi raztrgane koprene opazili dele njenih ledenih pobočij. Strahovito pa so rohneli preko strmih serakov ledeni plazovi, da nas je celo v varni razdalji kar mrazilo.

Na postaji Kleine Scheidegg se je sredi popoldneva naša vožnja končala. Sila slovesno nas je sprejel naš večni popotnik Jakec, ki je bil že od jutra tu v gosteh. Dosti ni bilo pokazati: velik hotel, postaja, nekaj manjših hiš, namesto Eigerja, Möncha in Jungfrau pa megla — in konec. Za zavetnim gričkom smo kar hitro postavili naše šotore. S prenočiščem smo bili preskrbljeni.

Jutro nas je presenetilo. Vreme se je proti pričakovanju zelo izboljšalo. Toda bili smo pozni za resnejše podvige. Vsi (razen Jakca) smo odšli proti Mönchu, ki je kazal v zgornjem delu kaj malo prijazen obraz. Preko razdrapanih pečevij smo prišli do kočice Guggi (2798 m), ki je bila odprta, a neoskrbovana. Čudili smo se popolni opremi v koči, ki je vedno prepuščena poštenosti obiskovalcev. Cenik na steni nas je poučil, koliko stane prenočnina, poraba drv, razglednice itd. Za nami so prišli domači planinci iz Gründelwalda, s katerimi smo dolgo kramljali o gorah in gornikih. Zanimalo nas je, ali jim v neoskrbovani koči kdaj pa kdaj kaj zmanjka, kar so odločno zanikali. Kolikšna poštenost! Nehote sem se spomnil Planinskega društva Radovljica, ki je v prošlem letu postavilo na vrhu Stola ob požgani Prešernovi koči hranilnik in škatlo z razglednicami. Po izjavi lovca v tem revirju se je še celo nekaj denarja nabralo v hranilnik — nato pa je izginilo vse skupaj...

Na nadaljevanje ture po poledenelih grebenih ni bilo misliti. Zato smo se vrnili po isti poti v taborišče.

Zapadna stena Eigerja (3974 m)

Na večer je bila Eigerjeva stena pred nami kot na dlani. To je torej tisti zadnji največji problem, ki je bil rešen šele l. 1938 po znanih alpinistih Heckmairu, Kasparku, Harrerju in Vörgu. Pred zmagovalci pa je ugasnilo v steni devet mladih življenj. V tej steni so se odigravale največje tragedije in večdnevne borbe na življenje in smrt. Zmagala je poslednja... Tam na drugem snežišču sta zmrznila Sedelmayer in Mehringer, spodaj na levo od Hinterstoisserjeve prečke pa je nekaj metrov nad glavami reševalcev omahnil v smrt s popolnoma zmrzlimi rokami Toni Kurz. Koliko življenjske sile je moralo biti v njem, da se je boril s snežnim metežem v steni še ves dan in vso noč, torej več kot ostali trije tovariši, ki so ugasnili že prve dni.

Tudi letos, komaj mesec dni pred našim obiskom, je stena Eigerja uničila življenje dvema Avstrijcema. In vendar alpinisti še vedno obiskujejo prav te najbolj tvegane smeri.

Sredi noči smo prtili vsi, razen Jakca, proti postaji Eigergletscher, nad katero se vzpenja zapadna stena Eigerja (3974 m) — naš naslednji cilj. 1500 metrov visoka črna stena nam kljub strmim

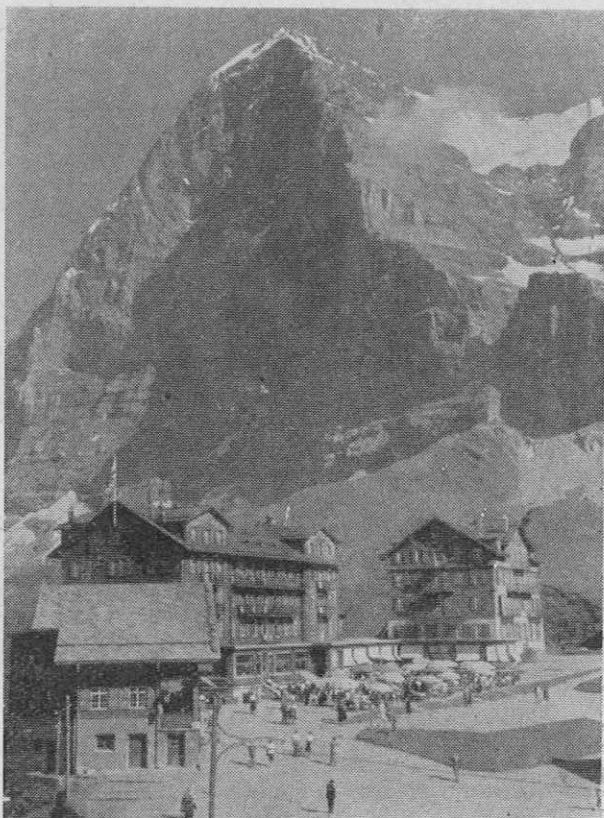

Foto Jaka Čop

Severna in zapadna stena Eigerja (3974 m), spodaj Kleine Scheidegg

pragovom in platem ni nudila posebnih težav. Že sredi dopoldneva smo si na vrhu krepko stisnili roke. Zadnja storitev naše letošnje odprave v Švici. Brskali smo po stari vpisni knjigi, ki sameva na vrhu že pol stoletja, v kateri smo našli komaj prostora za prve slovenske podpise na tej gori.

Sestopili smo po isti smeri na Kleine Schneidegg, kjer so kljub neposredni bližini gora pravi alpinisti — bele vrane. Vsi letoviščarji so v modnih oblekah pripravljeni le za ples, pitje in lenarjenje.

Podrli smo šotore in se popoldne odpeljali tik pod severno steno Eigerja preko Grindelwalda v Interlacken. Iz mesta ob jezeru Brinzer smo na camping prostoru našli mesto za naše šotore. Zvečer se nam je zelo prilegla kopel v toplih božajočih valovih jezera. Naslednji dan smo se preko Luzerna in Züricha vračali iz lepe, a silno drage Švice proti domovini.

Res, za mnoga nepozabna doživetja bogatejši smo se vrnili iz Waliških in Bernskih Alp. Ko pa je vlak prihropel iz tujine skozi

Foto Jaka Cop

Clani jeseniške odprave, v ozadju Matterhorn

karavanški predor, smo se zazrli v naše večno lepe martuljške gore, za katerimi je pravkar tonilo zahajajoče sonce. Veseli do prešernosti smo jih vriskajoče pozdravljali kot stare, dobre znance in zdelo se nam je, da se nismo videli z njimi že dolgo, dolgo...

V PV I. 1953, str. 742 je podano tehnično poročilo odprave AO Jesenice v letu 1953 v Wališke in Bernske Alpe (Švica). Op. ured.

Prispevki za ZLATOROG

Od 7. IV. do 15. V. 1956 je PZS prejela naslednje prispevke: Prosvetno društvo »Poštar«, Ljubljana din 730.—, Kamnikar Ančka, Ljubljana din 500.—, Grom Fr., Stara Vrhnika din 260.—, Peršin Fr., Št. Vid din 500.—, PD Cerklje din 1149.—, PD Šentjur din 1400.—, Kruh Lovro, Selce 11 din 1000.—, Stropnik Polde, Ljubljana din 500.—, Rebec Stefanija, Ljubljana din 100.—, Peršič Slavko, Ljubljana din 500.—, Jelinčič Zorko, Trst din 1300.—. Skupaj din 7939.—.

Stanje 7. IV. 1956 din 3066 490.—

zbrano do 15. V. 1956 din 7939.—

skupaj din 3074 429.—

Skupni sklad za gradnjo Zlatoroga izkazuje dne 16. V. 1956 din 17371724.—.

PLANINCI, ZBIRAJTE SREDSTVA ZA »ZLATOROG«!

POGOVOR Z JOŽETOM ČOPOM

ožo sem občudoval najbolj takrat, kadar sem plezal njegove smeri. Ko sem plezal njegov steber v severni steni Triglava, sem neprestano mislili nanj; ko sem plezal Ladjo, sem ga kar slišal, ko je dejal Potočniku: »Drž, bom odletu!« Občudoval sem vedno tudi njegov humor. V njegovi družbi sem bil vedno dobre volje in vedno sem se od srca nasmejal. V njegovem humorju sem začutil človeka velike prirodne inteligence s prodornim, bistrim in občutljivim duhom.

Mrzlega zimskega dne sva se dobila in pomenila o problematiki slovenskega planinstva. Bil je bolj resen kot običajno, kajti šele na koncu je začel vlivati v najin pogovor svoj krepki humor. Spraševal sem ga, kateri so bili tisti prvi nagibi, ki so ga spravili v gore, kako je gore doživljal, kakšno vlogo je igral nacionalni element pri njegovem alpinističnem udejstvovanju, kaj misli o mladi generaciji alpinistov in njenem ravnanju, katere so bile njegove najlepše in najtežje smeri, s kom je najraje hodil v gore, kako so gore vplivale na njegovo razpoloženje in njegov humor. Spomnil sem se, da je Joža vedno cenil Jugovo alpinistično udejstvovanje in je imel o njegovi osebnosti vedno spoštljivo in visoko mnenje, zato sem ga tudi vprašal, kaj misli o njem kot človeku in alpinistu.

»Bil sem star sedemnajst let — je začel pripovedovati Joža — ko sem nosil hrano na planino Belščico. Tedaj sem prvič začel čutiti lepoto in moč gora. Kmalu se nas je zbralo več mladih delavcev, fantinov, in začeli smo hoditi v gore. Tedaj se je najbolj hodilo na Stol in tudi mi smo bili največkrat njegovi gostje. Iskali smo planike in mnogo nam je bilo do tega, kdo bo našel najlepšo in največjo. Plezal tedaj še ni nihče. Plezati sem začel leta 1921. Kveder in jaz sva se tega leta v Vratih po naključju srečala z Jugom in Volkarjem. To smo bili prvi plezalci. Plezali smo slovensko smer skozi kamine. Tedaj sem prvič spoznal Juga. S svojo osebnostjo je naredil name močan vtis. V steni se je skoraj preveč zagnal, bil pretirano drzen in je imel slabo orientacijo. Med plezanjem je uvedel med nami pristrčne in tople odnose, ki so temeljili na disciplini. Prvi je plezal Jug in je malo govoril. Na nas vse, ki smo tedaj začeli plezati, je imel močan vpliv, bil je za nas avtoriteta. V svojem alpinističnem udejstvovanju je vedno poudarjal nacionalnost. Mi Slovenci — je dejal — smo poklicani, da preplezamo naše stene, ne tujci. Že tedaj je silno poudarjal pomen volje za uspeh alpinističnega dejanja. Zdelo se mi je, da je v poudarjanju volje prestopil meje možnosti, čemur sem mu jaz zoprval. Vendar Jug ni vplival name samo s prepričanjem, temveč s celotno svojo osebnostjo, ki je bila močno sugestivna. V svojem ponašanju je bil skromen, resen, molčeč in vedno zamišljen, samosvoj in vase zatopljen. Bil je asket in je že s svojim zuna-

njim videzom vzbujal pozornost. Sodili smo, da je čudak, toda istočasno smo ga spoštovali. Kadar smo plezali in uživali, je on sedel sam, nas opazoval in bil očitno dobre volje, ko nas je videl vesele. Sam se ni zabaval, temveč je običajno vedno nekaj tuhtal. Bil je sicer razočaran v ljubezni, toda jaz ne morem verjeti, da bi bil naredil zaradi tega samomor. Preden je šel v steno, v kateri ga je doletela smrt, sem ga še videl. Vprašal me je, če hočem z njim tudi jaz, toda imel sem svojo družbo, s katero sem šel po Bambergovi poti na Triglav, zato sem njegovo vabilo odklonil. Da, — je dejal Joža — če ne bi bilo Juga, bi bilo plezanje za dalj časa zaostalo.« Spomnil sem se nekaterih ljudi, ki imajo o Jugu dokaj nespoštljivo mnenje. Pravijo: »Ko ne bi bil Jug tega naredil, bi bil pa Čop.« To je res. In ko ne bi bil Čop, bi bil pa kdo drugi, kajti v zgodovini ni nobena oseba nenadomestljiva, toda razvoj alpinizma bi se bil zakasnil in danes ne bi bili tam, kjer smo. Res je, da je bil Jug v svojem načinu življenja nekoliko čudaški. Ko ga je Bartol nekdanj povabil, da bi šla gledat slovito Shawovo komedijo »Cezar in Kleopatra«, je to odklonil, češ da je morda to res velika umetnina, toda je taka, da se ljudje zraven smejejo in uživajo, so torej s svojo pozornostjo pri tem užitku, kar pa je neetično. Normalni ljudje gledajo na človeka, ki je proti vsakemu uživanju, z nekoliko čudnimi očmi in ga hitro razglasijo za nenormalnega. Mislim, da je Jugovo zavračanje uživanja izhajalo iz njegove silne ambicije — nekaj postati v življenju in v življenju nekaj narediti. In če gledamo življenje mnogih velikih umetnikov in znanstvenikov, ki so v življenju nekaj naredili, bomo videli, da so bili v veliki meri čudaški prav zato, ker so se do kraja disciplinirali, obvladali in potlačili ali celo uničili svoj nemirni notranji izraz. Zavedati se moramo, da imajo veliki ljudje z nemirno eruptivno naravo sami s seboj velike težave. Sicer pa ljudi ne smemo presojati po tem, kako osebno živijo in kaj sami o sebi mislijo, temveč, kaj so za življenje in družbo naredili. In če planinci presojamo dr. Klementa Juga, ga presojamo in ocenjujemo po tem, kaj je naredil za naš alpinizem in ne po tem, kakšna življenjska načela je imel; in ne obsojamo ga zaradi tega, ker se njegova načela ne skladajo z našimi bolj realnimi in življenjskimi. Vsak človek ima pravico, da osebno živi, kot njemu ugaja, pustimo to pravico tudi Jugu. Kaj je pomenil Jug za razvoj našega alpinizma, pa še danes ni zadosti pojasnjeno.

Ko mi je Joža govoril o Jugu, sem se spomnil, da je že nedavno na neki seji govoril o njem s takim temperamentom, strastjo in resnostjo, kot ga nisem slišal še nikdar. Povedal je neko misel, na katero se nisem nikdar spomnil, a se mi je zdela nenavadno točna. Govoril je o spomeniku dr. Kugyja v Trenti in izrazil je približno tole misel: »Vsa čast Kugyju, ki je prehodil naše gore z našimi slovenskimi vodniki in spoznal in odkril v svojih nemških spisih lepoto naših gora inozemskemu svetu. Toda zakaj smo Slovenci naredili prvi poklon njemu, tujcu, in mu postavili tako veličasten spomenik? Zakaj nismo najprej postavili spomenika dr. Jugu

ali dr. Tumi, ki imata za razvoj slovenskega planinstva tako velik pomen?» Joža je o tem mnogo in temperamentno govoril, sam pa sem se zamislil v to bridko resnico. Spomnil sem se Tumovega udejstvovanja v naših gorah, spomnil sem se njegove knjige »Pomen in razvoj alpinizma«, ki sem jo še kot dijak v gimnaziji tako vneto prebiral in kakršne nima noben evropski narod. Tej knjigi, v kateri je skoraj vse povedano, kar se o alpinizmu idejno da povedati, ne moremo še danes ničesar očitati, ker je napisano z dialektično in historično metodo. Pisal jo je vodja slovenskih socialnih demokratov — marksist. Zadnji čas je, da se tudi Tumi in Jugu vsaj polovico toliko oddolžimo, kot smo se Kugyju.

Potem mi je Joža zopet začel pripovedovati, da mu je bila gora edini oddih, da je delal tedaj še dvanajst ur na dan, vsako nedeljo pa je izrabil za izlet v gore.

»Z dr. Tominškom sem se spoznal leta 1921. Največ smo plezali skupaj dr. Tominšek, dr. Potočnik, Frelj in jaz. Jaz sem plezal vedno prvi; kot drugi sem se pri plezanju zelo slabo počutil. Nacionalni element je igral v našem alpinističnem udejstvovanju veliko vlogo. Če nacionalni element ne bi bil tako močan, ne bi bili toliko preplezali. Vedno smo opazovali Nemce, kaj gledajo v steni, in smo jim bili vedno za petami. Nemci so se pa tudi zavedali, da smo jim enakovredni. Ko smo plezali Ladjo, so nas Nemci opazovali in nam tudi čestitali.

Mnogo mi je bilo do tega, da bi videl inozemske gore. Največ mi je bilo do Mont Blanca in Matterhorna, kar mi je tudi kmalu uspelo. Kadar sem prišel z inozemskih gora, sem takoj obiskal naše Alpe, ki so se mi zdele vedno najlepše. Granit me ni nikdar preveč mikal, apnenec je bil zame mnogo bolj privlačen. Slovensko planinsko literaturo sem vedno zasledoval in tudi vse prečital. O tem, kar je bilo novega v inozemskem alpinističnem svetu, pa me je obveščal dr. Potočnik.

Tudi humor me v gorah ni nikdar zapustil, temveč je gora zelo pozitivno vplivala na moje razpoloženje. Včasih smo se v steni tako nasmejali z dr. Tominškom in dr. Potočnikom, da bi vsi... Ko sem prvič v steni odletel, potem dve leti nisem prišel v formo. Dolgo časa sem se potem bal plezanja, kot se danes bojim plazu, odkar sem na Vršiču 700 metrov letel z njim. Da, da — je dejal Joža s smehom — že večkrat sem bil blizu smrti, ampak, veš, jaz sem ravno toliko neumen, da se ne morem ubiti.«

Nato mi je pripovedoval, kako je bilo pri plezanju njegove najtežje smeri, to je centralnega stebra v triglavski steni. Pripovedoval mi je, da je med vojno ušel iz zapora in da mu je Pavla Jesihova pomagala in mu tudi kupila obleko. Že tedaj sem se z njo domenil, da bova skupaj preplezala ta steber. Ko sem dr. Potočniku povedal, da namerava preplezati centralni steber, mi je dejal: »Če boš ti to preplezal, bom jaz Široko peč navzdol.« V tej smeri je šlo za biti ali ne biti. Pavla je omagala, moral sem plezati sam. Bil sem apatičen, toda na dnu svoje biti sem čutil še silno voljo in željo do

življenja. »Ja, veš,« — mi je dejal Joža — »cagov fant še ni nikoli pri fejest puncu spal.«

Nato mi je Joža govoril še o mladi generaciji in dejal, da je mlada generacija danes tako dobra kot še nikdar. »Mi smo sicer mnogo več žrtvovali; nismo imeli vrvi, klinov, plezalnikov itd.; nihče nam ni pomagal, toda kljub temu smo za razvoj časa mnogo naredili. Mlada generacija je v tem pogledu mnogo na boljšem, kot smo pa bili mi.

Čut za naravo sem imel vedno razvit. Rože in živali sem v prirodi vedno občudoval in gledal. Bil sem sicer petnajst let lovec, vendar nisem nikdar nobene živali ustrelil. Pustil sem jih na miru in sem jih samo gledal. Lansko leto sem celo našel neko rožo, ki je še ni našel noben botanik. Veš, jaz hodim z očmi po tleh, ne z nogami,« mi je dejal Joža.

Pogovarjala sva se še nekaj časa o tem in onem, pri čemer je postajal najin pogovor vedno bolj zabeljen z raznimi dovtipi. Na koncu sem mu želel še mnogo let aktivnega alpinističnega udejstvovanja.

Andrej More:

HUDIČEV ŽLEB

ovorili so, da je bila ta dan nedelja. No, za nas je bila nedelja vsak dan, ker smo bili vsak dan na smučeh ali pa na kaki turi. Imeli smo dosti treninga in zato kondicije.

Že dolgo je Maks pravil, da Hudičev žleb še ni bil preplezan, odkar ga je Uroš leta 1937 preplezal sam. Divji je pogled nanj izpred kočice na Vršiču ali pa s poti proti Koči na Gozdu. Človeku se zdi, da je to nemogoče. Od daleč je videti kakor ozek, navpičen bel pas, ki se na kraju nekoliko razširi in bolj položi. Zanimivo je, da se ta smer poleti ne da preplezati zaradi velikih, algastih, skoro navpičnih skokov. Tudi pozimi ni dostopen ob vsakem času. Tu notri je nekaj podobnega kakor v Jugovi grapi v Triglavski steni. Sneg mora biti trd, zato je najbolje, da tako turo opraviš konec marca ali pa v začetku aprila.

No, tako je prišla sobota. Zmenili smo se, da bomo šli Maks, Stane, Dolfe in jaz. Maks naj bi nas zjutraj zbudil.

Ura je bila pol sedmih, ko pridrvi Maks že napravljen v sobo in pravi: »Gremo, gremo, zaspali smo, gremo kar brez zajtrka. Jaz grem naprej! Za menoj pridita in Staneta poiščita, jaz ga nisem dobil!« in je odšel skozi vrata. Midva sva bila še oba v postelji in nobena stvar še ni bila pripravljena. Hitro, po vojaško (saj smo bili vojaki), je Dolfe stekel za Maksom. Jaz sem tekel za njim, kar med potjo sem se napravljal.

Staneta v njegovi sobi nisva dobila, a dalje ga nisva iskala.

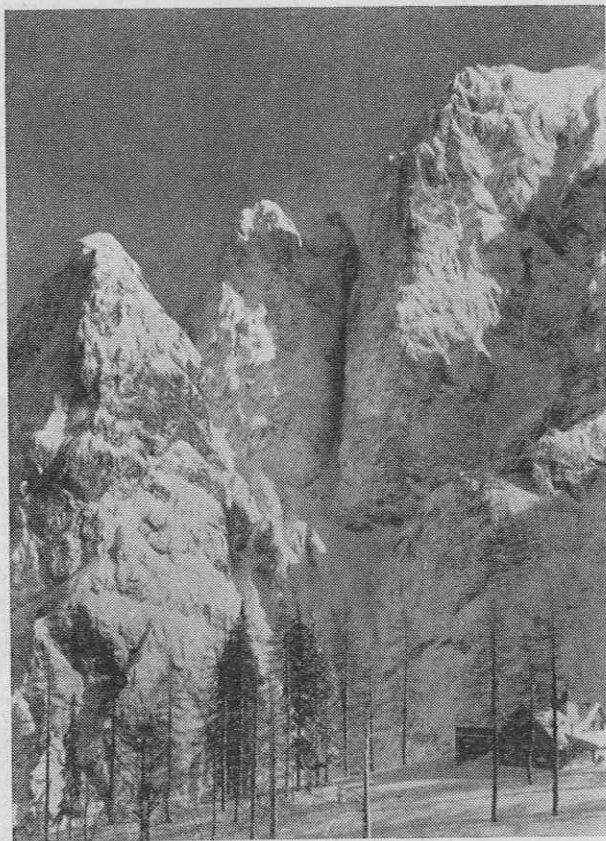

Foto Jaka Čop
Zasneženi Prisojnik z Vršiča

Od kočje sva šla naravnost v grapo Suhe Pišnice. Sneg je bil trd, tako da sva že v strmini, ki je poleti prodnata, dotekla Maksa in se tudi dobro oznojila. To, kar sem prej deval nase, sem sedaj metal s sebe. Stopili smo v steno tam, kjer drži poleti Hanzova pot. Navezali smo si dereze in jo vsak po svoje mahnili naprej ter iskali čim lažji teren. Toda teren ni bil lahek. Bil je zalit s snegom in ledom in tudi izpostavljen plazovom. No, kar dobro smo napredovali, nenavezani, seveda, saj smo vsak zase odgovarjali in tako prišli pod Hanzovo ploščo, kjer smo se deset metrov više obrnili na levo in tako prišli do podnožja Hudičevega žleba. Začetek žleba ni preveč strm, uvaja ga nekaka majhna ravnica. Tu smo se dobro odpočili in uredili svoje osebne zadeve. Pri tem smo ugotovili, da nimam ne jaz ne Dolfe nobenega klina, kladiva ali vponke. Samo Maks je imel nekaj malega, zato naju je zafrkaval, češ da bova šla tudi na ohcet brez neveste. Zmenili smo se, da bom jaz namesto kladiva uporabljal cepin, ki je skoraj drvarskemu podoben.

Tu smo se navezali: Maks prvi, Dolfe drugi in jaz zadnji. Kar dobro smo napredovali. Strmina se je stalno večala, da smo varovali od moža do moža ter zasajali cepin do okla v trdi sneg. Prišli smo do mesta, ki je popolnoma navpično in tudi ožje (poldrug meter). Cepin je bilo treba na tem mestu zasajati od strani. Treba je bilo hiteti, ker smo se bali padajočega kamenja in ledenih kep. Dereze dvanajsterke so dobro služile v taki strmini, kajti hodili smo kot po lestvi kakih pet metrov. Potem pa se žleb razširi in do vrha popolnoma ublaži.

Malo pod vrhom, še v hudi strmini, se je naš predhodnik Župančič v letu 1937 obrnil pravokotno v desno po strmo viseči polici pod severovzhodnim grebenom med Hudičevim stolpom. Iz te police je prišel na zgornji del Hanzove poti, od tam pa na vrh Prisojnika.

Vedeli smo za to prečnico po njegovem pripovedovanju, vendar se mi je zdelo, da je na kraju odsekana. Ker nismo imeli dovolj orodja, smo se odločili, da gremo naprej in preplezamo vzhodno steno, ki sta jo preplezala 14. septembra 1906 K. Krenitz in R. Kaltenbrunner. (Glej »Naš alpinizem« — PK 17«). Prvič je preplezal Prisojnik dr. Kugy.

Ura je bila čez deset, sonce je močno pripekalo; kar je bilo prej v žlebu preveč mraza, je bilo tu preveč vročine. Iz stene je kar teklo. Na vrhu žleba se je bilo treba obrniti v vzhodno steno, ki je bila visoka okoli dve sto metrov, vendar pa ni bila videti neprehodna. Kazalo je, da bomo ob treh že v koči, to smo obljubili tudi komandantu. Bili smo namreč na tečaju. Toda stena nam je delala preglavice, da smo morali na vsak raztežaj zabijati kline in se samo na njih varovati. Takoj v vzhodni steni je bilo treba prečiti v levo in to približno štirideset metrov, potem po ozkem žlebu, ki bi ga lahko imenovali široka špranja. Dolg je bil približno šestdeset metrov. Tu smo se mudili dve uri in pol. Bil sem zadnji in ker nisem imel v žlebu nobenega zavetja, se je vse iz stene stekalo name. Bil sem vesel, ko sem se rešil živ iz tega labirinta. Toda to še ni bilo najhujše: Maks in Dolfe sta bila že na nekaki terasi desno od žleba. S cepinom sem moral ruvati kline ter se pri tem poslu krepko česnil po roki, tako da v levici nisem imel nobene moči več. Ko sem prišel do nju, sem bil ves premražen in utrujen. Od tod je bilo treba iti zopet nekoliko levo, nato dvajset metrov navpično ter štiri metre pod severnim grebenom na desno, nato na sam greben, ki je bil na obeh straneh tako navpičen, da smo se morali varovati in hkrati plezati. (Glej 17 M-D, plezal Adolf Schulze 1. IX. 1906). Greben je bil oster in močan veter je branil, da ga nismo mogli »jahati«. Ko smo se raz njega nekoliko razgledali, smo opazili vrh Prisojnika, ki pa je bil videti še zelo daleč. Imeli smo krasen razgled proti Tičarjevemu domu, na Jalovec in na Bovški Grintovec. Pred Tičarjevim domom je bilo mnogo ljudi, ki so se sončili. Tudi mi bi bili že radi tam, ura pa je bila že štiri. Brez počitka smo morali nadaljevati pot. Z grebena smo ugotovili, da se bomo morali spustiti na zapadno stran, na majhno, strmo snežišče. Pod njim je bilo »za enega jurja

strmine« (tako bi rekel Čopov Joža). Vsi trije smo morali priti na sneg in prečiti v desno proti vrhu grebena. Še nekaj težjih, izpostavljenih mest in že smo bili na položnem grebenu. Opazili smo nekaj klinom podobnega. Od tod smo vidno napredovali, tako da smo bili ob šesti uri zvečer že na vrhu Prisojnika. Zadovoljni, da smo tako lepo preživeli nedeljo, smo razvezali nahrbtnike in pojedli skromno malico, ki smo jo zjutraj v naglici stlačili vanje. Sonce je zašlo. Začelo nas je zebsti. Brez besed smo krenili navzdol, tako zatopljeni, da bi bili skoro pozabili vrv na vrhu. Nosil jo je Dolfe. Jaz sem se namreč skliceval na svoje šibko telo, Maks pa se je izgovarjal, da mora plezati prvi in zato ne more nositi vrvi. Še nekoliko opreznosti, ko smo šli proti Oknu, in v eni uri smo bili v domu. Dospeli smo ob sedmih, ko je bila že trda tema. Vsi so bili že v skrbeh, kje smo. Nekateri so bili mnenja, da bi mene lahko pogrešili, samo da se vrneta onadva. Jaz jim seveda nisem privoščil tega veselja. Morda drugič!

Uroš Župančič:

STENA

(Ob 50-letnici prvega turističnega plezalnega vzpona v Severni triglavski steni 1906—1956)

tena je mogočna, edinstvena arhitektura, ki so jo skozi tisočletja oblikovale in izoblikovale naravne sile. Od koder koli jo gledamo, nam kaže veličasten obraz. Iz zatropa Bistrice nam iz melišč raste in kipi ta skalni zid s svojimi markantnimi in fantastično izoblikovanimi stebri do oblakov in prebada nebo, vrh pa se dotika samega sonca in zvezd.

Stena je ogromna, malo ali nič jih ni enakih v vsem ostalem gorskem svetu. Pomeni nam mnogo več kot katera koli stena v Gesäuse, Wilder Kaiserju, Wettersteinu, Karwendlu ali v Dolomitih ali v kraljestvu šeste stopnje Civetti. To je naša stena vseh sten!

Ob pogledu nanjo se širijo prsi v prešerni radosti. Z darežljivo roko ponuja nepozabna doživetja, zakladnica je spominov, potrebnih posebno v dneh, ko nam je težko. Gledamo jo, a nagledati se je ne moremo. Le prisluhniti ji je treba, treba jo je doživeti. Srečni tisti, ki jim bo pripovedovala svojo zgodovino. Slabičem ne odpira duri in ne kaže poti k svojemu mogočnemu sreću.

Na Triglavu, posebno pa v tri kilometre dolgi in preko 1250 metrov visoki severni steni je vklesana vsa zgodovina našega gorništvaja, od skromnih začetkov do današnjih dni. To zgodovino so začeli pisati na bohinjski strani po nemajhni zaslugi »žlahtnega gospoda« barona Žiga Zoisa štirje možje: Kos, Korošec, Rožič in Willonitzer.

Preko Velega polja in skozi zajezersko dolino so prihajali k Triglavu prvi raziskovalci in naskakovalci.

Skozi Krmo se je povzpela na Triglav prva družba šele leta 1818, pot skozi Kot pa so poznali in uporabljali le domačini.

Leta 1836 je pokazal kustos ljubljanskega muzeja Henrik Freyer severni pristop. Bohinjske vodnike so nadomestili gonjači, kozarji in lovci iz Doline, le-te pa drzni trentarski vodniki.

Freyer je odkril severni, najveličastnejši pristop k Triglavu. Iz Mojstrane skozi dolino Vrat, mimo slapa Peričnika se je prebil v zatrep Bistrice in se 27. avgusta 1836 povzpel na Stenar, od koder je gledal očaku Triglavu naravnost v obraz. Njemu so sledili drzni ljudje iz Dovjega in Mojstrane: Urbas Franc, Janez Klinar, Rabič Gregor, Jera Peternel, Špela Orehovnik.

Leta 1792 je stopil lovec N. Primož ponoči na teme Triglava. L. 1882 pa je doživel v led in sneg ukovani Triglav prvi zimski obisk, opravil ga je A. Lušnik. Leta 1882 je prečil Kugy s Tožbarjem triglavsko kupolo tik nad severno steno. Zanimanje za severni pristop po Freyerjevem odkritju je naglo rastlo iz leta v leto.

Štefan Berginc - Štrukelj je prvi preplezal Triglavsko severno steno. Tako trentarski kakor tudi mojstranški in dovški gonjači in lovci so skupaj s pastirji dobro poznali vse prehode v triglavskem pogorju. Sledili so dobro uhojenim stečinam divjih koz in stopili že zgodaj pred pisano turistično, planinsko in alpinistično zgodovino na marsikateri težko pristopni vrh.

Berginc je poznal prehod preko stene. Plezal je preko nje v skrajno levem, vzhodnem delu nad Pragom že leta 1890, preko Praga pa so nadelali in zavarovali pot že leta 1896. Pot po severozapadni steni Cmira je leta 1902 pokazal dr. F. Tominšku Janez Lakota - Turk, sedanjo Tominškovo pot pa so slovesno izročili svojemu namenu jeseni leta 1903. Leta 1902 je bila prvič preplezana tudi smer po zapadnem grebenu na Za Planjo, kjer je danes nadelana pot iz Luknje preko Plemenic.

Po Bergincu je stena verjetno polnih šestnajst let samevala. S tem pa ni rečeno, da se za steno ni zanimal nihče. Nasprotno. Za steno je vladalo pri vseh plezalcih tedanjega časa izredno zanimanje. Poleg dr. Kugyja in Tume so se zanjo zanimali tudi dr. Blodig, Pfannl, Čermak, Dvorsky, Hvala, Franta, König, Reinl, Gerin, Rös-sel, Dibona, Schulze in mnogi drugi, ki so tedaj nekaj pomenili. Zanimanje za steno pa se je še povečalo, ko so drenovci začeli uveljavljati svoje načrte.

Pred petdesetimi leti, 3. in 4. julija 1906, je bil izvršen po Berginčevem pristopu prvi vzpon. Steno so preplezali v triintri-desetih urah z enim bivakom nemški plezalci dr. Feliks König, ing. Hans Reinl in Karl Domenigg, ki je bil leta 1871 kot enajstletni deček prvič na Triglavu. Preplezali so eno izmed najlepših smeri v triglavski steni, sedaj imenovano dolgo nemško ali Königovo smer.

Še istega leta, 4. avgusta 1906, je bil izveden tudi drugi alpinistični vzpon preko Severne triglavske stene. Izvedla sta ga v

današnji Zimmer-Jahnovi smeri slikar in alpinist Gustav Jahn in Franz Zimmer. To pa je več ali manj samo varianta prve preplezane smeri, z izstopom v Krnico pod Črno Steno, desno od slovenskega stolpa. Smer sta preplezala v šestih urah. Ista dva plezalca sta 27. julija leta 1907 izvedla tudi četrti vzpon ali drugi vzpon po nemški smeri. Smer sta preplezala v pičlih petih urah. To je bil vsekakor velik uspeh in rekord.

Ob iskanju smrtno ponesrečenega Karla Wagnerja z Dunaja, je bil 22. VIII. 1908 izveden sedmi vzpon preko stene. Izvedli so ga v Königovi smeri Jahn, Zimmer in Košir iz Mojstrane.

V prvih dneh meseca septembra 1909 je najboljši slovenski gorski vodnik vseh časov Jože Komac-Paver izvedel enajst samostojnih vzponov preko stene. Sledil je Berginčevi smeri. To je bil drugi slovenski vzpon. S tem izrednim dejanjem je že itak slavno ime Pavra iz Trente zaslovelo preko meja naše domovine.

Dne 10. in 11. septembra leta 1909 je preplezala steno prva ženska Ana Klauer s svojim bratom Emilom Klauerjem. Plezala je po nemški smeri.

Dne 21. avgusta 1910 je bil izveden trinajsti vzpon. Dr. Tuma in Joža Komac-Paver sta preplezala slovensko smer, za plezanje sta porabila nekaj več kot tri ure. Naslednjega leta so se pojavili v steni drenovci s Pavlom Kunaverjem na čelu. Preplezali so slovensko smer, vstopno varianta skozi kamine pa so preplezali 22. julija 1922 dr. Klemen Jug, Janez Kveder, Lojze Volkar in Joža Čop. Slavko Prevec je izvedel svojo znano izstopno varianta, izstopno varianta v slovenski smeri pa je preplezal Matevž Frelih. Ta inačica se danes običajno uporablja za izstop.

Prva svetovna vojna je zavrla vsesplošno planinsko udejstvovanje; tudi v steni niso bili vse do leta 1922 izvedeni nobeni novi vzponi. Dne 22. julija tega leta pa je bil izveden šestnajsti vzpon preko stene po slovenski smeri.

24. avgusta 1924 je preplezala slovensko smer prva Slovenka Nevenka Rebek v družbi Slavka Prevca in Staneta Hudnika.

Dne 15. avgusta 1926 so slovenski plezalci M. M. Debeljakova, Pavla Jesihova, Tone Guerra in dr. Stanko Tominšek izvedli zanimivo varianta v nemški smeri; preplezali so smer skozi Triglavsko okno.

6. septembra tega leta sta preplezala bavarsko smer Georg Kugelstätter in Hans Unger.

Leta 1927 je bil izveden prvi sestop po slovenski smeri; izvedla sta ga M. M. Debeljakova in Edo Deržaj, istega dne, 16. junija, je bila izvedena samostojna smer skozi Jugovo grapo, smer sta preplezala Joža Čop in Stane Tominšek.

29. junija je bila preplezana tudi južna stena Triglava. Tega leta so naši in tuji plezalci začeli iskati prehode v Triglavskem steburu. Prvi poizkusi so ostali brezuspešni, pri padcih sta se težko ponesrečila Edo Deržaj in Roman Szalay.

V dneh od 27. do 28. avgusta leta 1928 so plezalci Joža Čop, Miha Potočnik in dr. Stanko Tominšek preplezali gorenjsko smer in s tem rešili do sedaj nerešeni problem Triglavskega stebra. Smer drži preko Ladje, ki je eno izmed najtežjih mest v steni. Pavla Jesihova in Milan Gostiša sta od 9. do 14. avgusta leta 1929 preplezala skalaško smer, ki se pod Ladjo združi z gorenjsko smerjo. Dne 5. in 6. septembra tega leta pa je bila preplezana tudi najdaljša smer, smer po zapadnem razu ali Prusik-Szalayeva smer. Problemi v Severni triglavski steni so bili več ali manj rešeni. Treba je bilo rešiti le še probleme, kjer se je leta 1924 smrtno ponesrečil dr. Klemen Jug. Ta problem — Jugov steber — sta 25. in 26. julija 1930 rešila odlična plezalca Pavla Jesihova in Milan Gostiša, smer sta imenovala Jugovo smer. Dne 19. avgusta tega leta so Joža Čop, Stanko Tominšek in Miha Potočnik preplezali tudi varianto in povezali skalaško smer s Prusik-Szalayevo smerjo.

24. julija 1931 so preplezali Zlatorogove steze Stane Tominšek, Matevž Frelih, Joža Čop in Miha Potočnik. To je prav gotovo ena izmed najlepših smeri v steni.

8. julija leta 1933 sta France Ogrin in Uroš Zupančič preplezala Wissiakovo smer.

Višek zmogljivosti v suhi skali v Severni triglavski steni pa je bil dosežen leta 1945, ko sta od 26. do 30. junija Joža Čop in Pavla Jesihova rešila skrajno težki problem osrednjega stebra.

Te glavne, več ali manj samostojne smeri imajo še nekaj pomembnih vstopnih in izstopnih variant, ki jih označujemo po imenih prvih plezalcev. V steni je ostalo le še nekaj nerešenih problemov. Mlajši rod plezalcev bo temu prav gotovo kos. Prepričani smo, da bo pesem kladiva prav kmalu odmevala tudi v temnih prevesah Sfinge in velike Črne stene. Smer bo treba speljati tudi preko skalnega zidu, ki se boči levo od markantnih kaminov v zapadnem delu stene. Sedanje alpinistične generacije pri nas so odločno usmerile korake tudi v zasnežene in v led ukovane stene.

Leta 1932 sta Ravhekar Tomaž in Lukman Pavel dala znamenje za začetek zimskega udejstvovanja. Slovensko smer sta preplezala 15. in 16. maja z enim bivakom. Še isti teden, 20. maja, je Uroš Zupančič sam preplezal Zimmer-Jahnovno smer. Izstop je bil ukovan v led, zato je pod izstopom prečil po gredah in policah pod Slovenskim stolpom v Slovensko grapo in dalje na rob ledenika po Prevčevem izstopu. Prvi zimski vzpon preko slovenske smeri je bil izveden 11. in 12. februarja 1939. Opravili so ga Beno Anderwald, Mirko Slapar, Bogdan Jordan in Cene Malovrh. Tako kot prva svetovna vojna je tudi druga zavrla alpinistično udejstvovanje. Po osvoboditvi so naši mladi alpinisti prehiteli vse predvojne plezalce in alpinistične generacije. Preplezana je bila Dibonova smer v severozapadni steni Špika, 27. in 28. februarja je popustil tudi Jugov steber, da sta ga po trinajstih urah z enim bivakom v najtežjih okoliščinah preplezala France Zupan in Rado Kočevar. Dne 17. in 18. maja sta preplezala skalaško smer preko Hlebcev in Ladje Rado

Kočevar in Ciril Debeljak. To so bila leta ugodnih zim in velikih zimskih alpinističnih dejanj. Mlajši, bolje opremljeni rod pa je te uspehe v zadnjih letih še povečal. Lani sta Jeglič in Pintar sredi aprila preplezala Prusik-Szalayevvo smer, v novembru pa sta bila Kunaver in Mahkota uspešna v nemški smeri. V času ugodnih vremenskih in snežnih razmer so bile preplezane še smeri skozi Jugovo grapo, bavarska smer in smer skozi Okno.

Triglav je bil, je in bo romarska pot vsem, ki ljubijo lepoto, veličino in mir planinskega sveta. To je gora, je naša gora, tesno povezana z našo zgodovino in z gorništvom, ki je izšlo iz naroda ter vedno in povsod služilo le njemu.

Tone Svetina:

UTRINKI IZ VISOKOGORSKEGA LOVA

(Iz lovskega dnevnika)

lovek in gora. Kako močne so vezi, s katerimi gora s tisočeriimi nitmi priklepa človeka nase, ve samo tisti, ki je do dna okusil opoj gora. Ostali ljudje tega niti slutiti ne morejo. Različna so nagnjenja, ki usmerjajo ljudem korak v gore. Tega je privabila samotnost deviškega vrha, onega navpičnost kljubujoče stene, v katerih bi rad uveljavil svojo voljo in moč, nekaterim je dovolj gozdna steza, ob kateri občudujejo živobarvnost gorskega cvetja in lepote mogočnih sklanih skladov ter igro mračnih pojavov nad vrhovi. So, ki iščejo sami sebe, drugi iščejo razvedrila, tretji samote in pozabljenja. Vsakemu dajejo gore svoje. Vsako razpoloženje najde tolažbe v njih, vsako prizadevanje svojo izpolnitev. Bistvo je v tem, da ljudje prihajajo in odhajajo, gore pa stoje večne v svoji nedoumljivi lepoti in veličini. Znova dramijo skrita hrepenenja v ljudeh in jih vabijo v svoje okolje. Kogar je zgrabilo, se ne more upreti.

In kaj vleče v goro visokogorske lovce? Vse to, kar druge ljudi, le s tem razločkom, da v njih posebna pozornost velja našim stalnim prebivalcem gora, brez katerih bi bile puste in prazne.

V gorah je življenje trdo in borba za obstanek s strašnimi silami narave je neizprosna. Vse, kar ni močno, propade in izumrje, naj si bo to rastlinstvo ali živalstvo. Vse se mora prilagoditi zahtevam višin. Ostro oko visokogorskega lovca opazi stvari, mimo katere gre navaden gornik, ne da bi jih videl.

Koga ne razveseli in komu ne vzbudi pozornost trop gamsov, pasočih se na strmih zelenih livadah med stenami? Komu se ne porodi zavist, ko gleda drzni let orla, kralja višin, ki se vozi nad vrtoglavimi prepadi? In v pomladnih dneh, ko zacvete češnja in se v temnih gozdovih oglasi veliki petelin s svojim tajinstvenim petjem in kmalu za njim zagruhi in zapiha pretepaški ruševce?

Gamsi

Foto Jaka Čop

Med stenami se vozijo lačne kavke in redki gost, črni krokar, se oglašča s svojim pretresujočim glasom: kre, kre, kre. Ozirajo se, kje jim je gora pogrnila mizo, da v plazu pospravijo mrtvega gamsa, ki ga je ubil kamen, pobral plaz ali je zdrknil s poledenele police. Tudi lisica, manjša in lepša, in še bolj zvita, je gost visokih gora. Pospravlja, kar drugim ostane in mrhari med perutnino. Tudi v višine, kjer se neha vsako drevje, nameri svoj roparski pohod. Še bolj požrešen ropar, prožna in krvoločna kuna, je stalni gost gamsjih polic. In tudi veverica zaide v osamljeno, z rušjem pokrito strmo planjavo.

Poleg poznanih ptičev naj omenim tudi drobnega ptička, ki je stalni gost naših planin. Razveseliš se, ko mali skalni plezalček, siv ptiček z belimi očesci v perutih in rdeče pobarvanimi komolci, sede kraj tebe na skalo v samotni steni in te pozdravi z drobnim glaskom.

Tak je na videz samotni gorski svet. Živ je. Le prisluhniti je treba utripu gore in ga razumeti. Odpreti je treba oči in srce ter si nabrati tega bogastva, razprostrtega po sivem skalovju med nebom in zemljo.

Zato se ne smemo čuditi, da so bili lovci prvi, ki so v odmaknjene gore usmerili svoj korak takrat, ko so bile ostalim ljudem gore tajinstveno bivališče duhov, škratov, vil in demonov ter so se bali stopiti v območje višin.

Zato je pravi gornik le tisti, ki zna prisluhniti življenju v gorah, tisti, ki ga prav tako kot stene in vrh pritegne krvavordeči sleč s svojimi lepimi cvetovi, ki mu je zanimiv skrivenčen viharник nad prepadom in ki so mu prebivalci gora prav tako pri srcu, kot gore same.

Človek z gorsko dušo ne obiskuje gora le nekajkrat na leto, ko se gore kopljejo v soncu in cvetju in so poti varne. Pravi gornik je obiskovalec gora v vseh letnih časih. Tudi takrat, ko jih pregrne snežna odeja in so vklenjene v ledeni oklep, ko so v tuljenju viharjev samotne in mračne, ko se pode po njih megle in ko grme uničujoči plazovi.

Le takemu se bodo gore razodele v vsej svoji prabitnosti. Najsi bo lovec ali alpinist, estet ali etik, priklenile ga bodo tako, da bo v njih našel vse svoje hrepenenje, dejanje in sanje. Njegova duša se bo navzela lastnosti gora in njegovo srce bo razumelo, kako živi velika stvariteljica prirode, kako delujejo njeni splošni zakoni, po katerih se porajajo, se razvijajo in končujejo tudi naša življenja.

Tone Svetina:

ZA RUŠEVCEM V BOHINJSKIH GORAH

Triglavsko pogorje je dahnila pomlad. Topli vetrovi so veli v skalovju. Njen prihod je naznanilo hrumeenje plazov, ki so se prožili v strmih pobočjih in kot beli slapovi bučali preko sten. Mrtvo gorsko tišino je trgalo grmenje, da se je človeku, ki se je podal v gore, zdelo, kot da gore mrmrajo med seboj, zbudjene iz zimskega spanja. Sneg je bil gnil in izpod velikih zaplat se je cedila voda, se izlivala v potočke in šumljala v reke. Po prostranih belih poljih triglavskih gora se je oglašal ruševce. Njegova vroča, zaljubljena pesem je valovala v mirnih, tihih jutrih od gore do gore:

»Gru, gru, gru - če huj - če huj - č - šuj - č šuj.« Ozračje je bilo polno te divje ljubezenske pesmi. Njihovo svatovanje se je pričelo. Do konca majnika in še nekaj dni v juniju, dokler sonce ne zliže belih zaplat, je čas njihovih bojov. Tepejo se ti veseli petelini za putke kot poredni fantiči, da perje frli od njih.

Kdo se more upreti temu spevu pomladne pesmi? Lovcu vzvalovi kri v žilah. Nemiren postane, puško vzame v roko, se oprta in odide v goro. Zaželel si je krivcev.

Tudi z menoj je bilo tako. Lepi in nepozabni so bili tisti dnevi, kot vsi dnevi, ki sem jih preživel v gorah. Sonce je grelo, da so nama kaplje potu kapljale od nosu, ko sva se z lovцем Smukavcem, »Velikim Bohinjcem«, vzpenjala proti planini Suhi. Gore v vrhovih, še zalite s snegom, so vabile. Bohinjska kotlina pod nama je bila

vs a v cvetju in rebri so zelenele. Bohinjsko jezero pa je bilo stisnjeno med gorami kot kristalno zrcalo.

Pod planino Suho sva imela dovolj opraviti, da sva prišla preko plaz u. S pobočja debelega vrha je zgrmel s tako uničujočo silo, da je debele bukve lomil kot žveplenke in so ležale zlomljene po kotlini, v kateri se je pustošenje ustavilo kot mrlič i na fronti. Na planini sva se oddahnila. Majhni stanovi, grajeni iz kamenja, razmetani po kotanji, so bili zapuš čeni. Nobenega sledu o človeku. Razgledovala sva se in se menila o partizanskih letih ter o dne h, ko sva se skupaj v Prešernovi brigadi borila. Poleti 1944 sem bil zadnjikrat na Suhi. Tedaj smo se z bataljonom vračali s Tolminskega Kuka. Danes pa se mi je zdelo vse nekam čudno in spremenjeno.

Uro hoda v predirajočem snegu skozi goličavje, pa sva bila na grebenu, ki drži k lovski kočici vrh Okroglice. Ta čepi kot orlovo gnezdo prav na robu. Majhna je, lična, skrita sredi rušja in je prav taka kot v pravljicah.

Za Triglavom je ugaš alo sonce in v dolini je temnelo. Zakurila sva, potem pa odšla na rastiš če ruševcev. Dolgo v noč sva se z lovцем Smukavcem menila, dokler naju ni, sam ne vem kdaj, premagal spanec. Spala sva slabo. Vso noč sva se prebujala, ker nama skrb ni dala zasp ati. Ob pol treh je bilo treba vstati.

Noč je potuhnjeno ždela v ruševju, ko je lovec prižgal ternico in sva po zmrzlem sre nu odšla v lov. Ko je temno zvezdnato nebo prav narahlo jelo bledeti, sva že tič ala in se mrazila v koč u. Tišina je zvenela v uš esih in mraz je stresal vedno močnejše. Čakala sva in čakala, se pogrezala vase in predla svoje misli, ujete v č ar nevidno prihajajočega jutra. Nekje spodaj v rušju se je oglasila putka. Potem spet vse tiho. Jutranji svit je prelomil obroč teme in gore so dobivale jasnejše oblike. Nedaleč okoli naju so se pričeli oglaš ati ptički. Najprej tiho in poredko, potem vedno glasnejše in močnejše. Spet so se oglasile putke, toda snežna zaplata je bila prazna. Dvom, da ruševca ne bo, je razjedal. Potem je nekaj zašumelo v zraku, kot bi potegnil veter. Krivorepec je zapeljal preko naju in se izgubil nekje v rušju. Spodaj, nedaleč od naju, je veter prinaš al gruljenje: gru, gru, gru, gru, gr. Potem se je oglasila ognjena pesem še zgoraj: če-huj, če-huj, če-huj, če-huj, če-huj. Na snežiš č e je priletela rüševka. Na macesnu se je oglaš ala druga. Jeklo puške v rokah je hladno, lesk v lovčevih očeh pa mi je povedal, da še ni izgubil upanja. Nekje na vzhodu je pričelo rdeti nebo in pesem vročekrvnih svatov okrog naju je bila vedno močnejša. Potem je završ alo v zraku. Črna senca se je odtrgala iz rušja in padla kot kamen prav pred naju v sneg. Kot okamenela sva ga opazovala. Saj pravijo, da ima ruševca na vsakem peresu oko. Nekaj časa se je previdno razgledoval in obrač al glavo na vse strani. Ko pa se je preprič al, da mu ne preti nevarnost, se je prešerno našopiril, dvignil rep, ga razprl in nasrš il perje na vratu. Potem je zaplesal po snegu in zapihal: če-huj, če-huj, če-huj. Tako sva ga imela pred nosom, da

niti s prstom nisva smela ganiti. Blesk dneva se je kovinasto modro spreminjal v njegovem perju in krivci v repu so izzivajoče štrleli.

Nekaj časa se je prestopical, vozil kočijo, potem pa se je preletel na dno kotanje. Tam je nadaljeval svojo igro, vabil kokoške in pel pesem vzhajajočemu soncu.

Skoraj da mi ga je bilo žal. Toda, zdaj ali nikoli, sem pomislil in počasi porival hladno cev skozi rušje. Veja je nagajala, da nisem mogel primeriti. Vse se je nekam zavleklo. Ruševca je zaplesal še en krog dalje. Kazalo je, da se bo vse končalo. Potem je prišel bliže.

Prav majhna linica skozi ruševje v kočju je bila dovolj, da sem ga vzel na srebrno mušico.

Strel je jeknil in se odbil od skalovja Rodice, potem pa zamrl v hladnem jutru. Putke so se prestrašile, vzfrfotale in obsedele na macesnih visoko v skalah. Spodaj na snegu je ležal krivorepi vitez mrtev. Drobne kaplje krvi so obarvale sneg in nič več ni bilo življenja v njegovem burnem srcu.

Grenah občutek me je obšel. Čemu ubijamo to, kar je najlepše in kar nam je najbolj pri srcu. Mar mora biti res tako, se mi je vsiljevalo nerešeno vprašanje.

Vstala sva. Opotekajoč se, kot bi bila na lesenih nogah, ker so nama otrdele od mraza, sva se napotila navzdol po snegu.

Življenje gore je vrelo dalje, kot se nič ne bi zgodilo. Ozračje je zvenelo od pesmi, ki je pozdravljala jutro. Na vzhodu je rdela jutranja zarja in poljubljala triglavske vrhove. Rodil se je nov dan.

Ljubo Juvan:

OD ČRNE PRSTI DO TRIGLAVA

Ne spominjam se, da bi se za turo kaj dogovarjali. Vem le, da je nenadoma prišla Janezova dopisnica. Bil sem takoj navdušen za turo. Pred odhodom bohinjčana smo se dobili na jeseniški postaji. Na srečo je imel vlak zamudo, sicer bi bil brez nas odpeljal proti Gorici. Na Kočni je vstopil še Peter. Pripeljali smo se v Bohinjsko Bistrico in zavili v hotel Črna prst, kjer smo prespali.

Zjutraj nas je Janez kmalu zmetal iz postelj. Z dnem smo odšli. Lagodno smo se dvigali skozi Konte proti Črni prsti. Ob prvem potoku, ki še ni bil zamrznjen, smo se ustavili. Peter je skuhal čaj. Nekakšna hruševa voda se nam je zelo prilegla. Medtem je sonce ožarilo bohinjske gore, odete v prvi sneg. Škrlatno je žarel onstran doline naš daljni cilj Triglav. S časom pa je lepa slika sončnega vzhoda ugasnila.

Odšli smo dalje, obloženi z velikimi nahrbtniki, spalnimi vrečami, šotorom, cepini in železjem. Temu primerno smo težko hodili. Na planini Za Liscem se nam je odprl prvi pogled na Črno prst. Po

Foto Jaka Čop

Podrta gora in Kuk s Komne

skalovitem svetu smo prišli na sedlo. Odprl se je nov pogled na primorsko stran. Še kratek greben in stali smo na vrhu Črne prsti. Naš prvi cilj! V zavetju ob betonski zgradbi smo nekoliko posedeli, po okrepčilu pa smo krenili dalje. Šli smo po grebenu proti zapadu. Vrh, škrbina, pa spet vrh. To se vleče, do koder sega pogled; po zasneženi severni strani ali po kopni južni, po strmih travnatih pobočjih. Z vsakega vrha se ti odpre nov pogled.

Mimo Raskovca smo prišli na Rodico. Lepo vreme je bilo. Vse gore okrog nas so se kopale v soncu. Mi pa smo zrli tja na jug, kjer se je v daljavi bleščalo naše morje. Zopet smo šli dalje, v zadnjih večernih barvah obžarjene gore so nas opominjale, da bo hladna noč. Še nekaj skupin in vrhov smo obšli, pa je luna razlila svojo blede svetlobo po vrhovih in kontah. Mrzlo je bril veter. Tam v dalji na nekem robu smo že bili podnevi opazili kočo. Mene je vabila, ker nisem imel spalne vreče. Ko smo dospeli do nje, se je spremenila v razpadlo barako. S skodlami smo zakurili velik ogenj in se ob njem pogreli. Peter je skuhal večerjo na kuhalniku. Bila je pa tako slana, da smo jo zavrgli. Ta dan ga je ta odlični kuhar res polomil.

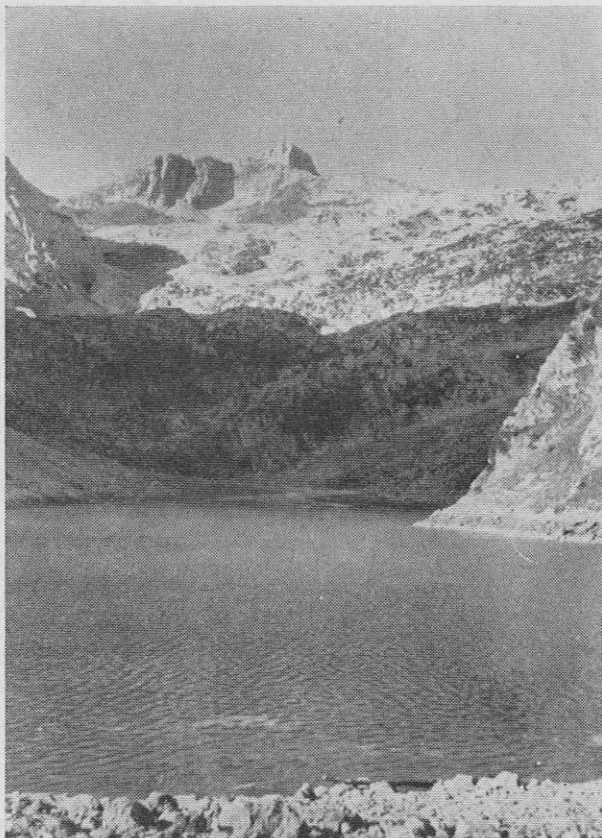

Foto Jaka Cop

Krnsko jezero — v ozadju Krn

Zaspali smo v šotoru pod »šotorskimi vrečami« in v spalnih vrečah. Menda se vreče zelo obnesejo za podobne bivake. To sem ugotovil po tem, ko sem se vso noč tresel od mraza. Končno se je le zdanilo. Zaradi kuhanja smo pozno krenili dalje. Mimo Škrbine smo se spustili v veliko snežno konto. Popoldne smo prišli na Bogatinsko sedlo. Tu smo se ogreli v Bogatinskem hramu. Ko se je kočica nekoliko izpraznila, smo odšli tudi mi na vrh Lanževice in dalje v Oslovo škrbino. Zopet je zatonilo sonce za gorami in postalo je že bolj hladno. Svet dalje proti Kalu je zelo razvit, zato smo zavili preko Lepe Komne proti Lopučnici. V temi smo se utrujeni dvigali h koči pri Triglavskih jezerih. Tu smo se v odprti verandi utaborili, si napravili tople postelje in večerjo. Zjutraj smo najprej zmetali čevlje ob tla, da smo jih sploh lahko obuli. Bili so povsem zmrznjeni.

Po dolini mimo zamrznjenih jezer smo se dvigali proti Hribaricam. Tu je bila prava zima. Na vrhu Hribaric smo se na toplem

Kredarica in Triglav pozimi

Foto Jaka Cop

prostorčku utaborili. Peter je kuhal, Janez je odšel na Kanjavec, midva z Markom pa sva lenarila na toplem soncu. Po odličnem kosilu smo krenili dalje. Sestopili smo proti Doliču in se spet dvigali proti Planiki. V prvem mraku smo dospeli na Kredarico. Tu nas je pozdravil Tonček. Pri meteorologih je bilo prijetno toplo. Umaknili smo se v toplo sobico, kjer smo v miru tešili lakoto. Spali smo zelo udobno.

Zjutraj pa na vrh Triglava. V dveh navezah smo se vzpenjali po zasneženem grebenu. Na vse strani samo megleno morje. Ko pa smo dospeli na vrh, je tudi nas zajela megla. Vsi v ivju smo kmalu začeli sestopati na Kredarico. Ker vreme ni kazalo na izboljšanje, smo pobrali svoje stvari in se preko Praga spustili v Vrata. Šele tu smo prišli iz megle. V Aljaževem domu smo zložili skupaj vse, kar smo še imeli hrane in napravili kosilo. Potlej smo počasi krenili v Mojstrano in utrujeni ter umazani prišli domov.

Člani alpinističnega odseka PD Jesenice Krušic Janez, Ferjan Peter, Juvan Ljubo in Butinar Marko so v času od 27. do 30. novembra 1955 izvedli štiridnevno zimsko turo od Črne prsti do Triglava.

1. dan: Bohinjska Bistrica (512 m) mimo planine za Liscem na Črno prst (1844 m). Dalje po grebenu čez Četrť, Konjski vrh, Matajurski vrh (1938 m), Vel. Raskovec (1968 m), Rodico (1962 m), Sedlo čez Suho, mimo Šije in Vogla do podrte karavle pod Škrbino, Globoko (1828 m), kjer so prenočili (v spalnih vrečah).

2. dan: Konjsko sedlo—Snežna konta, pod Podrto goro in Bogatinom na Bogatinska vratica (1804 m). Dalje preko Lanževice (2003 m), Lepe Komne in Lopučnice do zaprte kočje pri Triglavskih jezerih (1683 m), kjer so prenočili v verandi (v spalnih vrečah).

3. dan: Po dolini Sedmerih jezer na Hribarice in Kanjavec (2568 m) pod Šmarjetno glavo in Rjavcem na Planiko (2404 m). Dalje okrog Malega Triglava na Kredarico (2515 m), kjer so prenočili.

4. dan: Po grebenu na vrh Triglava (2863 m) preko triglavskega ledenika sestop čez Prag v Vrata do Mojstrane.

Vsak udeleženec je nosil okrog 20 kg težak oprtnik z opremo in hrano. Dolžina ture je znašala okrog 70 km, z vzponom ca. 4660 m in sestopom 4530 m. Za dolge in naporene ture v Centralnih Alpah ali drugih visokih gorstvih so taki treningi nujni.

Ivan Šavli:

NEKAJ O KADILNIKU IN NJEGOVI KOČI

Poglejmo v predal Kadilnikovih pisem in beležk ob 130-letnici njegovega rojstva in spoznali bomo moža, rodoljuba in vzornega planinca. Razumeli bomo, zakaj je kočja na Golici nosila njegovo ime. Petdesetletnico otvoritve smo praznovali lansko leto. Imeli smo pred Kadilnikom že slavne hribolazce ali gornike: Staniča, Vodnika in druge, a niso neposredno vplivali na razvoj slovenskega planinstva.

Kadilnik se je rodil v vinorodnih gorinah v Stari vasi, po domače pri Rajtrniku pod Vidmom na Krškem, dne 21. oktobra 1825. Oče mu je bil krojač, pozneje pa si je pridobil posestvo in odprl gostilno. Mladi France je obiskoval le domačo enorazredno šolo, a ga je že l. 1840 poslal oče v Zagreb, kjer je stopil v trgovino. Toda po dveh mesecih se je fant skujal in jo spet primahal domov, kjer pa ni bil posebno prijazno sprejet — pela je šiba. Ali v Zagreb nazaj ga niso poslali. Stopil je v trgovino Simona Žarka v Krškem, kjer se je popolnoma izučil trgovske obrti. Magnetična sila naših gora pa ga je že tedaj privlačevala k sebi. Zato je leta 1849 prišel v Ljubljano kot trgovski sotrudnik k znani tvrdki Mayer, kjer je ostal dvanajst let. Nato je živel tri leta v Kranju, potem pa se je vrnil v Ljubljano, kjer je ostal do smrti. Bil je tudi blagajnik banke Slovenija. S pridnostjo in nadarjenostjo se je naučil francoskega, angleškega in italijanskega jezika. Ob vznožju naših lepih gora se je iskrena ljubezen do naših planin v njem še ojačila. A začel je po malem — pri nižjih. V začetku je posebno ljubil Šmarno goro. Rad je zahajal tudi v Polhograjske Dolomite, zlasti mu je bila pri srcu Sv. Katarina. Šele pozneje, ko je bil l. 1858 na dopustu na Bledu, se je odločil, da naskoči višjo goro Stol. Po zavzetju Stola so ga naše gore še bolj pritegnile k sebi. Leta 1865 se je spravil na Grintovec in ga drugo leto petkrat obiskal. 6. VIII. 1866 pa je prvič poljubil brado častitemu očaku Triglavu, kjer sta se z Globočnikom od navdušenja objela in poljubila. Še dolgo za tem dnevom se je Kadilniku sanjalo le o Triglavu, kar je ovekovečil v svojem prvem popotnem pismu ali drugem slovenskem planinskem spisu (prvo planinsko pismo je spisal Jakob Dežman, kaplan v Srednji vasi, dne 29. novembra 1808 svojemu učitelju - profesorju Valentinu Vodniku) in s tem tudi postal začetnik slovenskega planinskega slovstva. Zaradi pestre vsebine in želje mnogih planincev ga je Planinski Vestnik ponatisnil l. 1898, str. 75. Tega leta je Kadilnik sklenil večno prijateljstvo s Triglavom in ga vsako leto obiskal, večkrat tudi po dvakrat, do leta 1900 devetnajstkrat. Leta 1867 je prišel na vrsto Storžič, ki ga je trikrat spravil podse. Istega leta sta se v Kranju pri Stari pošti srečala Kadilnik in prijatelj Frane. »Veste, v soboto zvečer sem se namenil z nekaterimi iz Ljubljane in Kranja na Grintovec, pa so se vsi skesali,« pravi Kadilnik. »Ker pa v nedeljo nimam ravno nujnega opravka, pojdem sam.« »Na Grintovec?« ga vpraša Frane. »Ne, ne, na Kočno,« popravi Kadilnik. »Na Kočno? Tja gor pa je neki zelo nevarno hoditi, pravijo celo, da se ne more priti na vrh.«

»E, zakaj pa ne, na vrh se že pride, saj me pa tudi samo to tja vabi, ker je nevarno.« »Čuden mož!« reče Frane. »Marsikdo se veseli, da mu nobena nevarnost ne preti, ti pa siliš vanjo.« In šla sta skupaj na Kočno, Grintovčevo sosedo ter jo zmagoslavno užugala. Užival je, kadar je hodil, se spuščal v nevarnosti in jih premagoval. Zato so nam tudi Bleiweisove novice iz l. 1867 ohranile spomin na začetek potovanja vnetega slovenskega planinca Kadilnika. Leta 1870 se je spoznal s ponižnim Nanosom in Crno prstjo, leto pozneje 1870, pa je osvojil kraljevskega Triglavovega brata, gospodarja Notranjske, naš veličastni Snežnik ter ga drugič obiskal l. 1877. Leto 1872 je bilo za Kadilnika posebno plodonosno. Spisal je tri članke: »Devet jezer v enem dnevu«, »Na Veliki Klek« in »Na Dobrač«. V prvem opisuje, kako je 29. VI. 1872 ob tretji uri popoldan odrinil iz Srednje vasi skozi dolino in grapo Suhega potoka na Dedno polje mimo Tičarice k Sedmerim jezerom. Spremljal ga je Blaž Stare, p. d. Primož. V opisu pod naslovom »Na Veliki Klek« z dne 15. septembra 1872, je zapisal, da se je v nedeljo, dne 4. avgusta 1872, odpeljal z Rudolfovo železnico do Trbiža in od tam z vozom do Beljaka in dalje z železnico do Gornjega Dravograda naprej čez Eselberg v Belsko dolino do Sv. Krvi, kjer je prenočil, dobil vodnika Pichlerja, da ga je ta naslednji dan peljal na Vel. Klek.

Kako je Kadilnik znal uživati prirodo, naj nam priča popis razgleda z Velikega Kleka.

»Meni solze veselja v očeh igrajo, ko odkrit v slovesnem trenutku klobuk v roki držim. Sonce je lepo sijalo, nobenega vetra ni bilo in nobene megle videti, kakor daleč se segale oči. Okoli in okoli je ohribje svoje nižje glave v nebo molelo. Verjemite mi, da vsa fantazija ni nič proti velikanskemu stvarjenju, ki ti tu leži na ogled. Vrh, na katerem sem stal, je najvišji mnogim deželam, res, tako veličasten, da ti zmanjka besed opisati ga spodobno.«

Dne 9. VIII. ob sedmi uri zjutraj se je odpeljal čez Ziljski hrib na Keče in Šmohor, da je lahko naslednje jutro dne 10. VIII. z vodnikom Smolejem Janezom prišel na Dobrač. V spisu pod naslovom »Na Dobrač« piše o lepem razgledu po Ziljski dolini, na laške hribe, na Višarje, na Mangrt, Triglav, na Vrbsko in Baško jezero. Tudi leta 1873 Kadilnik ni miroval. Dne 7. VIII. se je zopet odpeljal z novo železnico do Mojstrane. Po večerji je z družbo enajstih domačinov odšel proti Krmi in ob enih po polnoči so bili na sedlu nad Velim poljem, do dveh pa so prišli k novi koči v triglavski tempelj. Ob štirih so že bili na Malem Triglavu. Tukaj so še videli napis iz leta 1866, ki sta ga napisala z Globočnikom.

Slava kranjskemu Triglavu

Franc Globočnik

4. 8. 66

Franc Kadilnik

4. 8. 66

Vrnejo se vsi premočeni nazaj v kočo in dol po Krmi domov, kjer so na Konjski planini dobili očino zelje (planike). Kadilniku se je večkrat pripetilo, da se mu je partija, kakor imenuje družbo, na poti skujala in se je moral vrniti. Niso čutili do gora take ljubezni kakor Kadilnik. Njegova popotna pisma so odsev našega narodnega prebujanja, odkrivajo pa nam tudi vse njegove duševne vrline: kaj je bil France Kadilnik, kakšno je imel dušo in srce. Leta 1874 je obiskal gospodarja Istre — Učko. Dne 25. aprila 1874 ob 6. uri zvečer se se odpeljali štirje prijatelji s Kadilnikom na čelu v kanalčku (brzovlak) na Reko. Ob četrta na polnoči so stopili z voza v Matuljah, ob enih so šli naprej do vasi Velika Učka, ob sedmih na goro Učko, naslednji dan pa so se odpeljali na Šempeter (zdaj Pivka), kjer so čakali na tržaški vlak. Njegov spis »Izlet na Učko« je ponatisnil Planinski Vestnik l. 1899, str. 172. Poleg Begunjščice je na soboto dne 28. VIII. 1876 zopet naskočil Triglav v družbi dveh prijateljev. V Mojstrani se mu je pridružilo pet turistov iz Save in Javornika. Ob petih zvečer so bili že pri podrti koči pod Triglavom (preteklo zimo je sneg porušil triglavski tempelj). Tu opisuje, kako je plezanje na Mali Triglav, posebno pa čez prelaz, šembrano težavno, tako da veliko moških obiskovalcev ostane kar na Malem Triglavu, oddajo pa listke, da jih vodnik nese v steklenico na Triglav. Tako ostanejo triglavski hribolazci večkrat na pol poti, njihova imena pa romajo kvišku. Zato se mu je prejšnje leto kaj

sumljivo zdelo, ko je oznanila Laibacherica svetu novico, da so 11. in 12. septembra obiskovalci Triglav naravnost pohvalili. Leta 1877 se mu je moral ukloniti slavni Triglav rival — stari Mangrt. Naskočil ga je od predilske trdnjave in po dobljeni zmagi je odrinil proti Klanjskim (Belopeškim) jezerom. Istega leta je s svojim obiskom počastil ponižni Javornik nad Idrijo. Šele 1886 je zabeležil Golico. Do tega časa je ni posebno čislal, a se mu je kmalu priljubila. Iz spisov je razvidno, da so planinci v začetku prihajali na Triglav le iz Bohinja čez Velo polje, večinoma iz Stare Fužine skozi dolino Mostnico ali iz Srednje vasi ob Ribnici, le redko kdaj skozi Dolino sedmerih jezer. Tedaj še ni bilo planinskih koč v tem pogorju, ne Aljaževih klinov in ne stolpa. Leto 1868 je prineslo važno spremembo v triglavsko gorništvu, ko je stekla gorenjska železnica. Tedaj so začeli turisti šele redno hoditi skozi Krmo, večinoma na Velo polje, ki je ostalo dolgo časa njihovo središče. Vse to je opisal Kadilnik v svojih beležkah. Šele pozneje se je odprl Kot, pa tudi Vrata in Trenta. Prvi je prišel iz Trente na Triglav slavni dr. Kugy iz Trsta, dne 8. avgusta 1881. Ob štirih zjutraj se je napotil iz Baumbachove kočice z vodnikom Andrejem Komacem (Motom) po direktni poti od podrte pastirske bajte v Zadnjici (Kugyjeva pot). Leta 1874 se je ustanovila kranjska sekcija nemško-avstrijskih alpinistov. Leta 1877 je ta sekcija postavila kočico Marije Terezije pod Triglavom (kjer je sedaj Planika). V tem društvu je sodelovalo tedaj mnogo za lepoto naših gora navdušenih mož, tudi Kadilnik je bil med njimi, a je že leta 1878 zaspalo, ker ni imela denarja. Leta 1881 pa je zopet oživel in postavilo na Logu v Trenti novo kočico.

Nad bajno dolino Trente se je s Kugyjem navduševal za lepoto slovenskih gora v teh časih tudi tržaški nemški pesnik Rudolf Baumbach, ki je spesnil venec lirsko-epskih spevov »Zlatorog«. V tej pesnitvi najdemo nežno in čustveno popisano planinsko bajko, ki jo je spisal Karl Dežman, a pozneje obdelal še naš Aškerc. Zato so novo kočico na Logu v Trenti imenovali Baumbachova kočica (Baumbachhütte). Tudi Kadilnik je bil priča te poetične dobe. Leta 1882 je zgradil nemški planinski klub kočico Franca Ferdinanda pri Sedmerih jezerih, leta 1886 pa so zgradili Dežmanovo kočico (Staničev) nad Peklom. Šele tedaj se je triglavskim planincem odprl Kot. Dolgo časa je Kadilnik pripravljaj ugodna tla s tem, da je zbiral planinsko družbo, preden se je 23. VII. 1892 na Stolu rodila velika planinska organizacija, katere predstavnik je sedaj Planinska zveza Slovenije. Leta 1895 je SPD zastavilo vse svoje moči v triglavsko pogorje. To leto se je odprlo tolikokrat po Kadilniku imenovano Velo polje. Ravno sto let potem, ko se je Valentin Vodnik, naš prvi planinski pesnik, mudil na Velem polju in Triglavu in spočel svojo odo na Vršac, so 19. VIII. 1895 odprli njegovo kočico. To leto je tudi Jakob Aljaž iztrgal tujcem iz rok Triglav in s svojim stolpom in s Staničevim zavetiščem potrdil slovenstvo. Leto za tem je SPD slavnostno triumfiralo nad pohlepnim nemškim prodiranjem po naših lepih gorah. Društvo je namreč odprlo svojo potrebno in pomembno postojanko v romantičnih Vratih, ki so s tem postale glavno izhodišče na naš ponosni Triglav. Postavilo je še simbolično triglavsko kočico na Kredarici in na Triglavu, na Kredarici in v Vratih je zaplapolala slovenska zastava.

Kadilnik je bil srednje, šibke postave, na desno nogo malo šepav, a urnih in lahkih nog. Kako vneto je gojil planinstvo, vidimo po tem, da je 1. 1904 v svojem devetinsedemdesetem letu ob nedeljah prehodil toliko gora, da bi dosegel višino 107 km 315 m, ko bi stavil eno vrh druge. Kadilnik je bil tudi prvi, ki je priporočal za podplate debelo klobučevino, torej plezalnike.

Kadilnika nisi nikdar videl prihajati z gora brez šopov planinskih cvetic. Vedno je imel za klobukom poleg dveh krivcev, ki jih je nosil, tudi planinske rože. Zaradi njegovega prijaznega značaja so ga pričakovale na kolodvoru narodne dame s šopki v rokah, saj je bil Kadilnik fant od fare. Njegova značilna ljubezen do cvetic je pač le del velike ljubezni do večno lepe prirode, ki jo pozna edino srce pravega planinca. Kadilnik je hodil z odprtimi očmi in z odprtim srcem po naravi. Razumel je knjigo prirode. Njemu planinstvo ni bilo šport, bila mu je vzvišena ideja in iskrena duševna potreba. Kako so ga planinci spoštovali, vidimo po tem, ker so njemu na čast napravili dne

2. IX. 1906 Kadilnikovo veselico na Višnerjevem vrtu na Jesenicah. Povabili so ga in ga z delegati planinskih društev Prage in Celovca sprejeli v pristrčnem veselju in navdušenju. Po manifestacijah so ga v okrašenih kočiji peljali po Jesenicah in ga obsipali s cvetjem. Po navdušenih govorih vseh delegatov o njegovem delu in zaslugah za planinstvo in slovenski narod sploh so mu izkazali čast s tem, da so ga dvignili na rame in nosili po vrtu.

Večkrat je Kadilnik obiskal tudi Jošt nad Kranjem. Dne 25. marca 1900 ga je Joštarski klub, čigar član je tudi bil, prav tako počastil. Napravil je banket njemu na čast. Povabili so ga kakor običajno. Gostilničar Benedig na Joštu je slavnostno okrasil sobo in mize. Ko je vstopil Kadilnik, je zagledal napis:

Da cvetlice bi nabiral,
zdrav, vesel še mnogo let
s Sv. Jošta dol se oziral
na lepi naš gorenjski svet,
to ti voščijo pravi Joštariji.

Sprevidel je, zakaj gre, in bil je ginjen do solz. V svoji skromnosti pa je dejal: »Ko bi bil vedel, kaj nameravate, bi kljub obljubi ta dan ne prišel na goro.« S ponosom je France Kadilnik na stara leta gledal na svojo preteklost. Osrečevala ga je zavest, da je lahko rekel z Valentinom Staničem: »Nekaj sem le napravil za svoj narod.« Dve leti pred smrtjo je poklonil SPD za kritje stavbnih stroškov za Kadilnikovo kočo na Golici znatno darilo 7000 kron, kar bi danes zneslo ca. 4.500.000.— dinarjev. Zadnja leta je začel hirati; imel je zastarelo kilo. To ga je najbolj žalostilo, ker ni mogel hoditi v gore, sicer ga visoka starost ni potrla. Ostal je bistrega duha, dobre volje in poln humorja do zadnjega. V svoji oporoki je imenoval za glavnega dediča SPD, kot rodoljub pa je nakazal 1000 kron Družbi sv. Cirila in Metoda, 500 kron Sokolom in 1000 kron mestnim revežem. Dne 12. avgusta 1908 zgodaj zjutraj je v triinosemdesetem letu preminil v ljubljanskem Leonišču, kamor se je zatekel zadnje mesece. Pokopali so ga v grobnico trgovskega podpornega društva.

Kadilnikova koča

Ko je Osrednji odbor SPD l. 1901 sklenil, da postavijo na Golici slovensko planinsko zavetišče, je v nemških krogih zašumelo. Kaj je potrebna še ena koča na Golici? Kaj vendar mislijo, saj imamo kočo! In od nemške strani so začele prihajati prošnje, naj opustijo misel na gradnjo koče. Toda niso odnehali. Vedeli so, kakšen pomen bo imela na obrežju nemštva slovenska planinska postojanka. Zavedali so se svojega poslanstva. Še to leto so kupili na vrhu Golice okrog 2000 m² sveta za stavbo ter napravili iz cementa majhen rezervoar za vodo.

Za kočo na Golici je bil zelo pomemben občni zbor Osrednjega društva dne 22. III. 1902. Poleg sklepa, da najamejo 30.000 kron posojila za napravo ceste in velikega planinskega hotela v Vratih (poznejši Aljažev dom), so se tudi zedinili, da bodo čimprej zgradili lepo in veliko kočo na Golici, ki je nujno potrebna. Kurat Franc Finžgar je predlagal, naj se imenuje nova koča na Golici po nestorju in častnem članu SPD Francu Kadilniku. Predlog je občni zbor odobril navdušeno in soglasno. Ko se je na Jesenicah osnovala nova podružnica za kranjskogorski okraj kot šestnajsto SPD in so na ustanovnem občnem zboru dne 19. IV. 1903. l. že imeli od vlade potrjena društvena pravila, so agilni planinci zavihali rokave. Na prvi odborovi seji dne 3. V. 1903 so v sporazumu osrednjega odbora sklenili vse potrebno glede koče na Golici. Ze na drugem zborovanju dne 29. VI. 1903 so z veseljem sprejeli novico, da je Kadilnik dovolil, da se koča po njem imenuje in da je pristopil k podružnici kot ustanovni član. Glavni odbor jim je po obrisih, ki so jih napravili, preskrbel načrt za kočo. Teden dni za tem so si s tesarskim mojstrom Jakobom Janšo že ogledali kupljeni svet za kočo. S tem je bil postavljen prvi temeljni kamen za prvi slovenski dom v Karavankah. Ker pa niso imeli investicijskega

Kadilnikova koča na Golici

Foto France Pavlin

fonda za kočo, kajti v teh časih so vse slovenske postojanke gradili samo z darovi in s prostovoljnimi prispevki, so se po zamisli dr. Kušarja odločili, da postavijo nabiralnike za kočo. Napravili so tudi tri veselice, od katerih je bila najbolj donosna in najboljše organizirana Kadilnikova veselica na Višnerjevem vrtu na Jesenicah.

Na petem planinskem zasedanju dne 27. IX. 1903 so se dogovorili, da prevzame gradnjo koče posestnik in lesni trgovec iz Dovjega Jakob Janša za 9800 kron. Termin so določili za 1. VIII. 1904. Sestavili so pogodbo v dveh izvodih za graditelja in podružnico. Ker še ni bil pripravljen gradbeni les za kočo, so ga kupili od Razingerja Franca (p. d. Adamiča) iz Sv. Križa. Posekal ga je za Gromedljem, ga stesal in zvozil do nemške koče. Tudi deske za opaž je sam preskrbel. Leta 1904 — konec aprila je graditelj koče Jakob Janša vrgel vse svoje razpoložljive moči na Golico. Delo je šlo dobro od rok. Dne 21. VIII. 1904 je na pokriti koči prvič zaplapolala slovenska trobojnica. Tesarji so končali s svojim delom. Kako težko so planinci čakali slovenske koče na Golici, vidimo po tem, da je bila otvoritev koče že 11. septembra 1904, ko dela še niso bila končana. Dan otvoritve je bil dan narodne manifestacije. Srečni so bili, ker se jim je izpolnila večletna vroča želja, da so zgradili zaželeno slovensko zavetišče na meji koroških Slovencev, na vrhu narcisnih poljan, na prelepi Golici, od koder je najlepši razgled po zibelki slovenstva, po naši lepi Koroški. Veseli so bili, da jim ne bo več treba hoditi v nemško Kahlkogelhütte, kjer so bili stalno prezirani in zapostavljeni.

Okoli poldneva je dr. Franc Tominšek v imenu Osrednjega odbora proslavljal izvršeno stavbo kot delo, na katero so lahko ponosni slovenski planinci in slovenski narod sploh. Poudarjal je, kakšen pomen ima slovenska koča na Golici. Dejal je: »Vidimo, kako skušajo nemška društva v svojih glasilih s svojim zlobnim natolcevanjem izpodbijati tla našim ustanovam. Proti novi koči na Golici so se pojavili v nemških krogih in glasilih zlobni napadi. Očitajo nam, da je nova koča konkurenčna nemški. Pojasnil je, da je

pravi prostor za kočo edino na vrhu Golice, medtem ko je niže nepotrebna, ker leži prenizko. SPD ni moglo opustiti misel na novo stavbo, če je nemško društvo (kakor pri Dežmanovi koči pod Triglavom) izbralo prostor in postavilo kočo tam, kjer so njeni ustanovitelji na poti postali trudni in so prvikrat počivali. Na naši zemlji, na slovenskih tleh se ne bomo pustili utesnjevati, čeprav nas tujci skušajo ovirati pri našem delu.« Dalje je govornik opisal Kadilnikovo planinstvo. Na koči se je zableščal napis »Kadilnikova koča, otvorilo 1904. leta SPD«. Odklenil je kočo in jo izročil v promet. Krepki planinci so izkazali Kadilniku, ki se je udeležil proslave, čast s tem, da so ga dvignili na rame in nesli v kočo. Nato se je starosta slovenskih planincev usedel k vratom in po staroslovanskem običaju vsakemu došlemu gostu delil kruh in sol. Med šumno veselico je dr. Kušarjeva pobirala vstopnino. Kadilnik je daroval 100 kron. Za tem je Kadilnik še enkrat obiskal Golico.

Spomladi 1905 so popolnoma izdelali kočo in po sedmem odborovem razgovoru dne 15. III. 1905 so naročili potrebni inventar. Dobili so prvo upraviteljico koče, dvaindvajsetletno Čop Marijo, ki še sedaj s ponosom pripoveduje, kako je bilo prvo leto na Golici. Plačo je imela trideset goldinarjev na mesec. Vsake štirinajst dni je hodil sodni svetnik Peterlin iz Kranja nadzorovat, če je v koči vse v redu. Ako ni imela dovolj v shrambi, je šla z jerbasmom h Kopišarju iskat živež ter tako ugodila njegovi želji. Večkrat se je zasvetil v njeni koči zlat cekin za pet goldinarjev, ki ga je dobila kot napitnino. Rezervoar so to leto popravili in izpopolnili. Ta še sedaj stoji kot spomenik Kadilnikove koče in priča njenega obstoja.

Pripravili so se na slovesno otvoritev koče, ki se je vršila 18. julija 1905 kar najsjajneje. Načelnik osrednjega odbora profesor Fran Orožen je spregovoril:

»Tam dol ljudje prebivajo
veselje redko uživajo,
prid' vrh planin
nižave sin.

S temi besedami pesnika Blaža Potočnika nas je sloveča Golica privabila na obisk, da z njenega vrha uživamo razsežni razgled po lepi Koroški, po zeleni Štajerski, po gorati Kranjski in po slikoviti Primorski. Na tem vrhu je postavila naša podružnica za kranjskogorski okraj lep planinski dom kot dostojen spomenik mentorju, mecenu in pokrovitelju SPD. Kadilnik je najstarejši slovenski planinec. Zanimal se je za slovenske planine že pred petdesetimi leti. Tega moža sem spoznal že pred tridesetimi leti ob Janežičevi slavnosti v bližnjih Lešah na Koroškem. Bil sem še dijak, a sem se s svojimi tovariši zelo čudil Kadilniku, ko nam je pripovedoval o svojih potovanjih in nam razkazoval razne gore, po katerih je hodil. Vedno se bodo slovenski planinci z velikim spoštovanjem spominjali njegovih vrlin in njegovega vnetega delovanja za naše planinstvo.«

Ta dan so se prvikrat udeležili planinskega slavlja tudi naši bratje in sestre onkraj Gorice, prišlo jih je preko sto iz vseh krajev Koroške. V pristrčnem veselju in s prekrasnim petjem, kot le oni znajo, so proslavili otvoritev na koroško-kranjskem pragu ob slavnostno okrašeni koči ter vzbujali pozornost vseh. Navzoče je še posebno navdušil govor župana Kobentarja iz Št. Jakoba v Rožu, ki je krepko poudaril pomen nove planinske stavbe na Golici za koroške Slovence; tu bo najlepše mesto za bratske sestanke in medsebojne pogovore.

Pod skrbnim načelnikom podružnice Milanom Guštinom in njegovim naslednikom Višnerjem Karlom je koča zvesto služila svojemu namenu. Obiskovalci so se množili iz leta v leto. Že prvo leto 1905 je imela 2002 kroni dohodkov. Kočo je obiskalo 913 gostov, zavarovana je bila za 13 000 kron.

Toda kratko je bilo veselje jeseniških planincev na Golici. Kadilnikovo kočo je prevzel Osrednji odbor. Ker so izgubili Kadilnikovo kočo, ki je bila ponos podružnice, so se jeseniški planinci razkropili. Nekaj jih je dr. Tičar potegnil v Kranjsko goro, drugi pa so se preselili v Radovljico.

Še dve leti, do leta 1910, je imela podružnica dva zastopnika v goliškem odboru, potem sta se še ta dva posušila in Osrednji odbor je sam zagospo-

daril na Golici. Celih šestnajst let je za tem trajal na občnih zborih boj za Golico. Toda advokati pri Osrednjem odboru niso odnehali. Šele po prvi svetovni vojni, ko je bilo dne 16. III. 1924 ustanovljeno samostojno planinsko društvo na Jesenicah, so jim po večletnih prošnjah in dokazih, da jim je koča nujno potrebna, dali kočo v najem za 18 000 din letno. V jeseni 1932 pa jo je Osrednji odbor odstopil v upravljanje Jesenicam. Leta 1920 je bil za gospodarja imenovan Joža Čop, kot oskrbnica pa sestra Jerica za dobo petih let. Imela je vedno stalne goste, prijazne in družabne Korošce. Mudil se je v koči tudi sin grofa Lichensteina princ Friderik, lastnik mnogih gozdov na Koroškem. Dovolil je, da so posekali na bližnji planini onkraj Golice na Kladi 6 m³ lesa za škodlje, da bi prekril streho koče. Koča je bila namreč pokrita z deskami. Vse škodlje je nacepil in znosil h koči bivši večletni oskrbnik koče Markež Fran iz Srednje vasi. Kočo so prekrili l. 1924. Ker so se pa tudi škodlje ob vročih poletnih dnevih krivile, so streho l. 1934 prenovili z eternitom. Tudi notranjo opremo koče, sobno kot kuhinjsko, so Jeseničani spopolnili, da je bila koča dobro preskrbljena.

Na binkoštno nedeljo in binkoštni ponedeljek je bil na Golici običajni vsakoletni semenj. Dišeče narcise so privabile obiskovalce od vseh strani. Ker pa je l. 1920 po nesrečnem plebiscitu prišla Kadilnikova koča v obmejni pas, se je obisk Golice skrčil. Čistih dohodkov je koča dala letno prav malo. Marljivi planinci so zbirali dinar za dinarjem, da bi mogli kdaj napraviti novo planinsko kočo, svoj planinski dom. Skrbni gospodar Kadilnikove koče Jaka Čop (10 let) je še v zimskem času oskrboval kočo, da bi mogel več prigospodariti, in je zbral že lepo vsoto. Blagajnik društva Pohar Ivan (16 let) je pustil v hranilnici aprila 1941 preko 120 000 predvojnih dinarjev, ki pa se jih je polastil požrešni okupator. Leta 1941, v začetku druge svetovne vojne, je gospodar Jaka spravil v Rovte vse odeje in perilo. Ko pa je njegov pomočnik in namestnik Šavli I. prišel v sredo 23. IV. 1941 v kočo, da bi znosil še ostalo v Rovte na Prihode k Jerici, je že dobil v koči jeseniške Hitlerjeve hlapce, ki jih je Rudeš poslal, da so zasedli planinske koče. Prestrašil se je, ko jih je zagledal. Nemci so se kmalu za tem polastili vsega inventarja ter Jerico izselili.

Ob tridesetletnici obstoja koče l. 1935 je častni in petnajstletni predsednik društva Šetinc Ivan med drugim zapisal tudi tole: »Nepozabnemu patronu koče Francu Kadilniku se imamo zahvaliti, da stoji ta planinska postojanka.« Da, brez Kadilnika bi ne imeli tako pestre planinske zgodovine. Seme, ki ga je sejnal France Kadilnik pred sto leti, je vzklilo in pognalo obilen sad in iz tega sadu je zraslo mnogo planinskih koč in domov kakor tudi koča Franca Kadilnika na prelepi Golici, ki je zvesto sprejemala obiskovalce Golice in jim nudila okrepčilo celih 38 let in 9 mesecev, dokler je ni po naročilu gorenjskega štaba 3. koroška četa upepelila. To se je zgodilo v letu 1943, na nedeljo dne 13. VI. ob pol enih popoldan. V spodnje prostore so znosili slamnjače, jih razparali, napravili kup slame, ga obložili z mizami in stoli ter zažgali. Vsem, ki so videli valujoči steber dima, so prišle solze v oči. Toda tako je narekovala potreba boja za svobodo naroda.

Vir: Ciril Oblak: Golica in Kadilnikova koča; Planinski V.: 1896, 1902—1906 in 1908 ter zapiski odborovih sej in ustna izročila.

Marko Butinar:

V DURMITOR

Že več mesecev pred počitnicami smo tudi mi, najmlajši v odseku, tuhtali in tuhtali, kam v času počitnic. Marsikdo nam je svetoval, a končno smo se odločili, da gremo v Durmitor.

Zbrali smo nekaj literature, pripravili opremo, finančno pa nas je podprl alpinistični odsek. Po tridnevnem potovanju preko Zagreba in Sarajeva smo se le pripeljali do Nikšiča. Naslednji dan smo se z avtobusom odpeljali proti

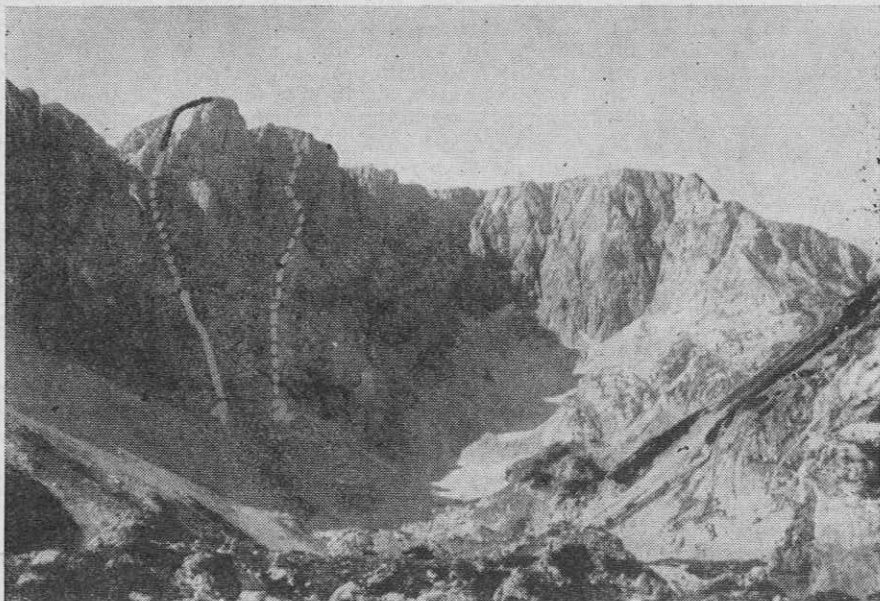

Foto Jaka Cop

Severozahodno ostenje Šljemena (2420 m)

- Smer 1 sev. zah. raz Šljemena, plezala Butinar - Dimitrov, 5. VIII. 1955
- Smer 2 sev. zah. stena Malega Šljemena (2300 m), plezala ista dva, 8. VIII. 1955

Zabljaku. Cesta se v serpentinah dviga, drži po ravnini in na planoti, na kateri stoji Zabljak, se ti odpre pogled na durmitorske vrhove. Sprejela nas nista ne sonce ne razgled, temveč krepko neurje. Avtobus je poskakoval po razmočeni cesti do Zabljaka. Potegnil nas je še do hotela Durmitor, od koder ni daleč do Črnega jezera. S prtljago smo odšli do Črnega jezera in odprl se nam je lep pogled na Medžed in druge vrhove. Jezero je precej veliko, na sredini preščipnjeno, okoli njega pa se razprostirajo lepi gozdovi. Na gozdni jasi v neposredni bližini jezera smo razpeli dvoje šotorov. Po dolgem prizadevanju je le zagorel ogenj in ob njem smo preživeli prvi večer v Durmitoru. Pod streho nas je pregnal dež, ki je pričel zopet pršiti. Kmalu smo zaspali, utrujeni od dolgega potovanja.

Sonce nas je obsijalo že visoko v pobočju Medžeda. Poti nismo našli in udarili smo jo kar na celo. Težki nahrbtniki so vzeli dar govora vsem in molče smo se prebijali skozi rušje proti vrhu Medžeda. Na grebenu nas je sprejel veter in kmalu smo bili na vrhu. Odprl se nam je lep razgled na Črno jezero, Zabljak, na vrhove in doline okoli nas. Najbolj nam je ugajala dolina Vel. Korlice in pričeli smo sestopati po strmem pobočju proti njej. Na jasi med rušjem smo zravnali zemljišče in postavili šotore. Skopali smo ognjišče, Milan je pričel s kuho. Opazovali smo stene Šljemena in Savinega Kuka — močno so nas vabile. S Pavlom sva si izbrala smeri: po severozahodnem razu Šljemena na greben in dalje na vrh. Zložili smo vso kramo v šotore in si pripravili stvari za naslednji dan. Ob plapolajočem ognju smo skuhalo večerjo, si ogledali nebo in legli. Ni se še povsem zdanilo, ko sva s Pavlom že stala navezana pod steno. Pričela sva. Šlo je kar dobro in kmalu sva po razu priplezala na greben. Odprl se nama je lep pogled proti Savinemu Kuku, Čisti strani in Korlici, v kateri so se valile megle. Vrhovi onkraj Medžeda so bili zaviti v siv pajčolna oblakov. Bobotov Kuk pa je imel težko sivo kučmo. Po

štiriurnem plezanju sva obstala na vrhu Šljemena. Na vrhu sva dobila dva pastirja in rade volje sta nama pokazala sestop k Savini vodi in od tam v Karlico. Malo sva pojedla, nalila v čutarico vode in odšla še na Savin Kuk, kamor drži stara jahalna steza. Sestopila sva po gruščnatem žlebu med Savinim Kukom in markantno glavo, ki je pomaknjena levo od vrha. Malo pod Škrbino sva našla možica; v njem so bili vpisi Hrastničanov. Priložila sva še svoje in se zapodila po grušču navzdol. Komaj sva zlezla v šotor, se je že ulilo. Pomislila sva na tovariša, ki sta šla na Medžed. Po dolgem času se je le zvedrilo. Z veliko muko sva zakurila in pristavila posodo, medtem sta se pa že vrnila Milan in Franci, vsa mokra in blatna.

Ogenj je veselo plapolal in kmalu je bilo skuhano kosilo, ki je bilo obenem tudi večerja. Sušili smo se ob ognju, godrnjaje nad vremenom. Sušili smo se pozno v noč, a komaj smo legli, se je zopet ulilo. Prebudili smo se besni zaradi vremena, a dež je vztrajno štropotal na napeto platno. Okoli osme se je le zvedrilo. Ker smo bili za turo prepozni, smo z Milanom in Pavlom odšli v Žabljak po hrano. Megla je zakrivala vrhove gora in dolino nad nami. Šli smo kar na slepo, v megli nismo videli skoraj ničesar in znašli smo se na nekem kolovozu, po katerem smo prišli do Črnega jezera, nad katerim je lebdela siva meglena zavesa. Pavle je imel naslov neke ženice, njen sin je njegov sodelavec. Poiskali smo jo — prijazno in gostoljubno nas je sprejela. Poslovili smo se, nakupili hrano in naleteli na dva Celjana. Prijateljstvo je bilo sklenjeno in skupaj smo odšli do njihovega tabora nad Črnim jezerom. Malo smo poklepetali in jo urno pobrali proti Korlici, ker se je zopet ponujal dež.

Vsi mokri smo prišli do našega taborišča. Počasi se je vedrilo in zagledali smo, mislim, da prvič v Durmitoru, kos jasnega neba. Upali smo na lepše vreme, a smo se zmotili. Ponoči nas je zbudil pravcati vihar. Dež je kar pljuskal ob šotor ter močil hrano, opremo in naju. Enako se je godilo Franciju in Milanu pod zasilnim šotorom. Krepko sta preklela človeka, ki jima je ukradel šotor v Sarajevu. Kljub neurju sva zaspala, a zjutraj je še vedno deževalo. Pod šotorom smo ostali ves dan, ker je skoraj neprestano lilo, čas smo si krajšali s harmoniko in petjem. Drugo jutro pa smo doživeli presenečenje. Sonce je ožarilo vrhove Medžeda in Pleča. Kmalu smo bili pod steno Savinega Kuka. Po dveurnem ne pretežkem plezanju smo izstopili na glavi, ki ji domačini pravijo Kulina. Z vrha Savinega Kuka se nam je odprl lep pogled na Minin Bogaz, Bobotov Kuk in druge vrhove. Odšli smo dalje na Šljeme in po travnatem grebenu proti Bandijerni ter sestopili v Veliko Korlico. Pri šotorih smo zakurili ogenj in ob razgovoru je večer kmalu minil.

Naslednji dan sva s Pavlom šla na Savin Kuk. Malo sva šarila v Čisti strani, a nisva uspela. Za nama sta prišla še Milan in Franci in skupno smo se vadili v plezanju. Na večer smo se vrnili v »taborišče«. To je bil naš zadnji večer v Korlici. Zakurili smo precejšen ogenj, Pavle je igral na harmoniko. Pozno smo se spravili spat. Ni se še povsem zdanilo, ko smo vstali in odšli vsak na svojo stran. Franci in Milan sta počakala Celjane ter z njimi odšla proti Bobotovemu Kuku, s Pavlom pa sva odšla pod Šljeme, da uresničiva najin načrt. Že več dni sva si ga ogledovala in izbirala smer. Vzpenjala sva se po grušču. Tišino gorske narave je skrunilo le ropotanje kamenja, ki se mu je kmalu pridružilo blejanje ovac na južni strani Medžeda. Prišla sva pod steno, kjer je ležal še sneg. Pričela sva. Le s težavo sva preplezala strme, nerazčlenjene plote in že pod vrhom prevesen kamin. Za smer, ki drži v steni Šljemena in je visoka okoli štiri sto metrov, sva potrebovala pet ur. Ko sva bila na vrhu Šljemena, sva si krepko stisnila roki, vesela, da sva srečno preplezala do sedaj najtežjo smer v najinem udejstvovanju v gorah. Na Savinem Kuku smo zagledali ljudi in kmalu sva bila pri njih. Bili so prijazni in gostoljubni Celjani. Skupaj smo sestopili v Korlico, podri šotore, pobrali hrano in odšli v njihov tabor ob Črnem jezeru. Večer smo preživeli v šotoru »Rdeči kotiček« ob živahnem razgovoru. Povečrjali smo in legli. Ponoči je lilo kakor iz škafa, a zjutraj je sijalo sonce. Poslovili smo se od tistih Celjanov, ki so šli na turo, dokončno uredili prtlljago, se poslovili še od ostalih in v Žabljaku počakali avtobus ter se s pogledom poslovili od

durmitorskih gora. Odpotovali smo do Plevelj preko Rude, Sarajeva, Zagreba in Ljubljane proti Jesenicam. Domov smo se vrnili veseli, zadovoljni in bogatejši za spoznanje, da so vse gore lepe, a najlepše domače.

☆

V času od 30. julija do 13. avgusta 1955 so izvedli člani AO Jesenice Butinar Marko, Dimitrov Pavle, Tomič Milan in Juvan Franci v Durmitor.

Kljub zelo slabemu vremenu (dež in megla) so izvršili naslednje ture:

4. VIII. Po severni strani na Medžed (2280 m) — vsi udeleženci.

5. VIII. Severozahodni raz Šljemena (2420 m) — nova smer, plezala Butinar in Dimitrov. Povratek čez Savin Kuk (2312 m), Medžed, Suho lice, Bandijerna, Škrke (Tomič). Medžed—Zabljak (Juvan).

6. VIII. Kulina, Savin Kuk (Juvan).

7. VIII. Severovzhodni raz Kuline — nova smer — vsi udeleženci. Po žlebu na Savin Kuk (Butinar - Dimitrov).

8. VIII. Severozahodni raz Malega Šljemena (2300 m) — nova smer — (Butinar - Dimitrov). Bandijerna (2400 m), Bobotov Kuk (2522 m), Bezimeni Vrh (2480 m) (Tomič - Juvan).

9. VIII. Grebensko prečenje Savin Kuka—Kuline—Šljemena—Žuta prlja (2100 m) — vsi udeleženci.

10. VIII. Čista stran (2000 m) — vsi.

11. VIII. Bandijerna (2400 m) — (Butinar - Dimitrov).

*

Ker so vsi udeleženci ture mladinci — učenci metalurške šole, je njihov uspeh pomemben.

Branko Slanovic:

NA VRŠIČU

*Popotnik, kadar boš hodil tod,
obišči ta daljni grob —
zadnji grob bednih človeških usod,
konec gorja in tegob.*

*Nad njim ni spomenika;
le v vetru gozd in šum potoka
večno šepeta v dan in noč...
V nebo strmita kot dva mučenika,
stolpiča dva kapelice male;
v njih zvonček kdaj pa kdaj zajoka
kot v dalji klic pojemajoč,
ki zgublja se v samotne skale...*

*Popotnik, glej, tu našli so svoj mir,
v zemlji bratski, med gorami,
od doma daleč, v delu strti — sami...!*

Lado Škrinjar:

LEDENI BIVAK

Več dni sva se s prijateljem Markom pripravljala, da uresničiva najin načrt. Bil sem navdušen in komaj sem pričakoval sobote, dan najinega odhoda proti Kredarici. Prišla je, a bilo je oblačno, vendar nama to ni vzelo volje. Kolesa so enakomerno udarjala in predal sem se nekaki dremavici, ki me je popeljala na tisto pot, ki sem jo pozneje z velikim trudom prehodil. Malo pred Mojstrano sva že čakala na hodniku vagona. Proti vsemu pričakovanju je bilo sedaj vreme lepo. Ob hitri hoji sva že o mraku prispela do Pekla. Tu sva spravila smuči in si s premrzlimi rokami privezala dereze. Pričela sva se vzpenjati proti vrhu. Sneg je bil mestoma mehak, ponekod trd in južen. Zaradi globokega snega sva izgubila orientacijo in sva hodila le po šestem čutu. Baterija nama je le slabo gorela. Ko sva prišla do markantne skale »buffet«, sva opazila po dveurni hoji zopet markacijo. Tu sva se najedla in odpočila, čakala pa naju je še dolga pot. Nebo, ki je bilo do sedaj jasno, se je pričelo oblačiti. S strahom sem opazoval, kako mi izginevajo zvezde v še večjo temo. Nadaljevala sva pot po strmih snežišču; to me je oropalo zadnjih moči. Od časa do časa naju je zagnila megla, veter je postajal vedno močnejši, mraz pa vedno bolj neznošen. Rokavice so mi zopet zledenele, čeravno sem jih pred nekaj minutami zamenjal z novim parom. Ne vem, koliko ur sva prebila v tem strmih snežišču. Bil sem tako izmučen, da me je samo tovariševa močna volja držala pokonci. Dereze so škripale, cepin je vedno pogosteje pel, napredovala pa sva vedno bolj počasi. Bila sva oddaljena od kočice samo eno uro, ko mi je zmanjkalo moči. Pogrezal sem se v sneg do pasu. Mraza nisem niti čutil. Prijatelj ni bil dosti boljši, zato sva sklenila, da bova bivakirala, čeprav nisva imela niti odeje, kaj šele spalne vreče.

Pod previsno zameteno steno sva z zadnjimi močmi steptala sneg, tako da sva dobila precejšnjo luknjo, kamor sva se stisnila. Preoblekla sva se, navlekla nase vso rezervno obleko, sezula čevlje, noge vtaknila v nahrbtnik, pod nahrbtnik sva spravila dereze, čevlje in zmrznjeno in podedeno obleko. V termos-steklenici je bilo še nekaj sladkega mleka. Ta topla, za naju najboljša tekočina, nama je vrnila nekoliko moči. Odprl sem konservo slanine z namenom, da si odrežem zalogaj. Krepko sem potisnil nož vanjo, toda rezilo noža se je odlomilo. Zadovoljila sva se z zmrznjenimi jabolki in kruhom. Stisnila sva se in od časa do časa klicala drug drugega, da ne bi od utrujenosti zaspala, kajti vedela sva, da bi zaspala za vedno.

Lepote, ki sem jo doživel to jutro, ne morem opisati. Čutil sem jo, čeprav sem bil napol zmrznjen. Sklenil sem, da me nič ne bo odtrgalo od naših gora. Ponoči sem bil prepričan, da ne bom stopil nikoli več pozimi proti vrhovom. Sedaj mi je bilo žal, da sem omahoval. Hitro sva se opravila, a čevlji so bili trdi kot jeklo. Nisem si vedel pomagati, končno se mi je posvetilo. Imel sem nekaj papirja in sem ga zažgal v čevljih, da sem jih odtajal. Zopet so bili premočeni, vendar sem jih lahko obul. Odšla sva proti koči in jo kmalu dosegla. Zimska soba je bila zaprta, a Kredarica predaleč, zato sva pričela sestopati. Sedaj, ko sem v opoldanskem soncu razločno videl, kakšno pot sem prehodil, sem se čudil, da sem to zmožel. Pot navzdol je minila mnogo hitreje. V Peklu sva snela dereze in odšla proti Radovni.

To noč sem spoznal, da moraš biti dober planinec, da preneseš presenečenja v gorah. Vesel sem prispel v internat in v trenutku trdno zaspal.

Izlet pionirjev PD Jesenice v Vrata Foto Jaka Čop
(avgust 1955)

Marjanca Berce:

V VRATA

Planinsko društvo ima v svojih vrstah tudi pionirje in pionirke, med katerimi sem tudi jaz. Veselo in lepo je biti član tega društva. Le poslušajte!

Konec avgusta smo napravili izlet v Vrata. Na jeseniški postaji smo se zbrali v prijetnem sončnem jutru. Tam nas je že čakal naš vodnik Čopov Jakec. Kdo ga ne pozna? Morebiti mu ni prav, da mu pravimo kar Jakec — toda gotovo nam ne bo zameril. Tako ga kličejo vsi. Dva fotoaparata in daljnogled je imel preko rame. Vlaku nas je veselo potegnil do Mojstrane. Med vožnjo nam je tov. Jakec povedal imena naših gorskih vrhov, ki so se kopali v jutranjem soncu. Zeblo nas je skoraj, ko smo v Mojstrani izstopili, toda med potjo do Peričnika smo se pošteno ogreli. Tam smo se odpočili, okrepčali s slastno malico, nato pa se povzpeli k slapu. Pada preko skal in šumi svojo mogočno pesem. Postavili smo se pod slap in Jakec nas je fotografiral. Pot

do Vrat je dolga, pa je minila hitro. Jakec nas je poučeval, kako se mora planinec obleči. Tudi rdeče sočne maline so nas zvale.

»Kača!« je zavpil pionir. Bil je marogasti modras. Tov. Jakec ga je skušal s palico pobiti, toda izmuznil se je in izginil v smrečje. Do Vrat smo se menili o tej strupenjači in o prvi pomoči, če koga piči.

Že nas je pozdravljala severna stena očaka Triglava. Navdušeni smo bili tako, da bi hoteli kar koj na Triglav. Tov. Jakec nam je obljubil, da se nam bo želja izpolnila — prej pa mora vsak planinec marsikaj vedeti in znati. Za začetek je dovolj premagati Mali Triglav. To smo tudi storili in srečno premagali skoraj deset metrov visoko steno po klinih. Slikali smo se na sredi za spomin in dokaz, da bomo kmalu sposobni za pravi Triglav... Tik pod vznožjem Triglava smo si ogledali spomenik padlih planincev, ki stoji na lepem, tihem kraju. Ponovno smo se slikali in po izdatnem okrepčilu smo se vračali nazaj.

Ta dan bo nam vsem, ki smo se izleta udeležili, ostal dolgo v lepem spominu. Vsi pionirji smo hvaležni tov. Jakcu za spremstvo, planinskemu društvu pa za organizacijo tega izleta z željo, da bi kmalu spet kam šli.

Slavko Koblar:

PLEZALNI TABOR V KRMI

Alpinistični odsék PD Jesenice je s finančno podporo matičnega društva organiziral v dneh od 22. do 24. julija 1955 plezalni tabor v Krmi. Tabora se je udeležilo 19 članov in planincev.

Vsi udeleženci so prenočevali v šotorih na Zasipski planini, ob njih so se vsak večer pomenkovali in zabavali pri tabornem ognju.

22. VII. Zaradi slabega vremena se je večina gornikov urila v plezalni tehniki v bližnjem pečevju pod Debelo Pečjo. Ena naveza se je povzpela po vzhodnem grebenu na Debelo Peč.

23. VII. Sev. zap. stena Draškega roba (smer Hudnik - Predalič). V gornji polovici stene nova smer (dve navezi). Sev. stena Malega Draškega vrha (smer Kajzelj - Drogenik) z izstopno varianto (dve navezi). Zapadna stena Trapeca - Tosc (ena naveza). Severna stena Debele Peči (smer Potočnik - Jesih), plezali 2 navezi.

24. VII. Severna stena Debele peči (smer Potočnik - Jesih), plezale 3 naveze.

Vse naveze so vodili starejši, bolj izurjeni alpinisti. Žal zaradi dežja prvi in drugi dan niso bili izvedeni vsi določeni vzponi.

Tabor je popolnoma uspel — želja vseh udeležencev pa je bila, da bi se podobni tabori vršili še večkrat.

Janez Krušič:

SEVERNA STENA PELCA NAD KLONICAMI (2437 m)

Plezala: Krušič Janez in Slavec Saša dne 16. IX. 1951.

Čas plezanja: 3½ ure.

Težavnost: spodnji del — V, gornji del težavno.

Višina stene: 380 m.

Tehnični opis: Od kočice pod Špičko (2010 m) po stezi, ki drži proti Škrbini za Gradom. Iz steze preko melišča pod severno steno Pelca nad Klonicami v vpadnici vrha (20 do 30 minut).

Perorisba France Krajcar

Severna stena Pelca nad Klonicami (2437 m)

----- Smer Krušic - Slavec (16.IX. 1951)

Vstop na levem robu plošč, ki segajo najdalje v melišče — nekoliko desno od vpadnice vrha. Po zaprodjenih ploščah dve dolžini vrvi naravnost navzgor v izrazit žleb, ki poševno reže skoro vso steno. Po žlebu 15 metrov navzgor, nato 5-metrška prečnica desno preko plošče (klin) pod značilno sivo stenico. Nato naravnost navzgor (več težjih mest) na veliko navzdol visečo gredino. Nad njenim levim delom se dviga dvajset metrov visok navpičen kamin (možic). Po kaminu do skalnate zagvozde, pod katero je težak prestop (— V) levo navzgor (klin) na malo sedelce z dobrim varovališčem. Dalje po plitvem kaminu in prestop levo na plati. Preko njih navzgor do stojišča (klin). Še preko plošč in kratkega praga na položnejše plati (dobri oprimki). Po njih tri vrve dolžine navzgor do sedelca v zgornjem koncu (možic).

Naprej poševno levo navzgor dve dolžini vrvi v smeri gladkih belih plati pod vrhom. Preko njih približno trideset metrov na malo teraso (možic). Sestop z vrha po zapadnem grebenu do Škrbine za Gradom (1 uro — težavno).

DRUŠTVENE NOVICE

Soška podružnica SPD — Planinsko društvo v Tolminu praznuje 60-letnico svojega obstoja. Komaj tri leta so potekla od ustanovitve Slov. plan. društva v Ljubljani (1893), že je odmeval planinski vrisk po Soški dolini, že so se zjasnile Goriške gore in sredi njih se je oglasil Tolmin, da je sklical svoje planince k ustanovnemu občnemu zboru Soške podružnice SPD — dne 14. marca 1896 s sedežem v Tolminu, prve planinske podružnice na Primorskem.

Ugledni javni delavci, že takrat vidni v alpsko-planinski dejavnosti, so stopili v odbor: dr. Karel Triller kot načelnik, prof. Kutin Anton (sedaj upokojenec v Mariboru) kot tajnik, dr. Henrik Tuma kot zaupnik za goriški okraj, učitelj Stres Anton za Kobarid. Pozneje od 1. 1905 je načeloval dr. Rudolf Gruntar in je v Trenti oral planinsko ledino Jos. Abram Trentar.

Soška podružnica je obsegala še deviško lepo gorsko pokrajino okrog Krna (2242 m), Matajurja (1643 m) in Tolminskih gora (Škrbina, Razor planina, Bogatin, Gradica...). L. 1898 je pričela zalagati sklad za gradnjo koč na Krnu. Niso se zedinili za postavitev koč na Krnu, a so dne 5. avgusta 1901 odprli Trillerjevo kočjo pod Krnskim sedlom med skalnatimi stenami Krna samega in sosedne Batagnice, ne za dolgo — snežni plaz jo je odnesel že naslednjo zimo.

Na območju Soške podružnice je delovala že primorska sekcija »Küstenland« Nemško avstrij. plan. društva in je imela svojo postojanko na Kaninu, vendar je ta sekcija morala ustaviti svoje načrte z mostom do Adrije, ko so nastopile Soška podružnica, Cerkljanska (1904), Idrijska (1904), Ajdovsko-Vipavska (1903), Goriška (1911), Tržaška (1904) in so ji vzele iz rok vsako udejstvovanje na slovenskih primorskih tleh.

O napredku, o začasnem zastoju med dvema vojnama, o ponovnem oživljanju in zrasti Soške podružnice —

danes Planinskega društva v Tolminu bomo spregovorili v eni od prihodnjih številk Pl. Vestnika s posebnim posvetilom vsem posoškim društvom, ko bo v juniju letos slavila soška podružnica v današnjem Planinskem društvu v Tolminu svojo častitljivo 60-letnico ob udeležbi vseh goriško-primorskih posestrim nekdanjega Slovenskega planinskega društva.

Bohinjska železnica je bila 1906 odprta prometu, ki je pomnožil dotok turistov izletnikov v Gregorčičev planinski raj.

Prva svetovna vojna leta 1914 je zavrila vse načrte. Zadnji občni zbor podružnice se je vršil še pod načelstvom dr. R. Gruntarja dne 6. marca 1913, za tem se je med vojno umaknila, dokler se ni še oglasila na zboru delegatov v Ljubljani dne 16. marca 1919, a je zaradi razmer v zasedenem ozemlju zamrla. L. Z.

IZ OBČNIH ZBOROV

PD »Janez Trdina« Mengeš. Društvo je polagalo obračun svojega dela dne 19. II. tega leta.

Ceprav obstaja društvo šele 4 leta, je lahko ponosno na svoje izvršeno delo. Z lastnimi sredstvi je dogradilo lično kočico na Gobavici nad Mengšem. Steje 300 članov, od katerih pa je skoraj polovica mladincev in pionirjev, ki redno zahajajo v planine. Zelo delaven je bil propagandni odsek, ki je organiziral v planinskem tednu vrsto prireditev: člansko zabavo v svoji koči na Gobavici, predavanje T.Z.S. izlet za mladino in odrasle čez Kamniško Bistrico na Veliko planino in njeno okolico, predvajanje planinskih filmov in končno izlet v Trdinove kraje na Gorjance, katerega se je poleg ostalih udeležil tudi najstarejši njihov član 80-letni tov. Gorenc. Ob preimenovanju društva v PD Janeza Trdine, ki je bil mengeški rojak in velik planinec, pa je prof. Janez Logar predaval o njegovih poteh po Primorski in Gorjancih; predavanja se je udeležilo nad 300 poslušalcev. Predavanje na osnovni šoli v Mostah je privabilo 30 mladincev in mladink v društvo. Izdelal pa je tudi propagandni prospekt v zeleno-črni barvi v nakladi 2000 komadov.

Na Planinski Vestnik je naročenih nekaj nad 60 članov, kar je za to društvo razmeroma veliko. Mnenje večine bralcev pa je, naj bi revija prinašala tudi kake zanimive povesti in zgodbe iz življenja

planincev, pogrešajo pa tudi šal, ki bi poživile revijo. Društvena knjižnica vsebuje vso planinsko literaturo, ki je izšla med letom.

Tudi markacijski odsek je zadovoljivo opravil svojo nalogo. Markiral je vrsto potov, na novo pa se je napravila in markirala pot od Mengeške koče čez Kamen most in Marijin hrib, ki se pri Starem apnu združuje z že obstoječo, ki drži dalje na Spodnje Dobeno. Na vseh poteh so postavili tudi kažipotne tablice, prav tako pa tudi v Trzinu, Mengšu in Rodici. Celotna dolžina lansko leto markiranih poti znaša 19 km.

Ker je bila njihova postojanka že maja 1954 dograjena, kake večje gradbene dejavnosti ni bilo več. Uredili so okolico postojanke, nabavili nekaj opreme in izpopolnili notranjost prostorov, v kolikor so jim pač dopuščali finančni viri.

Zelo živahna je bila diskusija, kako pridobiti v svoje vrste čimveč mladine. Prevladovalo je mnenje, da je povezava društva s šolo nujna in da je tudi dolžnost pedagogov, da sodelujejo z društvom. Nekaj mlajših članov je želelo ustanovitev alpinističnega odseka, vendar so pa sklenili, naj se eventualni interesi zazdaj povežejo z AO-jem v Kamniku in ustanovijo samostojen odsek šele tedaj, ko bodo za to dani vsi pogoji.

V imenu PZS je občni zbor pozdravil njen podpredsednik tov. Bučer Tone. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanji predsednik tov. Mulej Jože.

PD Gorje. Društvena dejavnost se je odražala predvsem v oskrbovanju njihovih dveh postojank, t. j. Doma Planika pod Triglavom in Tržaške koče na Dolici. Prva je prinesla din 43331.—, druga pa din 53631.— dobička s prenočitveno vred. Dom Planiko je obiskalo po vpisni knjigi 3098, Tržaško kočo na Dolici pa 2882 oseb. Oskrba obeh postojank je bila dobra in gre za to zahvala predvsem osebu obeh postojank. Razen raznih manjših popravil so izdelali v Tržaški koči 10 novih vrat, ki jih pa še niso montirali in izdelali lične napisne tablice v obliki društvenega znaka za obe postojanki. Markacijski odsek je popravil vsa pota na svojem področju in opremil križišča z manjkajočimi smernimi tablicami. Montiral je tudi zimске markacije.

Društvo šteje v svojih vrstah 165 delavcev, 108 kmetov, 72 uslužbencev, 85 učencev in študentov ter 75 ostalih poklicev, skupaj torej 505 članov. Kakor sledi iz poročila mladinskega referenta, se je za mladino zelo malo napravilo. V alpinističnem odseku je vladalo popolno mrtvilo. Načelnik odseka vzroka ni vedel pojasniti na občnem zboru, pač pa je odložil funkcijo.

GRS postaja v preteklem letu ni intervenirala.

Občni zbor sta v imenu PZS pozdravila tov. Bučer Tone in Prosenec Zivojin in tudi izročila društvu predsedniku tov. Klinarju Matiji zlati častni znak, s katerim ga je odlikoval PSJ.

PD Celje. O delu tega društva, ki je v gospodarskem pogledu naše najmočnejše društvo, je poročal njegov predsednik tov. prof. Orel Tine, ki je v svojem izčrpnem poročilu analiziral delo vseh odsekov.

Uvodoma se je spomnil prerane smrti dveh zaslužnih članov in alpinistov pok.

tov. Stanka Kokošineka in Vladka Fajglja, ki sta v gorah našla svojo poslednjo, trajno združitev z mrtvo naravo in z izbranimi besedami na kratko opisal njuno delo in delovanje v društvu in v gorah. Po kratkem uvodu je nato prešel na delo poedinih odsekov.

Število članov se je zopet nekoliko zvišalo in je šlo konec leta 1955 1440 članov s plačano članarino. Po socialnem izvoru je 438 delavcev, 503 nameščencev, 299 mladincev in 200 pionirjev, t. j. preko 30% delavstva in blizu 35% mladega članstva, kar glede na povprečni sestav naših društev ni slabo, posebno, ker vpisa mladine vsaj v preteklem letu niso forsirali. Obisk vseh njihovih šestih postojank znaša po vpisni knjigi skupno 48186, od tega je bilo 47872 Jugoslovanov, 196 Avstrijcev, 41 Italijanov, 47 Nemcev, 11 Francozov in 4 Holandci. Pretežni del naših in tujih obiskovalcev, in sicer skupaj 23910 odpade na Dom v Logarski dolini. Skupna številka je nedvomno impozantna in predstavlja v slovenskem okviru gotovo eno izmed prvih. Občuten padec obiskov ali pa površno vpisovanje v vpisno knjigo izkazuje Mozirska koča, 2845 obiskovalcev, kar za to njihovo standardno postojanko res ni veliko. Saj spada med prve slovenske koče, v prva leta slovenskega organiziranega planinstva (l. 1891) in ima bujno zgodovino, kakor malokatera ali pa nobena pri nas. Zato naj bi bila društvena dolžnost, da jo postavijo nazaj na tisto mesto, na katerem je bila. Število laičnega obiska postojanke na Gori Oljki jim potrjuje, da je Oljka v resnici priljubljena izletniška točka in da so z njo za izletniški turizem mesta Celja in njegove okolice v resnici storili koristen korak. Premizka je številka obiska na starodavnem Frischaufem domu na Okrešlju. Nedvomno je bilo na Okrešlju nekaj tisoč gostov več, kakor pa je vpisanih, saj le redke obiskovalec Logarske doline opusti tisti podrugurni in mikavni vzpon. Izredno nizko število nočnin pa kaže, da Okrešelj ni več tisto, kar je nekoč bil. Isto velja za Kocbekov dom na Korošici, na katerem obisk iz leta v leto pada. In vendarle je to ena najzanimivejših slovenskih koč z 80-letno zgodovino, poleti in pozimi lahko dostopna in s smučarskimi tereni, ki ne zaostajajo za najlepšimi alpskimi tereni. Število obiskov Celjske koče in Logarske doline je realno in normalno.

Stalne sestanke sta imela le AO in gospodarski odsek, markacijski odsek se je sestajal na delovnih akcijah. Fotoodsek je oživel šele proti koncu leta, propagandni odsek pa je imel vsega dve seji, kot samostojen aktiven organizem pa ni zaživel. Vprašanje tajnika je še vedno odprto. Mladinskega odseka kljub velikemu številu mladine niso imeli. Ni se jim namreč posrečilo zbrati kadra mladinskih vodnikov in to kljub materialnim ugodnostim, ki so jim jih nudili. Društvo ima nekaj predavateljev, vendar pa je bil med njimi najbolj iskan tov. Ciril Debeljak, ki je imel v preteklem letu 32 predavanj od Jesenic do Krškega. Član nadzornega odbora tov. dr. Mejak je v Celjskem tedniku napisal vrsto člankov pod naslovom »Kam v nedeljo?« in imel veliko hvaležnih bralcev. Lastne razstave društvo ni priredilo, pač pa je sodelovalo z več predmeti pri razstavi PZS ter s fotografijami in drugimi razstavnimi predmeti podprlo pla-

ninsko razstavo v Hrastniku in Laškem. Člani fotoodseka pa so se uveljavili tudi na fotorazstavi Fotokrožka Tovarne emajlirane posode. Fotoodsek je tudi skrbel za kvalitetne razglednice v vseh njihovih kočah in domovih. Najožjo povezavo ima društvo s člani cinkarniške planinske skupine. Podobna skupina se je ustanovila tudi v TEP s solidnim in smotrnim programom in prav bi bilo, če bi se razvijala, kakor je na ustanovnem obnem zboru pokazala voljo.

Mladinski odseki organizirano niso delovali. Odsek na I. gimnaziji je po tragični smrti Pavča Blaznika zamrl, druge pa jih ni bilo. Zato sedaj društvo razmišlja, da bi ustanovilo vrsto mladinskih planinskih krožkov, ki naj bi tvorili njihov mladinski odsek. V načrtu ima tudi kako bi v svojem delokrogu izpolnilo dopolnilni program predvojaške izobrazbe.

Alpinistični odsek je proti koncu leta narastel na 29 članov. Ta porast članov je v precejšnji meri pripisati tečaju AO na Okrešlju, ki ga je gmotno podprlo društvo. Oživila je tudi akcija po plezalni šoli, za katero imajo Celjani teren že kar na Starem gradu, četrt ure iz centra, dalje na obeh straneh Hudičevega grabna, na Srebrniku in na Grmadi. Republiške odprave v Centralne Alpe se je udeležil tov. Ciril Debeljak, kjer je omembe vreden njegov vzpon preko južne stene Druja in severne stene Les Courtes. 13 članov AO in PD Celje je odšlo za 14 dni v Durmitor, poleg tega pa so izvedli še 6 skupinskih izletov. Člani AO-ja so ponovili 12 smeri V, 8 IV, 25 III in 8 smeri II stopnje. Med prvenstvene smeri štejejo prečenje Planjave, SZ stene Ojstrice pozimi, Kopinškove poti pozimi in prvo zimsko ponovitev v Dedcu. Dva člana odseka (Veninšek in Debeljak) sta sodelovala kot instruktorja na alpinističnem tečaju v Ravnah. Člani AO so se v preteklem letu tudi aktivno vključili v delo PD in prevzeli nekatere funkcije, kar je vsekakor pozitivna sprememba v odnosu AO do PD. Proti koncu leta pa so alpinisti tudi ustanovili foto-krožek, kar pomeni novo organizacijsko torišče za mlade ljudi. Društvo je prepričano, da bo AO v prihodnjem letu prevzel določene naloge pri vključevanju mladine in pri njeni vzgoji.

Markacijski odsek je pod vodstvom tov. Keguja marljivo delal in zaslužil vse priznanje. Odsek je v lanskem letu na novo markiral pet poti in pregledal tudi vsa ostala pota in nekatere markacije obnovil ter postavil vsega skupaj 54 kažipotnih tablic. Dne 26. VI. pa je bila po 10 letih spet odprta pot skozi Hudičev graben, prijetna in nenevarna vadičca za zahtevnejša pota v višjih legah. Pot je odlično obnovil tov. Plesnik Franc iz Solčave, ki je izdelal tudi zračno pot čez Križ 1. 1934. Delo je finansiral MLO Celje.

Gospodarski odsek se je največ bavil z upravljanjem postojank, manj pa z gradnjami in adaptacijami. Vse postojanke so upravljali v svoji režiji. Pomislek pa imajo za Korošico, ki iz leta v leto izkazuje večji deficit. Frischaufov dom na Okrešlju je po vojni izkazal najmanjši dobiček. Krivda za to pa je brez dvoma na strani društva kot oskrbnika. Ostale postojanke so bile aktivne. Skoraj v vseh postojankah so bile izvršene velike investicije in to deloma iz lastnih sredstev, subvencij in posojil. Visoki režijski stroški Doma

v Logarski dolini, kjer visoka letna sezona še vedno ne traja dalj od 6 tednov in na Mozirski koči, kjer so zaradi pomanjkanja snega odpadli vsi napovedani tečaji, so delali Celjanom velike preglavice. Zlasti na Mozirski koči je moral upravni odbor kar dvakrat poseči z drastičnimi ukrepi, da se je ubranil gospodarskega fiaska koč.

H koncu svojega poročila je tov. Orel v zvezi z nesorazumom, ki naj bi bil nastal med PD Celje in PD Solčavo in ki ga je turistična javnost sprejela kot »spor«, podal kratko zgodovino in ozadje tega nesorazuma.

Iz izčrpnega in bogatega poročila tov. Orla sledi, da je društvo v preteklem letu veliko delalo, iskalo razne oblike dela in se trudilo, da bi bilo njegovo delo čim popolnejše. Doseženi uspehi pričajo, da njihov trud ni bil zaman in da bo društvo pod takim vodstvom tudi še dalje prosperiralo. Naj omenimo, da je tudi PSJ pravilno ocenil njihovo delo in zato društvo odlikoval za organizacijo in drugo izvršeno delo v Savinjski dolini z zlatim častnim znakom, prav tako pa v enakim odlikovanjem tudi njihovega najstarejšega in najpopularnejšega oskrbnika tov. Jako Robnika in društvenega predsednika tov. Tineta Orla, katerima je odlikovanje na obnem zboru osebno izročil predsednik PZS tov. Fedor Košir. PZS pa je že lansko leto odlikovala s srebrnim častnim znakom njihovega najstarejšega člana tov. dr. Jura Hrašovca, ki je v polni moški moči delal za koristi našega planinstva ob njegovi zibelki leta 1893.

PD Železničar Ljubljana. Društvo povezuje 357 članov, od tega 43 delavcev, 169 uslužbencev, 55 učencev in dijakov ter 33 ostalih poklicev. Po članarini je 241 članov, 80 mladincev in 36 pionirjev in je nasproti prejšnjemu letu članstvo narastlo za 11 članov.

Alpinistični odsek je organiziral zimski in letni plezalni tečaj, en član pa se je udeležil republiškega tabora v Vratih. Drug član odseka je zopet nastopil kot instruktor začetniškega plezalnega tečaja na Raduhi. V tem letu namerava odsek opraviti namesto zimskega tečaja zimsko prečenje v Julijskih Alpah — iz Mojstrane čez Triglav, Triglavska jezera in čez Bogatin do Vogla. Tako bi povezovali alpsko zimsko alpinistiko z alpskim smučanjem. Letni tečaj pa predvidevajo v gorovju Prokletije v Črni gori.

Markacijski odsek je v preteklem letu očistil vojaško pot iz I. svetovne vojne, ki se odcepi od poti Zlatorog—Rjava skala do poti Zadnji Vogel—Komna. Pri tej akciji je sodelovalo 26 mladincev, od teh 20 iz ZIS-a z 80 delovnimi urami. Nadelana je bila tudi pot za hojo delavcev pri gradbenih delih na trasi od spodnje postaje do stene pod prvim stolpom. Tudi to delo so opravili mladinci iz ZIS-a v 88 delovnih urah. Pregledane in obnovljene so bile tudi vse ostale poti in markacije.

Člani MO so tesno sodelovali s fotografsko in speleološko sekcijo in prispevali svoje posnetke s terena za fototeke. Prav tako so zbirali podatke o jamah v okolici Vogla in Komne.

Člani markacijskega odseka so tudi pomagali pri snemanju terena na izkopu prvega stebra. Tu je bilo opravljenih 36 delovnih ur, pri obdelavi rezultatov pa na-

daljnjih 16 delovnih ur. Pri popravilu strehe in konserviranju lesenjače v Ukancu pa so žrtvovali nad 100 ur prostovoljnega dela.

Fotosekcija šteje 5 aktivnih članov. Kljub svoji zaposlitvi v letni sezoni so člani odseka napravili 44 uspešnih fotoposnetkov, ki se sedaj hranijo v društveni fototeki.

Spelcoška sekcija šteje 18 aktivnih članov in je povezana z Istolskomo sekcijo PD Železničar v Zagrebu, z Jamarskim društvom v Ljubljani, s prirodoslovnim krožkom viške gimnazije in podobnimi organizacijami v inozemstvu. V preteklem letu si je sekcija oskrbela primerno knjižnico z novejšo domačo in tujo literaturo. Nabavila si je dve konopljeni vrvi, 2 karbidni svetilki, 15 m žičnih lestvic, 5 delovnih oblek, nekaj priprav za določanje trdote vode in kompas. Zaradi lanskega slabega vremena je doslej preiskala le 8 oziroma kartirala le 7 jam, brezen, vodnih jam oziroma izvirkov. Sodelovali pa so tudi pri raziskovalnih delih na Krasu, Primorskem in Notranjskem.

Smučarski odsek zaradi pomanjkanja snega ni mogel stopiti v akcijo. Skupinski izleti so dobro uspevali, dokler jim je uprava ZTP dajala prost prevoz po železnici. Pozneje pa je ta pomoč odpadla. Prost prevoz jim je še vedno dovoljen za prostovoljna dela na terenu, raziskovalna dela, za razne tečaje, kar jim je vsekakor v veliko pomoč.

Za zavarovanje izkopov obeh železnih stolpov pri žičnici na Vogel ni društvo v celoti prešlo od PZS obljubljenega kredita in zato tudi ni moglo izvršiti določenih del. Z deli so morali prenehati in ustaviti vsa gradbena dela v času, ko so bila opravljena vsa pripravljena dela, torej tik pred začetkom betoniranja. Društvu je bila zavoljo tega povzročena škoda za ca. 700 000 din. V zvezi s to gradnjo pa se sedaj zastavlja resno vprašanje, ali z gradnjo nadaljevati in najti za to potrebna finančna sredstva ali pa naj se obnovitev Doma na Voglu črta iz našega gradbenega programa in s tem pusti propasti ustvarjeno vrednost v višini 20 milijonov dinarjev, torej ves vložen kapital, ki nam tako ničesar ne donša. O tem vprašanju je na občnem zboru tudi živahno tekla beseda, končno pa se je razgovor zaključil tako, da bo treba začeti s tako gradnjo, ki jo bo mogoče financirati, v etapah, izposlovati za to potrebni kredit in izdelati načrt etapne gradnje. Za gradnjo pa bo treba zainteresirati tudi Turistično zvezo, Gostinsko zbornico, sindikat železničarjev itd.

Pred zaključkom občnega zbora se je prijavil k besedi še predsednik PZS tov. Fedor Košir, ki je pozdravil zbor v imenu PZS in jim čestital k doseženim uspehom, nato pa s krajšim nagovorom izročil društvenemu predsedniku tov. Strniši Emilu srebrni častni znak, s katerim ga je odlikoval PSJ za njegove zasluge v planinstvu.

PD Dovje-Mojstrana. Društvo v preteklem poslovnem letu sicer ni vršilo kakih gradbenih ali adaptacijskih del, vendar je imelo dovolj skrbi z oskrbovanjem Aljaževega doma v Vratih. Ta postojanka, ki je imela nad 8000 obiskovalcev, je bila v glavni letni sezoni vseskozi polna, ustvarjeni bruto promet pa je znašal 1 700 000 din. Društvo je stalno skrbelo za dobro oskrbo in to po zmernih cenah, ki so bile do-

segljive vsakomur. Gledali so tudi na to, da je bilo v postojanki vedno dovolj svežega mleka, kar sicer v večini naših postojank pogrešamo. Kot ugoden pojav je treba oceniti dejstvo, da je odpadlo 40% od brutoprometa na iztržek kuhinje. Boleča točka pa je razsvetljava Aljaževega doma, ker imajo še vedno petrolejke. V preteklem letu so nabavili 54 volnenih odev in dali izdelati 59 žimnic v skupni vrednosti 360 000 din. Nabavo te opreme jim je v glavnem omogočila PZS s posojilom 223 000 dinarjev. Na račun tega dolga pa so že odplačali 50 000 din. Sami so investirali lastnih sredstev v višini 137 000 dinarjev. Potrebovali bi pa še večja denarna sredstva za adaptacijo Doma, ureditev I. nadstropja in skupnih ležišč v gospodarskem posloju. Razmišljajo, da bi cene nekoliko dvignili in si tako ustvarili nekaj več denarnih sredstev, kajti običajni dobiček, ki znaša okrog 80 000 din, ne zadostuje niti za kritje amortizacijskih stroškov osnovnih sredstev in odpisa drobnega inventarja, kje pa naj dobijo še potrebna sredstva za vzdrževanje vseh 4 objektov.

Alpinistični odsek je izvršil 40 letnih in 11 zimskih vzponov ter 30 letnih in 15 zimskih pohodov. Organizirali so tri popoldanske plezalne tečaje, udeležili pa so se tudi Triglavskega smuka, Zlatorogovega smuka v Vratih in republiškega alpinističnega tabora v Vratih. Odsek praznuje 10-letnico svojega obstoja. Za izpopolnitev opreme bi odsek letos potreboval vsaj 70 000 din.

Društvo šteje 330 članov in je nasproti prejšnjemu letu na novo pridobilo 114 članov. Na Planinski Vestnik je naročenih 21 članov. Njihova knjižnica, ki je gotovo največja knjižnica med PD, ima 950 knjig, stalnih čitateljev pa 260, od tega največ mladine. Knjižnici pa v veliki meri primanjkujejo mladinske knjige, po katerih je posebno povpraševanje, v enaki meri pa tudi leposlovne.

Markacijski odsek lepo skrbi za standardni poti na Triglav, t. j. za Tominkovo pot in čez Prag, ki ju mora vsako leto vsaj očistiti. Nujnega popravila pa je potrebna tudi pot na Skrlatico, za katero vlada vedno večje zanimanje, žal pa je popravilo te poti zvezano s tako visokimi stroški, da jih društvo samo ne zmore. Za popravilo potov je društvo iz lastnih sredstev določilo 20 000 din.

GRS postaja ima 6 reševalcev, ki se stalno urijo in izpopolnjujejo v svojem poslu. Udeležili so se republiškega GRS tečaja na Križkih podih in enega letnega tečaja na Vršču. V okolici Mojstrane in Dovja so izvedli tri vaje v spuščanju in reševanju z Marinerjevo pripravo. Del moštva je tudi opravil izpit iz prve pomoči, ki ga mora obvezno opraviti vsak reševalec pred posebno zdravniško komisijo.

PZS je zastopal na občnem zboru sekretar tov. Mirko Fetiš, ki je društvenemu predsedniku tov. Tolarju s primernimi čestitkami izročil zlati častni znak, s katerim ga je za njegove zasluge v planinstvu odlikovala skupščina PSJ na Kosmaju pri Beogradu.

PD Zagorje. Kot posebnost tega občnega zbora moramo povedati, da se je vršil dne 29. I. t. l. v koči na Sv. Gori, ki so jo člani napolnili do zadnjega ko-

tička že na predvečer občnega zbora. Verifikacijska komisija je konstatirala, da se je občnega zbora udeležilo poleg povabljenih gostov 185 članov, kar je gotovo zavidanja vreden uspeh in za kar moramo temu marljivemu in delovnemu zasavskega društva iskreno čestitati. Poleg ostalih zastopnikov družbenih organizacij in PZS se je občnega zbora osebno udeležil tudi predsednik LOMO Zagorje tov. Lukač Alojzij.

Občni zbor je pač potekal kakor vsi občni zbori, vendar pa s to razliko, da je bil zelo živahen in poln vsebine. Prijetno je bilo poslušati poročilo mladinske planinske skupine iz nižje gimnazije, ki jo vodi tov. prof. Kumer Janko, kaj vse je doživljala na svojih turah in kako je hvaležna za vsjo pomoč, ki jim jo pri tem nudi društvo. Skupina ima tudi svojo hranilno knjižico z gotovino okrog 19000 din, kar je skupina prejela deloma od občine deloma pa od društva. Mladinci so dne 17. aprila obiskali Sv. Goro, spotoma pa počastili grobove in spominske plošče padlih borcev ter položili pred spomenike spomladansko cvetje, po okrepcilu v koči in razvednilu v okolici koč pa so se preko Šemnika vrnili domov. Ob športnih dnevih, ki so se vršili vsak mesec, so dijaki množično obiskovali zasavske hribe kakor Sv. Goro, Čemšeniško planino, Kum, Lisco in Boč. Višek njihovega udeleževanja pa je predstavljal skupinski mladinski izlet na Triglav dne 5. julija, katelega se je pod nadzorstvom starejših članov udeležilo 14 pogumnih in predanih mladih planincev. Mladinci imajo za letošnje leto še velike načrte, ki jih bodo nedvomno tudi izvršili.

Društvo združuje v celoti 572 članov, od katerih je 141 mladincev in 12 pionirjev. Odbor je z veseljem ugotovil porast članov-mladincev, ki kažejo za planinstvo vedno večje zanimanje. Vidni so tudi uspehi propagandnega odseka. Na njegovo inicijativo so sindikati prirejali na njihove postojanke skupinske izlete, zagorski rudniški sindikat pa je na Sv. Goro pošiljal tudi delavce na oddih. Vsa zasavska planinska društva so se s posredovanjem Okrajne SZDL združila v planinsko zasavsko skupnost, ki ima zgolj ta namen, da koordinira delo zasavskih planinskih društev. Svet okrog Sv. Gore sicer ni primeren za smučanje, z manjšimi investicijami pa bi se lahko na severni strani uredilo sankališče. Planinski ožtet je svojo nalogo zelo pohvalno izvedel pri poklonitvi padlim borcem na Sv. Gori, pri otvoritvi lovske kočice na Vrhu, razvitiu prapora gasilcev na Tirmi, v planinstvo-turističnem tednu itd. Trije člani so se s finančno pomočjo društva udeležili ekspedicije zasavskih planinskih društev na Durmitor.

Obisk v njihovih kočah je bil nekoliko manjši kakor v preteklem letu. Tako je po vpisni knjigi obiskalo kočico na Sv. Gori 3168, zavetišče v Zalokah 1276 in zavetišče na Čemšeniški planini 930 obiskovalcev, skupaj v vseh treh postojankah torej 5372. Gospodarski odsek je delal v okviru razpoložljivih finančnih sredstev in vzdal šest novih kompletnih oken z dvojno stekleno in leseno zaporo, opremil sobe z umivalniki, stenskim obešalniki in prevlekami za blazine, na severni steni kočice na dvorišču pa je postavil novo klet in ledenico. Za zavetišče v Zalokah je naba-

vilo 20 novih stolov in popravilo streho zavetišča na Čemšeniški planini, kjer je tudi očistilo vodni bazen. Vse te investicije so zahtevale okrog pol milijona dinarjev, ki jih je društvo krilo deloma iz dotacije občine in okraja deloma pa iz lastnih sredstev.

Markacijski odsek je obnovil in popravil 6 potov ter postavil 9 orientacijskih tablic, tov. Marn pa je trasiral pot proti Čemšeniški planini.

Propagandni odsek je izdelal lepo pregledno karto okolice Zagorja s planinskimi postojankami in potmi. V planinskem tednu so organizirali vrsto prireditev in dobro obiskano planinsko razstavo, delo tega odseka pa je bilo občutiti sicer pri vseh delovnih akcijah.

AO se je formalno dne 2. III. 1955 in se je prvega sestanka udeležilo 21 članov. Na tem sestanku so podali način dela AO-ja in dolžnost alpinistov do društva. V tem letu so imeli 11 sestankov, izvršili pa so 12 plezalnih vzponov, 2 zimska in 6 letnih pohodov v Julijske in Kamniške Alpe. Dva člana sta se udeležila zasavske alpinistične odprave v Durmitor. Odsek vodi tov. Ivan Motnikar.

Ob zaključku občnega zbora se je društvo spomnilo tudi svojih najdelavnejših članov in jih počastilo z lepimi diplomami, najmarljivejša mladinka pa je prejela v dar Mencigerjevo knjigo Moja prva pot na Triglav. V imenu PZS je društvu čestital tov. Lavrič, ki je izročil predsedniku društva tov. Francitu Golobu srebrni častni znak, s katerim ga je odlikoval PŠJ.

PD Hrastnik. Število članstva tega društva stalno narašča in ima danes že zopet tisto število, kakor ga je imelo pred ustanovitvijo PD Dol pri Hrastniku. V svoje vrste zajema 310 članov, 62 mladincev in 55 pionirjev, ali skupno 427 članov. Po socialnem sestavu je 143 delavcev, 105 nameščencev, 2 kmeta, 30 delovne mladine, 63 dijakov in 79 ostalih poklicev. Delo odbora je nekoliko motila premostitev predsednika tov. Verdaja na drugo službeno mesto, kjer je potem tragično preminul in nato zopet težka bolezen drugega predsednika tov. Sentjurca, končno pa so zaradi boleznih izgubili še enega člana odbora. Zato je vse delo obremenjevalo v glavnem le nekaj odbornikov. Poleg svojih rednih sej se je društvo tudi stalno udeleževalo sej koordinacijskega odbora Zasavskih planinskih društev. Na gimnaziji v Hrastniku je bila 15. II. 1956 formirana skupina mladincev, ki šteje trenutno 38 članov. Skupina ima tudi svoj odbor, ki ga tvorijo predsednik Dolanc Marko, tajnik Vučetič Metka in blagajnik Sinkovec Emil. Skupino vodi ravnatelj gimnazije tov. Znidar Vincenc. Poleg rednih sestankov so izvršili tudi že en skupinski izlet na Kal, v programu pa imajo še več takih izletov. Vsi imajo veliko zanimanje za naše planine in nočejo zaostajati za drugimi mladinskimi odseki.

Izmed odsekov je najdelavnejši — kakor vedno — alpinistični odsek pod vodstvom tov. Ivana Canžka, zatem pa markacijski odsek, ki ga tudi tvorijo člani AO-ja. Skupinskih izletov v Julijce, Kamniške Alpe in na Pohorje je društvo organiziralo 15, v Zasavske vrhove pa 23. Dalje so sodelovali pri Titovi štafeti, na občinski praznik pa so organizirali planinsko-

alpinistično raztavo ter prikaz reševanja iz sten (v skalah Bobna). Skupno s PD Dol pri Hrastniku so izvedli planinski teden s programom za ves teden (predvajanje planinskih filmov, prikazovanje plezalnega vzpona na Velikem Taboru na Dolu, množični izleti na Kal in na Gore). Na skupni slovesni seji obeh društev v tem tednu so sprejeli sklep o proglasitvi tov. Vidka Jurka za častnega člana obeh društev. Imenovani je najstarejši planinec v njihovem okolišu in ima velike zasluge za razvoj tamkajšnjega planinstva. Dalje so navezali tesnejše stike s hrvaškimi planinci in to predvsem s PD Japetič Samobor. Na njegovo povabilo so se tudi udeležili slovesnega zaključka njihovega planinskega tedna na Oštrcu dne 29. X. 1955.

Prostovoljnih ur je društvo izvršilo nad 600 in to pri vzdrževanju postojanke, izgotavljanju skupnih ležišč, urejevanju društvenega lokala, popravilu potov, pri markiranju in pri koči na Prehodavcih. Promet postojanke na Kalu je znašal 1140129 din, nočne zase pa 31492 din. Zaloga blaga ob inventuri je znašala okrog 600000 din. Drobne inventarja so nabavili za 58647 din, osnovnih sredstev pa za 162862 din. Poleg tega so investirali v ureditev skupnih ležišč 155311 din, medtem ko je 270 prostovoljnih delovnih ur predstavljalo vrednost 16200 din. Z režijskimi pribitki pa niso mogli kriti režije postojanke ter so se zato morali poslužiti finančne pomoči občinskega LO. Slednji kakor tudi okrajni LO sta društvu dodelila primerno finančno podporo, ki je bila v glavnem uporabljena za investicije.

Alpinistični odsek združuje 12 članov in 8 dobrih planincev. Poleg sestankov odsek prireja vsako leto plezalno šolo v Bobnu, kjer so zelo prikladne stene in turnici za urjenje v plezanju. Izvršili so zimski tečaj v Krnici z 12 udeleženci, ki je trajal 5 dni, organizirali pa so tudi tradicionalni tek z Mrzlice, na katerem je prvo mesto zasedel AO Hrastnik. Dalje so organizirali alpinistični zimski bivak pod šotori in se urili v gradnji bivaka »iglu«. V preteklem letu so opravili 22 smeri ali 49 vzponov. Preplezali so smeri v Planjavi, severno steno Triglava, Razor, Jalovec, Mojstrovko, Stenar, Brano in Durmitor. Po težavnostnih stopnjah je bilo izvršenih 22 vzponov III., 23 vzponov IV., 4 vzponi V. težavnostne stopnje. Med njimi so bili trije vzponi v zimskem času. Sredstva za opremo si je odsek nabavil iz dobička planinskega plesa. Člani odseka so postali tudi člani tabornikov in Gorske straže.

V diskusiji se je med drugim oglasil podpredsednik PZS tov. Bučer Tone, ki je najprej pozdravil zbor v imenu PZS, nato pa pohvalil delo društva in mu dal potrebne napotke tudi za bodoče delo. Razložil je pomen himalajskega prispevka po 20 din na člana, gradnje planinskega doma Zlatorog in priporočil, da bi se čim več članov naročilo na Planinski Vestnik. Zlasti pa se je pomudil pri vprašanju dela z mladino in pohvalil dosežene uspehe mladinske skupine na gimnaziji. Zatem je tov. Ivanu Čanžku, podpredsedniku društva in načelniku alpinističnega odseka izročil srebrni častni znak — odlikovanje Planinskega saveza Jugoslavije.

GRADNJA DOMA »ZLATOROG« V LJUBLJANI

PRAVILNIK O ŽREBANJU DOBITKOV

1.

Zaradi uresničenja želja vseh planincev, lovcev, ribičev in gozdarjev po čimprejšnji zgraditvi skupnega doma »Zlatorog« v Ljubljani razpisuje PZS nagradno žrebanje.

V ta namen izdaja bloke s kuponi po din 100.—. Kuponi so oštevilčeni, označeni s serijo in vezani na dobitke, ki obstoje v brezplačnih bivanjih (penzionih), ki so jih darovala posamezna PD PZS v svojih planinskih postojankah.

2.

Dobitki obstoje iz določenega števila zimskih in poletnih večdnevni bivanj. Žrebanje dobitkov bo dvakrat letno, in sicer v novembru za zimske in v juniju za poletne dobitke.

Dobitki so razvidni iz priloženih seznamov, ki tvorijo sestavni del tega pravilnika. Morebitne dopolnitve, zlasti povečanje števila dobitkov, bodo pravočasno objavljene.

3.

Kuponi blokov, ki bodo prodani do 10. X., bodo izžrebani v novembru, kuponi, prodani od 10. X. do 10. V. naslednjega leta, pa bodo izžrebani v juniju.

4.

Žrebanje opravi posebna komisija, ki jo imenuje iz vrst planincev upravni odbor PZS.

5.

Lastnik izžrebanega kupona mora predložiti kupon PZS, ki mu izda nakazilo za izžrebano brezplačno bivanje v izžrebani planinski postojanki.

En mesec po objavi rezultata žrebanja v dnevnem časopisju zapade izžrebani kupon.

6.

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem 1. VII. 1956.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

(Seznam dobitkov bomo objavili v prihodnji številki.)

IZ PLANINSKE LITERATURE

Mitteilungen des Deutschen Alpenvereines, 1955, 1—11, je glasilo DAV in izhaja letos osmo leto. Doslej smo prejeli samo sedmi letnik. Izhaja mesečno na eni poli velikega formata z dvostolpnim stavkom. Urejuje ga F. Schmitt v Münchenu, zalaga Alpiner Verlag istotam. Nekaj pomembnejših člankov: Divjačina pozimi, Zimski alpinizem (Krystof Zlatnik), Žičnice in polemika o njih, Ravnanje v plazu (W. Flaig), Gorske rože pozimi in v večnem snegu, Albrecht Haller je odkril planinsko idilo, Zoološka raziskavanja v Boliviji in severni Braziliji, Pomladna pot v Zillertal, V objemu lalidererskih sten, Prehrana v velikih višinah (dr. E. Mehl), Nemški alpinisti po vsem svetu, Z juga v Bernino, Kaj je treba storiti pred počitnicami, Vzpon dvomljlive vrednosti (Zimski vzpon severne zajede v Laliderer), Severna stena Höfata pozimi, Kongres UIAA v Münchenu, Gorska reševalna služba, Najvišje stene v bavorskih Alpah, Uspeh frankfurtskih alpinistov v Karakorumu, Kako smo prišli na Kanč (Ch. Evans), Po Welzenbachovih stopinjah v Wettersteinu (vzpon preko severne stene Schönangerja), Karwendel, pogorje dveh držav, 100-letnica Knorrhütte v Wettersteinu, 60-letnica planinskega SOS, Glasovi za vrnitev nemških koč v Avstriji, Jesenski dnevi v grebenu Kauner, Na vrhu Čo-oju (dr. Tichy), Slovo od Cordillere Blance, Da bi uživali tudi v pozni jeseni, Z avtom, šotorom in nahrbtnikom v norveške gore, Kartografiranje Čogo-Lungme leta 1954, Vzpon na Coropumo (6616 m) v Peruju, Ali se lahko ubranimo pred zapadnim kamenjem. K tem in podobnim člankom prilaga glasilo DAV bogata obvestila o vsem, kar utegne zanimati nemškega planinca.

Geografski Vestnik, časopis za geografijo in sorodne vede, uredila Anton Melik in Svetozar Ilesič, XXVI, 1954, izdalo Geografsko društvo v Ljubljani, založila DZS. Pričujoči zvezek

Geografskega Vestnika prinaša razprave in članke, zanimive ne samo za strokovnjake, marveč tudi za slehernega, ki želi globlje in natančneje spoznati prostor, na katerem živi. Za ljubitelja hribovskih in planinskih potov nad Celjsko kotlino bo gotovo izredno poučno in zanimivo branje Melikova razprava o Vzrokih in učinkih povodnji okrog Celja junija 1954. Razpravi, ki odgrinja bistvene značilnosti velikega predela slovenske dežele, je dodan še Pregled vremenskih razmer in visoke vode v poplavljenem področju dne 4. in 5. junija 1954 in Opis povodnji, ki so ga prispevali večinoma mladi krajevni geografi. Planince bo nedvomno zanimala tudi razprava Alfonza Pirca o Gospodarskem pojmu planine v Sloveniji, ki razpolaga z bogatim materialom iz sveta, v katerem se giblje in razvija tudi naše planinsko delovanje. Opozarjamo tudi na Lebanovo razpravo o Freyerjevi karti Kranjske in na Zgonikovo o Dravi kot hidroenergetskem viru. Med Razgledi je več člankov, ki obravnavajo interne geografske probleme, vendar utegnejo zanimati tudi človeka, ki kot ljubitelj namerja svoj korak v naravo. Med književnimi ocenami omenjamo oceno Melikovega dela Slovenski alpski svet v založbi Slovenske Maticе. T. O.

35 Jahre Bergwacht je naslov drobnih brošur, ki jo je l. 1955 izdal bavarski Rdeči križ. Knjižica v besedilu ne pomeni veliko, imenitne pa so slike, ki prikazujejo opremo in pripravljenost münchenskih gorskih reševalcev za letno in zimsko reševanje. Zanimiva je statistika o najrazličnejših akcijah reševalne službe od aprila 1954 do marca 1955.

Der Naturfreund, glasilo socialno demokratske planinske organizacije Prijatelj narave je lani izdalo bogato jubilejno številko ob 60-letnici ustanovitve te pomembne mednarodne planinske organizacije, ki je pozdravila avstrijsko državno pogodbo z

geslom »Berg frei« macht die »Welt frei«! Številka prinaša slikovni in statistični material, vmes pa kratke sestavke in predstavlja po ureditvi živo in sodobno publikacijo, primerno tempu časa, ki ni naklonjen dolgemu razmišljanju, marveč smotrni izrabi časa in bivanja. Statistike so preprosto, a mikavno ponazorjene, ponazorjena pa je tudi vsebina N. F.: potovanje, zimski šport, foto, veslanje, planinstvo in turizem, to so poprišča, na katerih ta organizacija vzbuja radoživost in pospešuje življenjsko slast. Posamezni deželni odbori poročajo o obnovi organizacije, ki jo je zatrl, a ne uničil že klerofašistični Dollfussov režim in kasneje nacistični teror. Ker je ideologija N. F. socialistična, je vsekakor zanimiv članek »N. F. in podržavljena industrija«. Bogat je slikovni material koč, hotelov in zavetišč, ki so last N. F., nič manj kot 84 fotografij lepih planinskih objektov. Lepi so posnetki, ki ilustrirajo alpinistično delovanje, veslanje, smučanje in delovanje fotistov. Oktobrska številka iste revije prinaša kot uvodnik članek o odnosu N. F. do delavskih organizacij, članek o novih astronomskih aparatih, članek o Cote d'Azur, o Cipru, o Jütlandu, o potovanju po Švici in o mednarodnem kongresu N. F. v Amsterdamu l. 1955. Revija priobčuje tudi poezijo in običajne revialne novice in beležke. Revijo preveva kulturni duh mednarodne solidarnosti in demokratičnega socializma. T. O.

Ljudi i priroda u našim planinama. Almanah ob petletnici planinskega društva AVALA, Beograd, 1955, 270 strani. Zelo pregledno in lepo urejena knjiga, na papirju, ki dopušča še dokaj dobre fotografije.

Tako srbski, kot vsi jugoslovanski planinci, alpinisti in ljubitelji prirode smo že dolgo časa potrebovali knjigo, ki bi nas dostojno seznanila z lepotami planinskega sveta v sosednjih republikah. Tokrat smo dobili delo, ki ima v tem pogledu neprecenljivo vrednost.

Članki so razporejeni v več skupin. Govore o planinskih problemih, njihovem reševanju in o dosedanjem delu srbskih gornikov. Članki govore

o planinah Srbije, o potih in vzponih v sosednjih republikah in turah, ki so jih opravili člani AVALE na Mount Rainer (Sev. Amerika, 4392 m), Kilimandžaro (Afrika, 6010 m) in Olimp (Grčija, 2918 m). Zaključuje s poročili o delu in namenih planinskih in smučarskih organizacij v Srbiji, poroča o I. kongresu planincev Jugoslavije v Zagrebu aprila 1955 in razvija načrte za bodoče delo.

Preseneča popolna in vsestranska vsebina, od znanstvenih razprav o zgodovini, etnologiji, favni in flori, zdravljenu, turizmu in delovanju intelektualnih delavcev v srbskih gorah, do zanimivih člankov o planinskih domovih, opremi za prenočevanje na prostem, geografskih nazivih in označevanju nadmorskih višin. Zelo lepi so prispevki z opisi raznih tur, vzponov in potovanj. Nekateri imajo celo literarno vrednost. Pisani so živo in občuteno, stil je razgiban in duhovit in priča o rutiniranosti avtorjev. Krasni so opisi planinskih jezer, zanimivi opisi tur v Durmitoru, Prenju, našem Jalovcu, Velebitu, Kajmakčalanu... Avtor opisa vzpona na Mount Rainer piše o planinstvu in turizmu v ZDA, kondiciji ondotnih alpinistov, ledenikih in prepadih ameriških štiritisočakov in se ne boji priznati svoje slabosti, ko odstopi od nadaljnjih poizkusov — 400 m pod vrhom. Ve, da odstop ni poraz in je zadovoljen s tem, kar je dosegel. Pri poročilu o turi na Kilimandžaro pa je tudi nekaj pretiravanja.

Fotografije so nekatere zelo lepe, naravnost krasne in nam tudi pri bežnem preletu knjige dostojno reprezentirajo in prikažejo mikavnosti gorskega sveta v nam še zelo malo poznanih planinah Srbije, Makedonije, Črne gore. Ilustracije so dobre, nekatere izrazito spominjajo na Justinove lesoreze, platnice pa so slabo izdelane in ne vzbujajo nobene pozornosti.

Avala je z izdajo tega almanaha storila veliko delo. ABI

Deutscher Alpenverein 84. Hauptversammlung (10. sept. 1955 v Bad Tölzu). Informativna publikacija o delu DAV.

RAZGLED PO SVETU

Indijska ekspedicija na Kamet (7757 m) je vsekakor pomemben dogodek za azijski kontinent in za državo, ki je v njenih mejah »zemlja najvišje zakipela«. Vodil jo je major N. D. Jayal, direktor Alpinistične šole v Darjeelingu, ki je pred leti naredil vodniški tečaj v Švici. Slabo luč pa je vrglo na ekspedicijo poročilo, v katerem so Indijci Kamet povišali za 726 m, češ da je visok 8483 m in da so na ta osemtisočak prvi prišli Indijci. G. O. Dyhrenfürth popravljaja Jayala: Na Kamet so prišli 1931 Angleži F. S. Smythe, R. L. Holdsworth, E. E. Shipton s šerpo Levo, dva dni nato pa E. J. Birnie in C. R. Greene s Kesar Singhom. Kamet je druga najvišja gora v Garhvalu, 25443 čevljev visoka. Angleški čevljev znaša 30,48 cm, en meter ima torej 3,28 čevljev.

Četrty festival planinskega filma v Trientu se je vršil od 10. do 16. oktobra. Čeprav je filmski tema omejen, je bilo to pot pripravljenih 80 filmov, dokumentarnih, toda umetniško obdelanih. Snov teh filmov je obsegala gore poleti in pozimi, zimski šport, geografijo, floro, favno, lov, ribolov, poljedelstvo, industrijo, turizem, zaščito prirode, etnografijo, legendo, folkloro, speleologijo, ekspedicije in športno šolstvo — skoraj neizčrpen tema. Lansko leto je zmagal Gaston Rébuffat s filmom »Zvezde in neurje« (Etoiles et tempêtes). Ista naslov ima tudi Rebuffatova knjiga o šestih klasičnih severnih stenah v Alpah. Film ne izpostavlja Rebuffatove drznosti, marveč je prežet z zanosno hvalnico na lepoto in prvobitnost sveta, do katerega najde pot samo plezalec. Kamero je imel v rokah znani Georges Tairraz. Drugo nagrado je dobil poljski film, ki prikazuje skupino poljskih gorskih vodnikov pri reševanju čeških partizanov v Visoki Tatri. Češka je še okupirana, Poljska osvobojena. Film

pa ne poudarja vojnega okvira, marveč ima kamera oko predvsem za gorniška doživetja pri tveganem podjetju. Filma je za cel večer in nosi v italijanščini naslov »Gli uomini della croce azzurra«, režiser Andrej Munk. Tretjo nagrado je dobil nemški film »V senci Karakoruma«, v katerem Schumacher prikazuje življenje plemena Hunza, ki ga je spoznal kot spremljevalec Herrligkofferjeve ekspedicije na Nanga Parbat. Žirija je bila zelo stroga in je ugotovila, da kvaliteta filmov iz leta v leto raste. Dokumentarni film bolj kot vsak drugi kaže, katera so prava izrazna in oblikovna sredstva. V dokumentarnem filmu se najprej odkrije optična fraza ali optična retorika, papir, praznота. Po navadi optično frazo spremlja še fraza v komentarju.

Prav bi bilo, da bi tudi naša filmska podjetja, predvsem pa slovenski »Triglav«, ponovno nastopila v Trientu s filmi kulturne in umetniške vrednosti na temo gora in turizma, saj imamo motivično izredno bogato gorsko pokrajino.

Pierre Vittoz, ki se je udeležil švicarsko-francoske ekspedicije v Ganeš Himal, je na povratku s Pointe Sandjet (5050 m) težko zbolel, tako da so morali poklicati zdravnika. Zdravnik je iz Kathmanduja rabil 16 dni hoda, Vittozova bolezen pa je bila taka, da je zdravnik odredil transport v bolnišnico v Kathmandu, ker mu sam ni mogel pomagati. Moral je zaradi srčnih motenj moral zapustiti ekspedicijo.

Nemška ekspedicija v Nepal je 2. julija 1955 dosegla Kang Guru (7009 m). Steinmetz, Wellenkamp in Lobbichler, člani iste ekspedicije, so se 30. maja 1955 povzpeli na vrh Annapurne IV.

Ameriška ekspedicija v Cordillero Blanco je lani prišla na vrh Pucachirca (6050 m).

Angleška Welsh Himalayan Expedition iz severnega Walesa se je leta 1955 mudila v severozapadnem Nepal. Njen cilj je bil gora Nalkankhar. Ekspedicijo je vodil S. Wignall.

Dunajska alpinistična skupina »Bergland« je leta 1955 poslala kar dve ekspediciji čez mejo: prvo v Turčijo (v tej je bil tudi H. Köllensperger), drugo pa na Alasko na Mt. Mac Kinley. V tej sta bila Hans Gsellman in S. Huber. Hans Gsellmann je o uspehih poročal ing. Nadji Fajdigovi. V pismu, ki nam ga je dala na razpolago, pripoveduje H. Gsellmann o napornih pristopih in doživetjih. Če na Himalaji medveda - človeka še ni videl noben evropski alpinist, na Alaski skoraj gotovo sreča severnega medveda.

Vzhodnoafriška ekspedicija je naskočila 7846 visoki Himal - Čuli v sosedstvu Manasluja in dosegla 7000 m. Vodja Arthur Firmin se je pone srečil in poškodbam podlegel.

Erzherzog - Johanhütte je znana tudi mnogim slovenskim turistom, planincem in alpinistom. Lansko leto je praznovala častitljiv jubilej — 75-letnico. Postavil jo je l. 1880 Avstrijski Alpenklub. Na grebenu Adlersruhe je že v začetku 19. st. zgradil zavetišče kardinal Salm. Leta 1824 se je udrla streha, tako da je bilo skoro neuporabno. Vendar je služila kot zavetje tudi našemu Pernhartu, ki se je tu podpisal na pečine l. 1858. Ob 50-letnici leta 1930 je bila povečana. Nekateri jo štejejo med najlepše avstrijske kočje, po legi in po višini.

CAI (Club alpino Italiano) ima 75 000 članov. Na skupščini, ki se je vršila maja 1955, so se ukvarjali posebno z mladinskim vprašanjem, z visokogorskem smučanjem in seveda z uspehom na K2, z ekspedicijo, ki je stala 125 milijonov lir. Il Consiglio Nazionale delle Ricerche (Narodni svet za raziskovanje) je pri vladi preskrbel 50 milijonov lir, CONI je prispeval 20 milijonov, zbirka CAI pa je dala 60 milijonov. Vendar zaradi birokratske prakse vladni prispevek še ni realiziran. Denar je založil CAI, zanj pa so osebno jamčili razni peetišni privatniki. V poročilu se bere, da sta zmagovalce s K2 sprejela tudi predsednik republike in papež. Papež je vsakomur daroval rožni venec, predsednik Einaudi pa diplome s pri-

znanjem, da so zaslužni za državo, ker so utrdili ime in prestiž domovine. Prof. Desio je postal Vitez Velikega Križa (Cavaliere di Gran Croce al Merito della Republica). Tudi parlament je počastil odpravo na sprejemu, ki ga je priredil sedanji predsednik republike Gronchi. Tudi na pakistanski ambasadi v Rimu so jim priredili slovesen sprejem. Film o K2 so gledali najvišji predstavniki oblasti na gala - predstavi. Zanimanje vlade in predsednika republike za dejavnost CAI se izredno poudarja. Družina Maria Puchoza, ki je na odpravi umrl, in zmagovita naveza Compagnoni in Lacedelli bodo dobili pokojnino.

Rivista Mensile, glasilo CAI, stane letno čez 9 000 000 lir, na leto izide 6 zvezkov. Obljubljajo, da ne bo mesečnik samo po naslovu, ampak da bo letos izšlo 12 zvezkov, čeprav cene v tiskarnah rastejo.

Delaven je znanstveni odsek CAI, ki je izdaj nekaj pomembnih del. Za CAI je značilna razširjenost alpinističnih šol, ki jih vodi komisija pod vodstvom R. Cassina. Vidno mesto zavzema CAAI (Club alpino academico Italiano), ustanovljen leta 1904. Od ustanoviteljev živita še znana brata Gugliermi, ki ju je CAI predlanskim imenoval za častna člana.

Kronologija osemstisočakov je zdaj takale:

Annapurna 8075 m, Francija, Herzog - Lachenal, 3. VI. 1950;

Everest 8888 m, Anglija, Hillary - Tenzing, 29. V. 1953;

Nanga Parbat 8125 m, Nemčija - Avstrija, Buhl sam, 4. VII. 1953;

K2 8611 m, Italija, Compagnoni - Lacedelli, 31. VII. 1954;

Čo-Oju 8153 m, Avstrija, Tichy - Jöchler - Pasang, 19. X. 1954;

Kangčendzönga 8579 m, Anglija, Brown-Band, 25. V. 1955;

Makalu 8470 m, Francija, L. Terray in drugi, 28. V. 1955.

Sedem osemstisočakov pa še čaka na srečne prvopristopnike:

Lhotse 8501 m; Dhaulagiri 8172 m; Manaslu 8128 m; Gašerbrun I 8068 m; Gašerbrun II 8035 m; Broad Peak 8035 m; Gosaithan 8013 m.

Zapoznele novice iz SZ: 18. avg. 1954 so se sovjetski plezalci Ugarov, Gošler, Skorobogatov, Šilkin, Šeipov,

Skrabkin, Kovirkov, Solodovnikov, Andrejev, Selidjanov povzpeli na Pik Revolucije (6987 m). Odpravo je vodila Helena Kazakova. 120 km pota so naredili z avtom, 180 km s kamelemi, oprema in brašno pa je prišlo z avioni. Taborišča so postavili v višini 4500, 4700, 5000, 5500 in 6000 m. Odprava je trajala tri tedne, doživeli so tudi hujšo nesrečo, polaren mraz in silen veter, vendar je prišlo na vrh vseh 11 udeležencev. Pik Revolucije je l. 1928 naskočil Dunajčan Schneider, vendar se je zaradi plazov umaknil, ko je dosegel koto 5341 m.

Pater Alberto De Agostini, znani raziskovalec Patagonije in Ognjene zemlje, kljub svojim 72 letom organizira svojo sedmo ekspedicijo v Patagonijo. Spremljali ga bodo padovanski univerzitetni profesor Morandini, odbornik CAI, trije vodniki iz Piemonta, trije možje s kamero, geolog in prirodopisec. Torinski župan je obljubil, da bo odpravo finansiralo mesto Torino.

Ing. Ghiglione je preko Pariza odletel v Peru, kjer bo s prof. Parodijem in Švicarjem Mascom nadaljeval raziskovanje And. Himalajske ekspedicije se mu ni posrečilo organizirati, verjetno zaradi treh smrti, ki so doletele njegovo odpravo na Apiju. Italijani imenujejo smrt Binamija, Barenghija in Rosenkrantza holokavst (spravno daritev) v višini 7000 m.

Nemško - avstrijska ekspedicija je leta 1955 pod vodstvom dr. W. Brendla startala na Malubi-šing (7459 m), 40 km jugovzhodno od Rakapošija. Ekspedicija je bila večjega značaja: 50 ton tovora, 200 nosačev do taborišča. Ni dvoma, da so Nemci in Avstrijci po številu in raznovrstnosti ekspedicij najagilnejši. Skoraj ga ni kontinenta, kamor ne bi usmerili svojih oči in poti. Severna in Južna Amerika, Afrika, Azija, Spitzbergi, Turčija, Alaska itd.

V dobi renesanse o Alpah niso mnogo vedeli. L. 1574 je izdal Josias Simler svoj De Alpibus Commentarius, ki je skušal obrniti pogled renesančnih ljudi v gore. Omenjata se še Gesner in Tschudi, oba Švicarja. Italijani pa slave svojega Guglielma Gratarolija, vnetega popotnika, ki je opisal svoje vtise o potovanju preko alpskih prelazov l. 1561 v delu »Regimen omnium iter argentium velequi-

tum vel peditum, vel navi, vel curru seu creda«. V njem piše, kakšna naj bo obutev in obleka, priporoča snežne naočnike (de vitreis aut chrySTALLINS conspiciliis oculis superlingandis), derze (chalybae cuspides ferreis laminis iunctae ac continuae), dolgo palico, okovane čevlje, omenja subjektivno nevarnost, ki da je večja pri sestopu kot pri vzponu, ker vzbuja pogled v globino strah in domišljijo (timor et imaginatio). Gratarolli je potoval iz Basla v Rim preko Alberga in Finstermünza, iz Basla v Milan preko Št. Gotarda in iz Valtelina v Basel preko Bernine in Albule. Leta 1561!

Nazadovanje lombardskih ledenikov. Leta 1920 je bilo v Lombardijskih Alpah 239 ledenikov (vštete so tudi male vedrette). V 25 letih je izginilo nič manj kot 66 ledenikov, nekateri brez sledu, nekateri pa so se spremenili v umazana majhna snežišča. Skupaj torej 28 % izginulih ledenikov. Zdaj je 191 ledenikov, čeprav bi jih računsko moralo biti 173. Nastalo je namreč nekaj novih ledenikov, ker so se stari razdelili po dolgem in počez. Povprečno so se vsi ledeniki umaknili za 9 m na leto, da se je pokrajinska slika v 25 letih ponekod bistveno spremenila. Skupno znaša nazadovanje ledeniških koncev v 25 letih 46,8 km ali 22 % skupne dolžine vseh lombardijskih ledenikov. Površina ledenikov pa se je zmanjšala za 30 %, pri čemer seveda ledeniki na južni strani hitreje usihajo, zavisi pa to tudi od geomorfoloških razmer. Na razvitem razčlenjenem svetu potekajoči ledenik hitreje pojema kot ledenik na lepem, ravnem svetu. Zavisi seveda tudi od množine ledeniške groblje in od mase ledu.

Prof. Desio, Graziosi in Marussi so bili ponovno povabljeni v Pakistan, da raziskujejo zahodni Karakorum okoli Gilgita in Čitruna. Kasneje bodo odšli v Afganistan na Hindukuš. Pri tem nimajo nobenih alpinističnih ciljev.

Argentinska ekspedicija na Dhau-lagiri se je že odpravila iz Buenos Airesa v Genovo. Vodi jo major Emiliano Huerta, ostali udeleženci so Godoy, ing. Bertone, dr. Udvarhely in sedem drugih alpinistov. Imajo s seboj 14 ton tovora. Del opreme so nabavili v Italiji po izkušnjah s K2. Ekspedicija je že na terenu, da orga-

nizira temeljno taborišče in taborišča do 6500 m. Glavni »napad« je v programu v l. 1956.

Novozelandska ekspedicija na Mašerbrum (7820 m) je obrnila v višini 7400 m.

Api (7132 m) ima dva vrhova. Po mnenju dr. Ganssnerja je pravi, nekaj metrov višji vrh zapadni, ne pa vzhodni, kakor so mislili doslej.

Cordillera Vilcanota je bilo l. 1955 torišče alpinistične dejavnosti starega ing. Piera Ghiglioneja. Izvršil je več prvih vzponov: na Cerro S. Vincent (5600 m), Almerigo da Schio (5650 m), Alessandro Rossi (5700 m), Cerro Nimboya Punta S. (5550 m), Cerro Thiene (5800 m). Po imenih se vidi, da so Italijani krstili doslej neimenovalne kote po svojih ljudeh.

Avstrijska ekspedicija v Ande (Bachmann-Lugmaier) je prav tako osvojila celo vrsto nepoznatih vrhov v Cordilleri Huayhuash, med drugimi tudi Nevado Sarapo (6143 m) in več pettisočakov.

Herman Geiger, ki mu pravijo ledeniški pilot, je l. 1955 izdal knjigo pri Arthaudu v Parizu o svojem reševalnem delu v Alpah. S svojim malim letalom (145 AP) je rešil že mnogo življenj, občudovanja vredna je njegova požrtvovalnost in pogum, kajti startal in pristajal je nešteto krat v najtežjih vremenskih razmerah, ki se v Alpah hitro spreminjajo. Nepalska vlada ga je že večkrat vabila, da bi vodil v Nepal tečaje za gorsko reševalno službo z letali. F. Germain ga v uvodu v knjigo imenuje človek-ptič. Neverjetna je njegova spretnost, s katero zna izrabiti hudourniške grape, majhne ravnice, veter itd. Geiger je mesta za pristanek od blizu preštudiral, mnogo pa je opazoval tudi ptičji let. Za seboj ima preko 100 težkih reševanj. Najamejo ga tudi za reševanje divjačine in živine, pozimi pa odmetava ali prinaša krmo in seno.

Serpe, nenadomestljivi himalajski vodniki, ne poznajo kast kakor Indijci. Največji ugled pri njih uživa tisti, ki je najsposobnejši. Vsak šerpa ima danes sliko Tensinga, ki je prvi stopil na teme »Božje matere zemlje« — Čomolungma. Šerpe se ne branijo nobenega dela. Vsak udeleženec ekspedicije dobi po enega šerpo kot orderly (ker so to vpeljali Angleži)

kot svojega ordonanca, ki ves čas skrbi za svojega sahiba. Pri tem se sklene skoraj vedno pravo tovarištvo, včasih celo prijateljstvo (Pasang - dr. Tichy). Šerpa je užaljen, če ga zamenjaš s kulijem, kar tudi v Indiji pomeni navadnega nosača, dninarja. Od kulijev se rad pusti nazivati za sahiba. Rad prizna, da je evropski sahib v marsičem močnejši od njega, če pa v čem prekaša on Evropejca, tega ne poudarja. Med seboj se ponajajo izredno tovariško, ljubeznivo, ljubijo šale in smeh, pomagajo drug drugemu. Radi občudujejo tehnične novosti in se radi učijo. Pravzaprav nimajo posebne alpinistične izobrazbe, vendar se mimogrede nauče vrvnih manevrov, uporabljati dereze, cepine itd. Tako opisuje šerpe dr. Rudolf Jonas.

Plazovi so nedvomno ena najbolj nepreračunljivih nevarnosti, ki ogrožajo alpinista in smučarja. Walter Flaig piše, naj pri prečenju nevarnih pobočij znaša razdalja med posamezniki najmanj 80—100 m, po možnosti pa naj preči celo nevarno pobočje vsak zase. Palice in cepine na nevarnih mestih ne smemo držati v zanki, marveč samo za ratišče, da se jih lahko takoj znebimo. Naj ne bo nikogar sram pred sumljivo pasažo zapeti vetrovko, natakni rokavice in se sploh dobro obleči. Naj ne bo nikogar sram rabiti lavinsko vrvico! Vse koče naj bodo temeljito opremljene s sredstvi za reševanje izpod plazov!

Varnostna služba na smučarskih progah (pistah) je vpeljala Švicarska smučarska zveza na vseh važnejših progah. Redarji so oblečeni v vetrovke oranžne barve, na rokavicah pa imajo vijoličaste trakove.

Zoološka raziskovanja v Boliviji in severni Braziliji je vršil dr. W. Forster l. 1953, o čemer beremo poročilo leta 1955. Raziskovanja je podprlo mesto München, vlada in DAV. Forster je prinesel domov 30000 insektov, 5000 rib, amfibij in reptilov, školjk, polžev, pajkov, rakcev in drugih vodnih in kopnih živali, kar so vse uvrstili v zoološko državno zbirko mesta Münchena. Materiala je toliko, da bodo znanstveniki z njim dalj časa zaposleni. München je poslal l. 1955 odpravo tudi na Spitzberge (sekcija Achensee), v kateri so bili Riedmann, Geier, Albrecht, Jaud in Wittmann.

MARTULJSKI SLAP

JAKA ČOP

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

***Zastopniki
v vseh večjih krajih***

CEVI:

vodovodne
plinske
parovodne
konstrukcijske
pohištvene
pancirne

v dimenzijah

$\frac{1}{8}$ — 3"

ŽELEZARNA JESENICE

LR Slovenija

Spojke za cevi

Loki za cevi

Zahtevajte katalog proizvodov

ŽELEZARNE JESENICE